

Módszertani útmutató

Magyar nyelv és irodalomból

XI. osztály

MINISTERUL EDUCAȚIEI
CENTRUL NAȚIONAL DE POLITICI ȘI EVALUARE ÎN EDUCAȚIE

**REPERE METODOLOGICE PENTRU APLICAREA
CURRICULUMULUI**

LA CLASA a XI-a
ÎN ANUL ȘCOLAR 2023-2024

DISCIPLINA
LIMBA ȘI LITERATURA MAGHIARĂ

București, 2023

Tartalomjegyzék:

I. Bevezetés (a módszertani útmutató célja)	4
A tanterv alkalmazása XI. osztályban a 2023-2024-es tanévben	5
A magyar nyelv és irodalom tantárgy sajátosságai	5
A tantárgy státusa	5
Hogyan járul hozzá a Magyar nyelv és irodalom tantárgy a kulcskompetenciák fejlesztéséhez XI. osztályban?	8
Tanári gyakorlat	12
II. Tanmenet-javaslatok a XI. osztály számára	15
A 2023-2024-es tanév szerkezete és ennek hatása a tanmenetekre	15
Változások az értékelésben és jegyadásban	19
Kalendarisztikus terv modell a XI. osztály számára	20
III. Tevékenységpéldák	29
Ajánlott módszerek, tanulási technikák	29
A felzárkóztatás lehetőségei	26
A tematikus terv egységei	32
A tanulási egységek tervezése	32
Egy tanulási egység terve (A századvég irodalma)	34
Tanulási egység terve lebontott óravázlatokkal (Epikus művek olvasása Móricz Zsigmond művei alapján)	39
Értékelési lehetőségek	55
IV. Ismétlés, rendszerezés a kimeneti követelmények alapján	65
V. Nyílt forrású tananyagok felhasználási lehetőségei	67
VI. Szerzői munkacsoport	87

Bevezetés

A módszertani útmutató segítséget nyújt a tanároknak abban, hogy hogyan alkalmazzák a (2009-ben kidolgozott) tizenegyedik osztályos tanterveket a megváltozott szerkezetű 2023–2024-es tanévben egy olyan XI. osztályos generáció számára, mely az új tantervek szerint tanult V–VIII. osztályban.

A módszertani útmutató célja, hogy

- összehangolja az új, kompetenciaközpontú általános iskolai tanterveket a középiskolás tantervekkel,
- felvázolja annak a lehetőségeit, hogy hogyan járulhat hozzá a magyar nyelv és irodalom tantárgy a kulcskompetenciák fejlesztéséhez,
- útmutatást ad a kalendarisztikus terveknek az új tanévszerkezethez való adaptálásához,
- ajánlásokat, példákat tartalmaz a tanítási egységek és az értékelési lehetőségek újragondolására, korszerű módszerek és digitális taneszközök segítségével.

Az V–VIII. osztályos tantervek (2017-től kezdődően)

A tanév szerkezete és az értékelés a tanév során (a 2022–2023-as tanévtől kezdődően)

A középiskolai tanterv

I. A tanterv alkalmazása XI. osztályban a 2023-2024-es tanévben

A magyar nyelv és irodalom tantárgy sajátosságai A tantárgy státusa

Mi a Magyar nyelv és irodalom tantárgy?

A Magyar nyelv és irodalom tantárgyat a középiskolás tanulók a Román nyelv és irodalom tantárggyal azonos számú, 4/3 órában tanulják a 3590/05.04.2016-os számú minisztériumi rendelettel jóváhagyott keretterv alapján. A keretterv azonos óraszámot ír elő a román és a magyar tagozaton anyanyelvüket tanuló diákok számára. A magyarhoz hasonlóan anyanyelv-oktatásban részesül 13 másik Romániában élő nemzeti kisebbség is. Mindegyikük sajátos anyanyelv-tanterv szerint tanul. Ezek a tantervek szoros kapcsolatban állnak a Román nyelv és irodalom, illetve az idegen nyelvek tanterveivel, státusukban azonban különállóak, módszereikben specifikusak. Szemléletüket tekintve figyelembe veszik az Európai Parlament és az Európai Tanács 2006/962/EK ajánlását az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciákra vonatkozólag.

A Nemzeti Alaptanterv kidolgozásának aktuális kontextusa¹

Nemzetközi viszonylatban a kortárs tantervfejlesztés globális kihívásoknak kíván megfelelni. A tudomány lendületes fejlődésével egyidőben minden eddiginél nagyobb lehetőség van az ismeretszerzésre, tágul a digitális világban való mozgástér, több lehetőség van az egyén személyes és társadalmi megnyilvánulására. Ezért a tantervfejlesztést csakis ebben a kontextusban lehet elképzelni, úgy, hogy az választ adjon olyan tendenciákra, mint a globalizáció, a technológiai fejlődés és annak a munkaerőpiacra való hatása, a digitalizáció, a fenntarthatóság és környezetvédelem, a demográfiai kihívások, a diverzitás. Ebben a kontextusban az iskola olyan, a gazdaság és társadalom egyre gyorsabb változásaira reagálni tudó diákokat kell, hogy neveljen, akik olyan foglalkozásokat fognak választani, amelyek még nem jelentek meg a munkaerőpiacon, és olyan technológiákat fognak alkalmazni, amelyeket még nem találtak fel. Így bármilyen tantervfejlesztés figyelembe kell, hogy vegyen olyan nemzetközi oktatáspolitikai irányelvet, mint a minőségi, differenciált és inkluzív oktatáshoz való jog, az élethosszig tartó tanulás, a kompetenciaközpontú oktatás, a konstruktivista tanulásfelfogás, a tanterv decentralizálása és rugalmassága.

Az új Nemzeti alaptanterv összesíti az iskolával szemben támasztott elvárásokat, megfelelő bizonyos kihívásoknak:

- Magas fokú kritikus és divergens gondolkodás fejlesztése, amely segíteni tudja a tanulókat az elsajátított ismereteik és képességeik felhasználásában a különböző problémahelyzetekben.
- Motiváció és a változásokhoz való alkalmazkodás képességének fejlesztése, mely a személyiségfejlődés premisszáját képezi.

¹ Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea curriculumului național. Document de politici educaționale. <https://docplayer.ro/179652166-Curriculumului-na%C8%9Bional.html>

- Aktív társadalmi beilleszkedés képességének fejlesztése, saját érték- és attitűdrendszer kialakítása, melyek lehetővé teszik egy nyitott és demokratikus társadalmi életben való részvételt.

Az új Nemzeti Alaptanterv kidolgozásának kiindulópontjai:

- Viszonyítás a jelenlegi szükségletekhez, valamint a román oktatási rendszer távlati finalitásához a társadalom fejlődése függvényében
- A jelenlegi nemzetközi tendenciákhoz és kritériumokhoz való igazodás
- Viszonyítás a román oktatási rendszer hagyományaihoz
- A tantárgyi program kidolgozásában a következő mutatókat is figyelembe vették a szakemberek: a diákok nevelési érdeklődésének szintje és komplexitása; a megismerés területének állandó sokszorozódási ritmusa; a személyiségfejlesztés követelményei egy változó világban.

Érvényben levő tantervek:

V–VIII. osztály számára:

http://programe.ise.ro/Portals/1/Curriculum/2017-progr/10-Lb_magh_mat_versiunea-magh.pdf

IX–XII. osztály számára:

http://programe.ise.ro/Portals/1/Curriculum/Progr_Lic/LC/MAT/Limba%20si%20literatura%20maghiara%20materna_clasele%20a%20IX-a%20-%20a%20X-a.pdf

http://programe.ise.ro/Portals/1/Curriculum/Progr_Lic/LC/MAT/Limba%20si%20literatura%20maghiara_clasa%20a%20XI-a.pdf

http://programe.ise.ro/Portals/1/Curriculum/Progr_Lic/LC/MAT/Limba%20si%20literatura%20maghiara_clasa%20a%20XII-a_a%20XIII-a.pdf

Érvényben levő tankönyvek középiskolások számára:

Ambrus Ágnes – Bodó Anna: Magyar nyelv és irodalom. Tankönyv a líceumok IX. osztálya számára. Stúdió Könyvkiadó, Kolozsvár, 2004. Jóváhagyási száma/éve: 4177/ 2004

Ambrus Ágnes – Bodó Anna: Magyar nyelv és irodalom. Tankönyv a líceumok X. osztálya számára. Stúdió Kiadó, Kolozsvár, 2005. Jóváhagyási száma/éve: 3787/ 2005

Bara Katalin – Csutak Judit, Balázs Géza – Benkes Zsuzsa: Magyar nyelv és irodalom. Tankönyv a XI. osztály számára. Corvin Kiadó, Déva, 2005. Jóváhagyási száma/éve: 4742/ 2006

Bara Katalin – Csutak Judit, Balázs Géza – Benkes Zsuzsa: Magyar nyelv és irodalom. Tankönyv a XII. osztály számára. T3 Kiadó, Sepsiszentgyörgy, 2004. Jóváhagyási száma/éve: 1561/ 2007

Orbán Gyöngyi: Magyar irodalom. Alternatív tankönyv a IX. osztály számára. T3 Kiadó, Sepsiszentgyörgy, 2000. 3913/2000. Jóváhagyási száma/éve: 4177/ 2004

Orbán Gyöngyi: Magyar irodalom. Alternatív tankönyv a X. osztály számára. T3 Kiadó, Sepsiszentgyörgy, 2000. Jóváhagyási száma/éve: 3913/2000, 3787/ 2005

Orbán Gyöngyi: Irodalomtörténeti olvasókönyv. Alternatív tankönyv a XI. osztály számára. T3 Kiadó, Sepsiszentgyörgy, 2001. Jóváhagyási száma/éve: 4144/2001, 4742/ 2006

Orbán Gyöngyi: Olvasókönyv XII. osztályosoknak. T3 Kiadó, Sepsiszentgyörgy, 2007. Jóváhagyási száma/éve: 1561/ 2007

Vizsgatantárgy:

Az 5151/2021 számú miniszteri rendelettel jóváhagyott Érettségi vizsgaszabályzat szerint magyar tagozaton tanuló diákok számára a Magyar nyelv és irodalom vizsgatantárgy. A diákok szóbeli és érettségi vizsgát tesznek. A vizsgaszabályzat itt érhető el:

https://www.edu.ro/sites/default/files/_fi%C8%99iere/Legislatie/2021/OM%205.151_2021_Bacalaureat%202022.pdf

A tantárgy szerepe a kulcskompetenciák fejlesztésében

Kompetencia alapú oktatás

A korábbi tantervekben a képességek, készségek kialakítása alárendelődött az ismeretszerzésnek. Utalunk itt az előíró, adagoló tantervek értelmezésére, miszerint az oktatás tartalma főképp ismeretanyag, tananyag, elsajátítandó művek, alkotások, meghatározások, szabályok stb. halmazából áll. Ezek az oktatási modellek az ismeret jellegű, deklaratív tudást részesítették előnyben. „Ma már úgy látjuk, hogy a tudás megteremtésében egyenrangúsági viszony van az ismeretek és a képességek között: az oktatásban elsődleges szempont az eszköztudás birtokba vétele, ez azonban nem lehetséges az ismeretek tudásrendszerbe való beépülése nélkül. Az ismeret, illetve képesség jellegű tudás (más néven deklaratív és procedurális, illetve tartalom és eszköztudás) mind a tanulás, mind az emlékezés felől nézve kölcsönhatásban működik. A képességek nem általánosak, eszköztudásunk is tartalomhoz kötött. (...) Az eszköz és tartalomtudás tehát egymást feltételező tudásrétegek: az ismeretek fogalmi szintű elsajátítása elképzelhető anélkül, hogy ez a »csinálni tudást«, az ismeretek mindennapokban történő alkalmazását feltételezné. Az eszköztudás viszont a tudás és további információszerzés képességeinek, készségeinek az elsajátítását feltételezi, begyakorlása csakis az alapképességek működéséhez szükséges alapismeretek tudásrendszerbe beépülésével lehetséges.”²

A kompetencia alapú oktatás térhódítása a tudásfelfogás változásainak eredménye. „A kompetenciák felőli megközelítés az embert egészlegességében, holisztikusan látatja, nem súlypontozza a képességeket vagy az ismereteket, hanem ezek egyensúlyára figyel a működés perspektívájából. (...) A kompetencia jelentése: felkészültség, alkalmasság valamilyen funkcióra. A kompetenciák komplex, pszichikus rendszerek, komponenseik a képességek, ismeretek, motívumok, attitűdök.”³

---

² Fóris-Ferenczi Rita: Tervezés és értékelés. Ábel Kiadó. Kolozsvár, 2019. 68-69.p.

³ Fóris-Ferenczi Rita: Tervezés és értékelés. Ábel Kiadó. Kolozsvár, 2019. 73.p

Hogyan járul hozzá a Magyar nyelv és irodalom tantárgy a kulcskompetenciák fejlesztéséhez X. osztályban?

EU kulcskompetenciák

2000 márciusában a lisszaboni Európai Tanács új stratégiai célt határozott meg az Európai Unió számára. Ennek értelmében az Európai Uniónak arra kell törekednie, hogy a világ legversenyképesebb és legdinamikusabb tudás alapú gazdasága legyen, amely nagyobb arányú foglalkoztatást, jobb munkahelyeket és erősebb társadalmi kohéziót biztosítva képes a fenntartható növekedésre.

A 2004-es időközi jelentés a fogalmazta meg a közös európai referenciakeret és elvek alkalmazását. Ebből egyik fontos elem a mindenki által elsajátítandó, a későbbi tanulás sikerét, alapját képező kulcskompetenciák.

A kulcskompetencia az ismeretek, készségek és attitűdök transzferábilis, többfunkciós egysége, amellyel mindenkinek rendelkeznie kell ahhoz, hogy személyiségét kiteljesíthesse és fejleszthesse, be tudjon illeszkedni a társadalomba és foglalkoztatható legyen. A kulcskompetenciákat, a kötelező oktatás illetve képzés időszaka alatt kell elsajátítani. A későbbiekben, az egész életen át tartó tanulás során mindenféle tanulás alapját ezek a kompetenciák képezik.

A meghatározás hangsúlyozza, hogy a kulcskompetenciák **transzferábilisak** azaz egyik helyzetről a másikra átvihetők, és ezáltal számos szituációban és kontextusban alkalmazhatók. Emellett **többfunkciósak**, ami azt jelenti, hogy különféle célok elérésére, különböző problémák és feladatok megoldására használhatók. A kulcskompetenciák az élet során nyújtott megfelelő egyéni teljesítmény, munka és a későbbi tanulás **előfeltételei**.

A kulcskompetenciák referenciakerete az egész életen át tartó tanulás során előforduló bármely oktatás és képzés kontextusában hivatkozási alapként alkalmazható, természetesen a nemzeti oktatás és képzés kereteihez illesztve:

- az általános kötelező oktatásban, melyet egyre inkább a hangsúlyváltás jellemez: a „kodifikált” vagy „explicit” tudás helyett a tanuló személyes és szociális kompetenciáiba beágyazódó, „hallgatólagos vagy passzív” tudás kerül előtérbe;

- a felnőttoktatásban és -képzésben, a „felzárkóztató” oktatástól (az írás-olvasás és számolás alapvető készségeire irányulót is beleértve), a kötelező oktatást követő, felsőoktatásnak nem minősülő képzésen, illetve a felsőoktatáson keresztül a folyamatos szakmai továbbképzésig;

- a társadalmi kirekesztődés veszélyének kitétt csoportok – például migránsok, etnikai kisebbségek, alacsony iskolai végzettségű fiatalok és felnőttek, távoli és elszigetelt területeken élők stb. – sajátos igényeket kielégítő oktatásában;

- a sajátos nevelési igényű tanulók oktatásában. Miközben el kell ismerni, hogy nem minden sajátos nevelési igényű tanuló lesz képes mindezeknek a kompetenciáknak az elsajátítására, nekik is joguk van arra, hogy olyan oktatásban részesüljenek, amely elősegíti, hogy képességeikhez mértten elérjék azokat a tanulási célokat, amelyek közelebb viszik őket a fent ismertetett kulcskompetenciák elsajátításához. Ez azt jelenti, hogy a sajátos nevelési igényű tanulók számára – a kompetenciák rendszerét hivatkozási alapként használva – megfelelően differenciált és személyre szabott tanulási programokat kell kidolgozni.

A kulcskompetencia nyolc területe:

1. Anyanyelvi kommunikáció
2. Idegen nyelvi kommunikáció
3. Matematikai, természettudományi és technológiai kompetenciák
4. Digitális kompetencia
5. A tanulás tanulása
6. Személyközi és állampolgári kompetenciák
7. Vállalkozói kompetencia
8. Kulturális kompetencia

A tanulás tanulása: A „tanulás tanulása” a saját tanulás önállóan és csoportban történő szervezésének és szabályozásának a képességét foglalja magában. Részt képezi a hatékony időbeosztás, a problémamegoldás, az új tudás elsajátításának, feldolgozásának, értékelésének és beépítésének, valamint az új ismeretek és készségek különböző kontextusokban – otthon, a munkahelyen, oktatásban és képzésben – történő alkalmazásának a képessége. Általánosabban fogalmazva a tanulás tanulása erőteljesen befolyásolja, hogy az egyén mennyire képes saját szakmai pályafutásának irányítására.

Személyközi és állampolgári kompetenciák: a személyközi kompetenciákhoz tartoznak mindazok a viselkedésformák, amelyeket az egyénnek el kell sajátítania ahhoz, hogy képes legyen hatékony és konstruktív módon részt venni a társadalmi életben, és szükség esetén meg tudja oldani a konfliktusokat. A személyközi készségek nélkülözhetetlenek a hatékony személyes és csoportos érintkezéshez, és mind a köz-, mind a magánéletben alkalmazhatók.

Személyközi, interkulturális és szociális kompetenciák

A személyközi kompetenciákhoz tartoznak mindazok a viselkedésformák, amelyeket az egyénnek el kell sajátítania ahhoz, hogy képes legyen hatékony és konstruktív módon részt venni a társadalmi életben, és szükség esetén meg tudja oldani a konfliktusokat. A személyközi kompetenciák nélkülözhetetlenek a hatékony személyes és csoportos érintkezésben és mind a köz-, mind a magánélet területén.

Ismeretek:

- *A különböző társadalmakban általánosan elfogadott vagy támogatott viselkedési szabályok és viselkedésmódok ismerete.*
- *Az egyén, csoport, társadalom és kultúra fogalmak ismerete, illetve e fogalmak fejlődésének a megértése a történelem során.*
- *Az egészségmegőrzés, a higiénia és a táplálkozás szabályainak ismerete és ezek kamatoztatása a saját életben és a család életében.*
- *Az interkulturális dimenzió szerepének a megértése az európai és más társadalmakban.*

Készségek:

- *Konstruktív kommunikáció különféle társadalmi helyzetekben (tolerancia mások nézeteivel és viselkedésével szemben; az egyéni és a kollektív felelősség tudatosítása).*
- *Mások bizalmának és együttérzésének kiváltása.*
- *A személyes elégedetlenség konstruktív módon történő kifejezése (az agresszió, az erőszak és az önpusztító viselkedésminták féken tartása).*
- *A személyes és a szakmai szféra különválasztása, tartózkodás a szakmai konfliktusok személyes szintre vitelétől.*
- *A nemzeti kulturális identitás tudatosítása és megértése Európa és a világ többi részének kulturális identitásával való kölcsönhatásainak az ismeretében; a diverzitásból adódó nézőpontbeli különbségek felismerése és megértése, valamint a saját nézetek konstruktív módon történő kifejezése.*
- *Tárgyalóképesség.*

Attitűdök:

- *A másik ember iránti érdeklődés és tisztelet.*
- *Törekvés a sztereotípiák és az előítéletek leküzdésére.*
- *Kompromisszumkészség.*
- *Tisztesség.*
- *Öntudatosság.*

Állampolgári kompetenciák

Az állampolgári kompetenciák átfogóbbak, mint a személyköziek, mivel társadalmi szinten működnek. Azoknak a kompetenciáknak a halmazaként írhatók le, amelyek az egyén számára lehetővé teszik az állampolgári szerepvállalást.

Ismeretek:

- *A polgári jogok és a lakóhely szerinti ország alkotmányának és kormánya működésének az ismerete.*
- *A helyi, regionális, nemzeti, európai és nemzetközi szintű szakpolitikák kidolgozásának folyamatában részt vevő intézmények szerepének és feladatainak ismerete (az EU politikai és gazdasági szerepét is beleértve).*
- *A helyi és nemzeti szintű kormányzat kulcsszereplőinek, a politikai pártoknak és az általuk hangoztatott politikai nézeteknek az ismerete.*
- *A demokrácia és az állampolgárság fogalmainak és az azokról szóló nemzetközi nyilatkozatoknak (köztük az Európai Unió alapjogi chartájának és a Szerződéseknak) az ismerete.*
- *A nemzeti, az európai és a világtörténelmet befolyásoló legfontosabb események, áramlatok és változást kiváltó szereplők, valamint Európa és szomszédai jelenlegi helyzetének az ismerete.*
- *A kivándorlás, bevándorlás és a kisebbségek fogalmának ismerete európai és világviszonylatban.*

Készségek:

- *Részvétel a település/lakóhely életében, valamint a nemzeti és európai szintű döntéshozásban; választásokon való szavazás.*
- *A szolidaritás kifejezése a helyi, illetve a tágabb közösséget érintő problémák megoldása iránti érdeklődés nyilvánítása és a problémamegoldásban való részvétel révén.*
- *A közintézményekkel való hatékony érintkezés.*
- *Az EU által kínált lehetőségek kihasználása.*
- *Az országban beszélt nyelv használatához szükséges készségek.*

Attitűdök:

- *A lakóhelyhez, hazához, az Európai Unióhoz és általában véve Európához és a világhoz (a világ adott részéhez) való tartozás érzése.*
- *Hajlandóság a különböző szinteken folyó demokratikus döntéshozásban való részvételre.*
- *Érdeklődés az önkéntes állampolgári szerepvállalás iránt, a társadalmi sokszínűség és a társadalmi kohézió támogatása.*
- *A mások által vallott értékeknek és mások magánéletének a tiszteletben tartása, adott esetben fellépés a társadalomellenes viselkedéssel szemben.*
- *Az emberi jogok és az egyenlőség elfogadása mint az európai modern demokratikus társadalmakban megjelenő szolidaritás és felelősség alapja, a férfiak és a nők közötti egyenlőség elfogadása.*
- *A különböző vallási és etnikai csoportok értékrendjei közötti különbségek tiszteletben tartása és megértése.*
- *A tömegtájékoztatásból származó információk kritikus szemlélete.*

(Forrás: <http://www.kaposijozsef.hu/wp-content/uploads/2011/09/europai-kompetenciak.pdf>)

Kétségtelen, hogy a *Magyar nyelv és irodalom* olyan tantárgy, amely alapvetően az **Anyanyelvi kommunikáció** fejlesztését tűzi ki célul. Ám a tanítási egységek tervezésekor, a tartalmak, művek, módszerek megválasztásakor szem előtt kell tartanunk, hogy melyek azok a kulcskompetenciák, ismeretek, készségek és attitűdök, amelyek magyarórán is fejleszthetőek. Az alábbiakban néhány példán keresztül olyan tanári gyakorlatot ajánlunk, amelynek elvégzésére, átgondolására a tanmenet és a tanítási egységek megtervezése előtt van szükségünk.

Téma: A XX. századi epika

Példák kulcskompetenciák fejlesztésére:

Kulcskompetencia	Kulturális kompetencia
Specifikus kompetencia	3.4. Műfaji változatok (novella, elbeszélés, regény) kulturális összefüggésekben való megragadása
Készség:	a gondolatok, élmények és érzések különféle módon – zene, tánc, irodalom szobrászat és festészet – történő kreatív kifejezése
Tevékenység	<ul style="list-style-type: none"> • Kreatív szövegalkotás • Az epikus mű korára jellemző művészeti alkotások megismerése • Kapcsolat felismerése az epikus alkotás cselekménye és más művészeti alkotások témája között • Az elbeszélés szereplőinek/az elbeszélőnek a gondolatait megjelenítő alkotások, pl. dramatizált részlet előadása, rajz, plakát, kollázs, portré, (élő) szoborcsoport, pantomim, fénykép, tánc, dal, (háttér)zene, kisfilm stb. • Az esztétikai magatartás gyakorlása

Kulcskompetencia	Személyközi és állampolgári kompetenciák
Specifikus kompetenciák	2.2. Az elbeszélői és a szereplői szövegek megkülönböztetése; szerepüknek a megállapítása
Ismeret	<i>A különböző társadalmakban általánosan elfogadott vagy támogatott viselkedési szabályok és viselkedésmódok ismerete.</i>
Tevékenység	A regény/novella jeleneteinek megfigyelése, a korabeli viselkedési szabályok, viselkedésmódok értelmezése, az egyes társadalmi osztályokra/státuszokra jellemző viselkedésmódok megkülönböztetése, szerepük felismerése a jellemalkotásban, a cselekményben, a konfliktus kialakulásában, a korabeli viselkedési szabályoknak a maiakkal való összehasonlítása.
Ismeret	<i>Az igényes egyéni és közösségi kommunikációs magatartás követelményei: a beszédhelyzetnek megfelelő nyelvhasználat; a megformáltság; a kommunikációs partnerek, szereplők és nézőpontok; a háttérismeret és tudáskeret; a közös nyelvűség (a közös nyelvváltozat ismerete). Kommunikációs technikák. Nyelvi illem</i>
Tevékenység	Párbeszéd, monológ alkotása különböző beszédhelyzetekben, a nyelvi illem szabályainak betartásával.
Készség	<i>Konstruktív kommunikáció különféle társadalmi helyzetekben (tolerancia mások nézeteivel és viselkedésével szemben; az egyéni és a kollektív</i>

	<i>felelősség tudatosítása).</i>
Tevékenység	<p>A tolerancia és a tolerancia hiányának szerepe a jellemábrázolásban (értelmezés)</p> <p>A felelősségvállalás szerepe a jellemábrázolásban (vitaindító)</p> <p>Az egyéni és kollektív felelősség vizsgálata a szereplők viselkedésében (egyéni munka)</p> <p>A szereplők értékrendjének értelmezése, az értékrendekkel való azonosulás mértékének meghatározása (csoportos beszélgetés)</p> <p>A elbeszélés párbeszédeinek értelmezése, átírása a szereplők attitűdjének megváltoztatásával (egyéni/csoportos feladat)</p>
Készség	<i>A nemzeti kulturális identitás tudatosítása és megértése Európa és a világ többi részének kulturális identitásával való kölcsönhatásainak az ismeretében; a diverzitásból adódó nézőpontbeli különbségek felismerése és megértése, valamint a saját nézetek konstruktív módon történő kifejezése.</i>
Attitűd	<p><i>A másik ember iránti érdeklődés és tisztelet. Törekvés a sztereotípiák és az előítéletek leküzdésére.</i></p> <p><i>Az emberi jogok és az egyenlőség elfogadása mint az európai modern demokratikus társadalmakban megjelenő szolidaritás és felelősség alapja, a férfiak és a nők közötti egyenlőség elfogadása.</i></p> <p><i>A különböző vallási és etnikai csoportok értékrendjei közötti különbségek tiszteletben tartása és megértése.</i></p>
Tevékenység	<p>Az elbeszélés cselekményének értelmezése a nemi/társadalmi identitás szempontjából (beszélgetés)</p> <p>Vizsgálandó kérdések:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Milyen identitásdefiníciók jelennek meg az elbeszélésben (milyen szempontok alapján határozzák meg önmagukat a szereplők: női/férfiszerepek, társadalmi rangok, munkahelyi hierarchia?) • Melyikkel tudsz azonosulni? • Melyiket tartod máig érvényesnek?/Miben különböznek a mai identitásainktól? • Milyen hatással van a cselekményre a szereplők identitása, az ebből fakadó nézőpontjuk? • Milyen sztereotípiák és előítéletek jelennek meg a regényben? Érvényesek ezek a jelenben is? Hogyan küzdhetők le ezek az elbeszélés korában, és hogyan ma? stb.
Attitűd	<i>A tömeg tájékoztatásból származó információk kritikus szemlélete.</i>
Tevékenység	<p>Beszélgetés, egyéni kutatás, érvelés, vitaindító, vélemény megfogalmazása.</p> <p>Vizsgálandó kérdések:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hogyan ábrázolja koronként a tömeg tájékoztatás az elbeszélés korát? • Hogyan változik koronként az elbeszélés recepciója? • Milyen feldolgozások születnek koronként (színpadi megjelenítés, film, oktatás)? Mi ezeknek a feldolgozásoknak az üzenete? • Hogyan viszonyulnak az olvasók koronként a műben megjelenített értékekhez? • Milyen kritikák jelennek meg koronként a regényről? • Milyen értékek járulnak hozzá az irodalmi kánon kialakításához? • Melyek azok a megállapítások, amelyekkel egyetértesz? Indokold állásponytod!

Kulcskompetencia	A tanulás tanulása, digitális kompetencia
Specifikus kompetencia	2.3. Az elbeszélés idejének a megkülönböztetése az elbeszélte időtől; az elbeszélte idő változatainak a felismerése
Készség	<i>hatékony időbeosztás, problémamegoldás, az új tudás elsajátításának, feldolgozásának, értékelésének és beépítésének, valamint az új ismeretek és készségek különböző kontextusokban történő alkalmazása</i>
Tevékenység	Egyéni vagy kiscsoportos kutatás (irodalmi és nem irodalmi szövegek alapján, nyomtatott és digitális források felhasználása, multimédia technológiájú információk keresése), elmélyülés egy megadott/választott témában, egyéni vagy csoportos bemutató/portofólium készítése, digitális produktumok (PPS, prezi, word dokumentum) bemutatása. Ajánlott témák: <ul style="list-style-type: none"> • Az elbeszélés korának társadalma, politikai viszonyai • Női és férfiszerepek az elbeszélés korában • A társadalmi viszonyok szerepe az elbeszélés konfliktusában Vizsgálandó kérdések: <ul style="list-style-type: none"> • Hogyan alakulna az elbeszélés konfliktusa a jelenben? • Hogyan kezelnéd a konfliktust a választott szereplő helyében? • Melyik szereplővel tudsz azonosulni? Miért?
Kulcskompetencia	Matematikai, természettudományi és technológiai kompetenciák
Specifikus kompetencia	3.1. Metonimikus, metaforikus történetalakítás és a kulturális összefüggések közti kapcsolat megállapítása; a folytonosság és a megszakítottság alakzatainak felismerése különböző szövegváltozatokban
Készség	<i>matematikai gondolkodásmód (logikus és térbeli gondolkodás) és a valóság magyarázatára és leírására egyetemesen használt matematikai kifejezésmód (képletek, modellek, geometriai ábrák, görbék, grafikonok) használatára való képesség és készség az adott kontextusnak megfelelően</i>
Tevékenység	<ul style="list-style-type: none"> • Az elbeszélés eseményeinek elhelyezése az időtengelyen • Az egyes cselekvések között eltelt idő kiszámítása • Az elbeszélés korának történelmi-társadalmi helyzetét bemutató térképek, grafikonok, statisztikák értelmezése, a szerzett információk és a regény cselekménye közötti kapcsolat azonosítása • Szereplők viszonyrendszerét ábrázoló grafikonok értelmezése és készítése
Kulcskompetencia	Vállalkozói kompetencia
Specifikus kompetenciák	1.2. Értekező szövegek megértése és alkotása; az idézés és hivatkozás alkalmazása az értekező szövegben; a különböző művészeti ágakhoz tartozó műalkotások összehasonlítása, a közös jegyek kiemelése, értelmezése értekező szövegben
Attitűd	<i>a változáshoz való pozitív viszonyulás, az egyén saját (pozitív és negatív) cselekedetei iránti felelősség vállalása, a célok kitűzése és megvalósítása, sikerorientáltság</i>
Tevékenység	Beszélgetés, értelmezés, szóbeli vagy írásbeli szövegalkotás (pl. hipotézis alátámasztása, érvelés) <ul style="list-style-type: none"> • Hogyan avatkoznál be az elbeszélés cselekményébe? • Milyen eszközökkel tudnád megváltoztatni a cselekményt, a szereplők

	<p>egymáshoz/a konfliktushoz való viszonyulását?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Milyen/mekkora felelősségük van az elbeszélés szereplőinek a konfliktus kibontakozásában? • Vizsgáld meg az egyes szereplők céljait, értékrendjét! Mit tesznek ezek eléréséért? • Mit tehetnél „békítőbíróként”, ha beavatkozhatnál a cselekménybe? Bújj bele akár több szereplő bőrébe! • Mi a karriertörténetek sikerének titka?/Mi a tragédiák magyarázata? Milyen lélektani folyamatokat azonosítasz a szereplők cselekedetei mögött?
--	---

Kulcskompetencia	Idegen nyelvi kommunikáció
Specifikus kompetenciák	1.1. A szöveg és szövegszerűség felismerése 2.1. Elbeszélés és történet megkülönböztetése, viszonyuk megragadása epikus művekben; a történet elrendezésének megfigyelése és értelmezése; a cselekményépítés jellegének felismerése
Készség	<i>a gondolatok, érzések és tények szóban és írásban történő megértésének, kifejezésének és értelmezésének képessége a társadalmi és kulturális kontextusok megfelelő skáláján az anyanyelvtől különböző nyelve(ke)n, illetve az iskola tanítási nyelvén az egyéni igények és szükségletek szerint</i>
Tevékenység	Az elbeszélésben szereplő kifejezések, idegen szavak, idegen nyelvű részletek megértése, a szövegben való szereplőknek értelmezése Rövid könyvismertető/zanza fogalmazása ismert idegen nyelven, a beszédhelyzethez (nem anyanyelvi célközönség) való igazodás.

1. Tanmenet-javaslatok a XI. osztály számára

A 2023-2024-es tanév szerkezete hatása a tanmenetekre

A 2023-2024-es tanév szerkezetét a 3800/2023-as számmal jóváhagyott minisztériumi rendelet szabályozza, mely itt érhető el:

<https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/265676>

A tanév **5 tanítási modulból** és **5 vakációból** áll, **36 hétből**, azaz **180 tanítási nappól**. Ezekre 8 munkaszüneti nap esik a hivatalos állami és egyházi ünnepeken:

- október 5. – az oktatás világnapja
- november 30. – Szent András napja
- december 1. – Románia nemzeti ünnepe
- január 24. – a román fejedelemségek egyesülésének napja
- március 29. – (katolikus) nagypéntek
- április 1. – (katolikus) húsvét hétfő
- május 20. – (katolikus) pünkösd hétfő
- június 5. – tanítók napja

A **februári egyhetes vakáció** időpontjáról (február 12 – március 3 között) a tanfelügyelőségek döntenek.

Az **Iskola másképp hét** és a **Zöld hét** időpontjáról az iskolák döntenek. Ezeket 5 egymást követő munkanapra kell tervezni két különböző modulban szeptember 11 és április 26 között:

A tanév szerkezete megyéenként és iskolánként változhat. Ezért nincs mód arra, hogy országosan egységes tanmenetet dolgozzunk ki, az egyéni tanmeneteket a helyileg érvényes tanévszerkezethez kell igazítani. Az alábbiakban közölt modell a megszabott kereteken belül a legarányosabb lehetőségnek tűnik, de a tanfelügyelőségek, iskolák más szempontokat is figyelembe vehetnek.

Hét száma	H	K	SZ	Cs	P	
1. modul	H1	szeptember 11	szeptember 12	szeptember 13	szeptember 14	szeptember 15
	H2	szeptember 18	szeptember 19	szeptember 20	szeptember 21	szeptember 22
	H3	szeptember 25	szeptember 26	szeptember 27	szeptember 28	szeptember 29
	H4	október 2	október 3	október 4	október 5	október 6
	H5	október 9	október 10	október 11	október 12	október 13
	H6	október 16	október 17	október 18	október 19	október 20
	Zöld hét	október 23	október 24	október 25	október 26	október 27

2. modul	Hét száma	H	K	SZ	Cs	P
	H7	november 6	november 7	november 8	november 9	november 10
	H8	november 13	november 14	november 15	november 16	november 17
	H9	november 20	november 21	november 22	november 23	november 24
	H11	november 27	november 28	november 29	november 30	december 1
	H11	december 4	december 5	december 6	december 7	december 8
	H12	december 11	december 12	december 13	december 14	december 15
	H13	december 18	december 19	december 20	december 21	december 22

3. modul	Hét száma	H	K	SZ	Cs	P
	H14	január 8	január 9	január 10	január 11	január 12
	H15	január 15	január 16	január 17	január 18	január 19
	H16	január 22	január 23	január 24	január 25	január 26
	H17	január 29	január 30	január 31	február 1	február 2
	H18	február 5	február 6	február 7	február 8	február 9
	H19	február 12	február 13	február 14	február 15	február 16
	H20	február 19	február 20	február 21	február 22	február 23

4. modul	Hét száma	H	K	SZ	Cs	P
	H21	március 4	március 5	március 6	március 7	március 8
	H22	március 11	március 12	március 13	március 14	március 15
	H23	március 18	március 19	március 20	március 21	március 22
	H24	március 25	március 26	március 27	március 28	március 29
	H25	április 1	április 2	április 3	április 4	április 5
	H26	április 8	április 9	április 10	április 11	április 12
	H27	április 15	április 16	április 17	április 18	április 19
Iskola másképp	április 22	április 23	április 24	április 25	április 26	

5. modul	Hét száma	H	K	SZ	Cs	P
	H28			május 8	május 9	május 10
	H29	május 13	május 14	május 15	május 16	május 17
	H30	május 20	május 21	május 22	május 23	május 24
	H31	május 27	május 28	május 29	május 30	május 31
	H32	június 3	június 4	június 5	június 6	június 7
	H33	június 10	június 11	június 12	június 13	június 14
	H34	június 17	június 18	június 19	június 20	június 21

M1 - 6 hét → 18 óra

M2 - 7 hét → 21 óra

M3 - 7 hét → 21 óra

M4 - 7 hét → 21 óra

M5 - 7 hét → 21 óra

Összesen: 34 hét x 3 óra = 102 óra

+ Iskola másképp hét

+ Zöld hét

A tanmenetek tervezésekor figyelembe kell venni:

- az aktuális tanévszerkezetet;
- az osztály szakterülete szerint (reál/humán/műszaki/vokacionális) érvényes kerettantervek által jóváhagyott óraszámot, mely az iskola döntése alapján választott tantárgyi órákkal egészülhet ki;
- az osztály szakterülete szerint érvényes tantárgyi programot (tantervet).
- a diagnosztikus felmérések eredményeit, a kialakított kompetenciákat, a diákok érdeklődési körét és tanulási igényeit, az esetleges felzárkóztatási igényeket.

Változások az értékelésben és jegyadásban

Kalendárisztikus terv modell

a XI. osztály számára

Heti 3 óra óra, 34+2 hét, összesen 102 óra

I. modul					
Tanulási egységek	Specifikus kompetenciák	Tartalmak	Óra-szám	Hét	Megj.
Ismétlés Diagnosztikus felmérés	1.3. Érvelés szóban egy bizonyos álláspont mellett, érvelés írásban megadott témára. 2.1. Epikus művek olvasása. A történeti elbeszélés kötött és kötetlen formáinak a megkülönböztetése, az epikus idő alakulásának a megragadása ezekben a műfajokban 3.3. Az imitáció történeti változatainak a megkülönböztetése; a költőszerep és imitáció összefüggéseinek megragadása.	<ul style="list-style-type: none"> • az érvelő-meggyőző szövegtípusok • epikus művek olvasása • az epikus idő; az elbeszélés ideje, az elbeszélő idő • a hősteremtés eljárásai • az imitációelv történetisége: klasszicista művekben 	3	H1	
Szöveg, szöveg-szerűség *Fejleszthető kulcs-kompetenciák 1., 4., 5.	1.1. A szöveg és szövegszerűség felismerése.	<ul style="list-style-type: none"> • a szöveg, a szöveg fogalma, a szöveg szerkezete és szintaktikai szintje • szövegmondat, rendszermondat • szöveg felépítése, a szövegegységek, a szövegösszefüggés grammatikai kapcsolóelemei, a logikai kapcsolat, a hiány összetartó ereje • a mondat szórendjének összefüggése a szövegbe ágyazottsággal, az aktuális tagolása • a szöveg jelentése, a szemantikai és a pragmatikai szint, a szöveg és a kommunikációs folyamat összefüggése. • szótári és lexikális jelentés, témahálózat, tételmondat, kulcsszavak • szövegtípusok: elbeszélés, leírás, levél műfaji jellemzőinek 	3	H2	

		összefoglalása és rendszerezés <ul style="list-style-type: none"> • a hallgató igénye, a beszélő lehetőségei a különféle szövegfajtákban • definíció, magyarázat, osztályozás jellemzői nem irodalmi, multimédiás szövegek			
Hivatalos írásművek *Fejleszthető kulcs-kompetenciák: 1., 4., 5., 6.	1.1. A szöveg és szövegszerűség felismerése.	<ul style="list-style-type: none"> • hivatalos írásművek: elismervény, jegyzőkönyv, szakmai önéletrajz, hivatalos level. nem irodalmi szövegek	3	H3	
Az értekező szöveg *Fejleszthető kulcs-kompetenciák: 1., 4., 5., 6.	1.2. Értekező szövegek megértése és alkotása, az idézés és hivatkozás alkalmazása az értekező szövegben; a különböző művészeti ágakhoz tartozó műalkotások összehasonlítása, a közös jegyek kiemelése, értelmezése értekező szövegben. 1.3. A bibliográfia használata a tájékozódásban, az önálló szövegalkotásban.	<ul style="list-style-type: none"> • az értekezés, tanulmány, pályázat kidolgozásának stiláris követelményei • könyv-és könyvtárhasználat, könyvtári katalógusok, számítógépes adatbázisok, az internet szerepe az információszerzésben, a forráshasználat etikai és formai kötöttségei Tanulmány: Arany János, Németh László, Kuncz Aladár, Horváth János Esszé, kritika: Ignóty, Kosztolányi Dezső, Szerb Antal, Nemes Nagy Ágnes	9	H4 H5 H6	

II. modul

Tanulási egységek	Specifikus kompetenciák	Tartalmak	Óra-szám	Hét	Megj.
<p>Lírai én, vershelyzet és beszédhelyzet a romantikus lírában</p> <p>*Fejleszthető kulcs-kompetenciák: 1., 4., 5., 6., 8.</p>	<p>2.5. A lírai én megjelenítésformáinak a megkülönböztetése a poétikai eljárások szerint</p> <p>3.5. Líra és eredetiség viszonyának, a lírai én változatainak nyomon követése</p>	<ul style="list-style-type: none"> a romantikus lírai én (teremtő zseni, látnok, vátesz, hasonmás) személyesség, személytelenség, önmegszólítás, közvetlenség, közvetettség, külső táj, belső táj, allegorikusság <p>Vörösmarty Mihály <i>Előszó, A vén cigány</i> Petőfi Sándor <i>Az alföld, Szeptember végén (memoriter), Minek nevezzelek? Szörnyű idő</i> Arany János <i>Letésem a lantot, Mindvégig</i> Vajda János <i>Húsz év múlva, Nádas tavon</i></p>	12	H7 H8 H9 H10	
<p>A romantikus regény</p> <p>*Fejleszthető kulcs-kompetenciák: 1., 2., 4., 5., 6., 7., 8.</p>	<p>1.1. Elbeszélés és történet megkülönböztetése, viszonyuk megragadása epikus művekben; a történet elrendezésének megfigyelése és értelmezése; a cselekményépítés jellegének felismerése</p> <p>2.2. Az elbeszélői és a szereplői szólamok megkülönböztetése; szerepüknek a megállapítása</p> <p>2.3. Az elbeszélés idejének a megkülönböztetése az elbeszélő időtől; az elbeszélő idő változatainak a felismerése</p> <p>2.4. Novella- és regényváltozatok elkülönítése a narrációs eljárások szerint</p> <p>3.1. Metonimikus, metaforikus történetalakítás és a kulturális összefüggések közti kapcsolat megállapítása; a folytonosság és a megszakítottság alakzatainak felismerése különböző szövegváltozatokban</p> <p>3.2. Az elbeszélői és a szereplői szólamok viszonyának nyomon követése a történeti szövegváltozatokban</p> <p>3.4. Műfaji változatok (novella, elbeszélés, regény) kulturális összefüggésekben való megragadása</p>	<ul style="list-style-type: none"> a romantikus emberkép elbeszélés és alakteremtés; a szereplőt létrehozó narrációs eljárások és a szereplőben kifejeződő személyiségkép elbeszélés és történet; metonimikus és metaforikus történetelrendezés az epikus művekben, a folytonosság és a megszakítottság alakzatai narrátori és szereplői szólamok mindentudó és korlátozott tudású elbeszélő elbeszélés és időkezelés; az elbeszélés ideje; az elbeszélő idő: lineáris-kronologikus idő, előre- és visszautalás függő beszéd, szabad függő beszéd, belső monológ <p>Jókai Mór <i>Az arany ember, Sárga rózsa</i></p> <p>Mikszáth Kálmán <i>A fekete város</i></p>	9	H11 H12 H13	

III. modul					
Tanulási egységek	Specifikus kompetenciák	Tartalmak	Óra-szám	Hét	Megj.
<p>A romantikus novella</p> <p>*Fejleszhető kulcs-kompetenciák: 1., 2., 4., 5., 6., 7., 8.</p>	<p>1.1. Elbeszélés és történet megkülönböztetése, viszonyuk megragadása epikus művekben; a történet elrendezésének megfigyelése és értelmezése; a cselekményépítés jellegének felismerése</p> <p>2.2. Az elbeszélői és a szereplői szólamok megkülönböztetése; szerepüknek a megállapítása</p> <p>2.3. Az elbeszélés idejének a megkülönböztetése az elbeszélő időtől; az elbeszélő idő változatainak a felismerése</p> <p>2.4. Novella- és regényváltozatok elkülönítése a narrációs eljárások szerint</p> <p>3.1. Metonimikus, metaforikus történetalakítás és a kulturális összefüggések közti kapcsolat megállapítása; a folytonosság és a megszakítottság alakzatainak felismerése különböző szövegváltozatokban</p> <p>3.2. Az elbeszélői és a szereplői szólamok viszonyának nyomon követése a történeti szövegváltozatokban</p> <p>3.4. Műfaji változatok (novella, elbeszélés, regény) kulturális összefüggésekben való megragadása</p>	<ul style="list-style-type: none"> • anekdotikus novella, a novellafüzér • elbeszélés és alakteremtés; a szereplőt létrehozó narrációs eljárások és a szereplőben kifejeződő személyiségkép • elbeszélés és történet; metonimikus és metaforikus történetelrendezés az epikus művekben, a folytonosság és megszakítottság alakzatai • narrátori és szereplői szólamok • mindentudó és korlátozott tudású elbeszélő • elbeszélés és időkezelés; az elbeszélés ideje; az elbeszélő idő: lineáris-kronologikus idő, előre- és visszautalás • függő beszéd, szabad függő beszéd, belső monológ <p>Mikszáth Kálmán <i>Az a fekete folt</i> <i>A bányai csoda</i></p>	6	H14 H15	
<p>Drámai költemény, emberiség-költemény</p> <p>*Fejleszhető kulcs-kompetenciák: 1., 4., 5., 6., 7., 8.</p>	<p>2.6. A drámai költemény műfaji sajátosságainak megragadása</p> <p>3.6. Eszmetörténeti összefüggések megragadása a drámai költeményben</p>	<ul style="list-style-type: none"> • a cselekmény, a hős, a konfliktus, a beszéd átértelmeződése a drámai költeményben • eszmék a drámában, liberalizmus, pozitívizmus, determinizmus <p>Madách Imre <i>Az ember tragédiája</i></p>	9	H16 H17 H18	
<p>Lírai én, vershelyzet, beszédhelyzet a klasszikus modernségben</p>	<p>2.5. A lírai én megjelenítésformáinak a megkülönböztetése a poétikai eljárások szerint</p> <p>3.5. Líra és eredetiség viszonyának, a lírai én</p>	<ul style="list-style-type: none"> • egyéniségkultusz, az én felnövesztése, az én megsokszorozása, hasonmás, az én háttérbe húzódása • személyesség, személytelenség, 			

<p>*Fejleszthető kulcs-kompetenciák: 1., 4., 5., 6., 8.</p>	<p>változatainak nyomon követése</p>	<p>önmegszólítás, közvetlenség, közvettség, külső táj, belső táj, allegorikusság, szimbolikusság, tárgyiasság</p>	<p>6</p>	<p>H19 H20</p>	
		<p>Ady Endre <i>Új vizeken járok, Lédával a bálban, Harc a Nagyúrral, Kocsi-út az éjszakában, Emlékezés egy nyár-éjszakára</i></p> <p>Babits Mihály <i>Jónás könyve</i></p> <p>Tóth Árpád <i>Körúti hajnal, Lélektől lélekig</i></p> <p>Áprily Lajos <i>Vadludak</i></p> <p>Kosztolányi Dezső <i>Őszi reggeli</i></p>			

IV. modul					
Tanulási egységek	Specifikus kompetenciák	Tartalmak	Óra-szám	Hét	Megj.
<p>Realista és naturalista regény</p> <p>*Fejleszhető kulcs-kompetenciák: 1., 3., 4., 5., 6., 7., 8.</p>	<p>1.1. Elbeszélés és történet megkülönböztetése, viszonyuk megragadása epikus művekben; a történet elrendezésének megfigyelése és értelmezése; a cselekményépítés jellegének felismerése</p> <p>2.2. Az elbeszélői és a szereplői szólamok megkülönböztetése; szerepüknek a megállapítása</p> <p>2.3. Az elbeszélés idejének a megkülönböztetése az elbeszélő időtől; az elbeszélő idő változatainak a felismerése</p> <p>2.4. Novella- és regényváltozatok elkülönítése a narrációs eljárások szerint</p> <p>3.1. Metonimikus, metaforikus történetalakítás és a kulturális összefüggések közti kapcsolat megállapítása; a folytonosság és a megszakítottság alakzatainak felismerése különböző szövegváltozatokban</p> <p>3.2. Az elbeszélői és a szereplői szólamok viszonyának nyomon követése a történeti szövegváltozatokban</p> <p>3.4. Műfaji változatok (novella, elbeszélés, regény) kulturális összefüggésekben való megragadása</p>	<ul style="list-style-type: none"> • realista és naturalista emberkép • elbeszélés és alakteremtés; a szereplőt létrehozó narrációs eljárások és a szereplőben kifejeződő személyiségkép • a fejlődésregény • elbeszélés és történet; metonimikus és metaforikus történetelrendezés az epikus művekben, a folytonosság és megszakítottság alakzatai • narratori és szereplői szólamok • mindentudó és korlátozott tudású elbeszélő • elbeszélés és időkezelés; az elbeszélés ideje; az elbeszélő idő; lineáris-kronologikus idő, előre- és visszautalás; egyidejűség <p>Móricz Zsigmond <i>Sárarany, Az Isten háta mögött</i></p>	12	H21 H22 H23 H24	
<p>Realista és naturalista novella</p> <p>*Fejleszhető kulcs-kompetenciák: 1., 3., 4., 5., 6., 7., 8.</p>	<p>1.1. Elbeszélés és történet megkülönböztetése, viszonyuk megragadása epikus művekben; a történet elrendezésének megfigyelése és értelmezése; a cselekményépítés jellegének felismerése</p> <p>2.2. Az elbeszélői és a szereplői szólamok megkülönböztetése; szerepüknek a megállapítása</p> <p>2.3. Az elbeszélés idejének a megkülönböztetése az elbeszélő időtől; az elbeszélő idő változatainak a felismerése</p> <p>2.4. Novella- és regényváltozatok elkülönítése a narrációs eljárások szerint</p> <p>3.1. Metonimikus, metaforikus történetalakítás és a kulturális</p>	<ul style="list-style-type: none"> • a drámai novella • elbeszélés és alakteremtés; a szereplőt létrehozó narrációs eljárások és a szereplőben kifejeződő személyiségkép • elbeszélés és történet; metonimikus és metaforikus történetelrendezés az epikus művekben, a folytonosság és megszakítottság alakzatai • narratori és szereplői szólamok • mindentudó és korlátozott tudású elbeszélő • elbeszélés és időkezelés; az elbeszélés ideje; az elbeszélő idő; lineáris- 	3	H25	

	<p>összefüggések közti kapcsolat megállapítása; a folytonosság és a megszakítottság alakzatainak felismerése különböző szövegváltozatokban</p> <p>3.2. Az elbeszélői és a szereplői szólamok viszonyának nyomon követése a történeti szövegváltozatokban</p> <p>3.4. Műfaji változatok (novella, elbeszélés, regény) kulturális összefüggésekben való megragadása</p>	<p>kronologikus idő, előre- és visszautalás</p> <ul style="list-style-type: none"> • a szöveg jelentése, a szemantikai és a pragmatikai szint, a szöveg és a kommunikációs folyamat összefüggése • szótári és lexikális jelentés témahálózat, tételmondat, kulcsszavak 			
<p>A klasszikus modern novella</p> <p>*Fejleszhető kulcs-kompetenciák: 1., 3., 4., 5., 6., 7., 8.</p>	<p>1.1. Elbeszélés és történet megkülönböztetése, viszonyuk megragadása epikus művekben; a történet elrendezésének megfigyelése és értelmezése; a cselekményépítés jellegének felismerése</p> <p>2.2. Az elbeszélői és a szereplői szólamok megkülönböztetése; szerepüknek a megállapítása</p> <p>2.3. Az elbeszélés idejének a megkülönböztetése az elbeszélő időtől; az elbeszélő idő változatainak a felismerése</p> <p>2.4. Novella- és regényváltozatok elkülönítése a narrációs eljárások szerint</p> <p>3.1. Metonimikus, metaforikus történetalakítás és a kulturális összefüggések közti kapcsolat megállapítása; a folytonosság és a megszakítottság alakzatainak felismerése különböző szövegváltozatokban</p> <p>3.2. Az elbeszélői és a szereplői szólamok viszonyának nyomon követése a történeti szövegváltozatokban</p> <p>3.3. A külső idő - belső idő arányának a megállapítása, az emlékezés változatainak megfigyelése epikus művekben</p> <p>3.4. Műfaji változatok (novella, elbeszélés, regény) kulturális összefüggésekben való megragadása</p>	<ul style="list-style-type: none"> • lírai és drámai novella, a novellafüzér, novellafüzér és regény • szecesszió és szimbolizmus a novellában • elbeszélés és alakteremtés; a szereplőt létrehozó narrációs eljárások és a szereplőben kifejeződő személyiségkép • elbeszélés és történet; metonimikus és metaforikus történetelrendezés az epikus művekben, a folytonosság és megszakítottság alakzatai • narrátori és szereplői szólamok • mindentudó és korlátozott tudású elbeszélő, szereplői narrátor • elbeszélés és időkezelés; az elbeszélés ideje; az elbeszélő idő: lineáris-kronologikus idő, ciklikus idő, mitikus idő, az emlékezés változatai, objektív és szubjektív idő, tartam 	6	H26 H27	
		<p>Krúdy Gyula <i>Szindbád-novellák (A hídon, Szindbád útja a halálnál)</i></p>			

V. modul					
Tanulási egységek	Specifikus kompetenciák	Tartalmak	Óra-szám	Hét	Megj.
<p>A klasszikus modern regény</p> <p>*Fejleszthető kulcs-kompetenciák: 1., 3., 4., 5., 6., 7., 8.</p>	<p>1.1. Elbeszélés és történet megkülönböztetése, viszonyuk megragadása epikus művekben; a történet elrendezésének megfigyelése és értelmezése; a cselekményépítés jellegének felismerése</p> <p>2.2. Az elbeszélői és a szereplői szólamok megkülönböztetése; szerepüknek a megállapítása</p> <p>2.3. Az elbeszélés idejének a megkülönböztetése az elbeszélő idő változatainak a felismerése</p> <p>2.4. Novella- és regény-változatok elkülönítése a narrációs eljárások szerint</p> <p>3.1. Metonimikus, metaforikus történetalakítás és a kulturális összefüggések közti kapcsolat megállapítása; a folytonosság és a megszakítottság alakzatainak felismerése különböző szövegváltozatokban</p> <p>3.2. Az elbeszélői és a szereplői szólamok viszonyának nyomon követése a történeti szövegváltozatokban</p> <p>3.3. A külső idő - belső idő arányának a megállapítása, az emlékezés változatainak megfigyelése epikus művekben</p> <p>3.4. Műfaji változatok (novella, elbeszélés, regény) kulturális összefüggésekben való megragadása</p>	<ul style="list-style-type: none"> lélektani regény, tudatregény szecesszió és szimbolizmus a regényben a modern emberkép elbeszélés és alakteremtés; a szereplőt létrehozó narrációs eljárások és a szereplőben kifejeződő személyiségkép elbeszélés és történet; metonimikus és metaforikus történetelrendezés az epikus művekben, a folytonosság és megszakítottság alakzatai narrátori és szereplői szólamok mindentudó és korlátozott tudású elbeszélő elbeszélés és időkezelés; az elbeszélés ideje; az elbeszélő idő: lineáris-kronologikus idő, ciklikus idő, előre- és visszaautalás, külső és belső idő <p>Kosztolányi Dezső <i>Pacsirta, Aranyárvány</i></p>	6	H28 H29	
<p>A későmodern epika</p> <p>*Fejleszthető kulcs-kompetenciák: 1., 3., 4., 5., 6., 7., 8.</p>	<p>1.1. Elbeszélés és történet megkülönböztetése, viszonyuk megragadása epikus művekben; a történet elrendezésének megfigyelése és értelmezése; a cselekmény-építés jellegének felismerése</p> <p>2.2. Az elbeszélői és a szereplői szólamok megkülönböztetése; szerepüknek a megállapítása</p> <p>2.3. Az elbeszélés idejének a megkülönböztetése az elbeszélő idő változatainak a felismerése</p> <p>2.4. Novella- és regény-változatok elkülönítése a narrációs eljárások szerint</p> <p>3.1. Metonimikus, metaforikus</p>	<p>a novella és regény történeti változatai</p> <p>a szereplőt létrehozó narrációs eljárások és a szereplőben kifejeződő személyiségkép</p> <p>az időfelfogás változatai – az emlékezés változatai</p> <p>Tamási Áron <i>Rendes feltámadás, Kivirágzott kecskeszarvak, Jégtörő Mátyás</i></p> <p>Németh László <i>Iszony</i></p> <p>Szilágyi István <i>Kő hull apadó kútba</i></p>	9	H30 H31 H32	

	történetalakítás és a kulturális összefüggések közti kapcsolat megállapítása; a folytonosság és a megszakítottság alakzatainak felismerése különböző szövegváltozatokban 3.2. Az elbeszélői és a szereplői szölamok viszonyának nyomon követése a történeti szövegváltozatokban 3.3. A külső idő - belső idő arányának a megállapítása, az emlékezés változatainak megfigyelése epikus művekben 3.4. Műfaji változatok (novella, elbeszélés, regény) kulturális összefüggésekben való megragadása	Bodor Ádám <i>Sinistra körzet</i>			
Lírai én, vershelyzet és beszédhelyzet a késő modern lírában *Fejleszhető kulcs-kompetenciák: 1., 4., 5., 6., 7., 8.	2.5. A lírai én megjelenítésformáinak a megkülönböztetése a poétikai eljárások szerint 3.5. Líra és eredetiség viszonyának, a lírai én változatainak nyomon követése	<ul style="list-style-type: none"> a lírai én a késő modernségben (az én megsokszorozása, önmegértés, önértelmezés, az én háttérbe húzódása) személyesség, személytelenség, önmegszólítás, egyszólamúság, többszólamúság, közvetlenség, közvettség, külső táj, belső táj, tárgyiasság 	3	H33	
		József Attila <i>Téli éjszaka, Óda, Esmélet, [Karóval jöttél...]</i> Szabó Lőrinc <i>Az Egy álmai</i> Pilinszky János <i>Apokrif</i> Kányádi Sándor <i>Fától fái</i>			
Ismétlés Szummatív felmérés	2.5. A lírai én megjelenítésformáinak a megkülönböztetése a poétikai eljárások szerint 3.4. Műfaji változatok (novella, elbeszélés, regény) kulturális összefüggésekben való megragadása	Írásbeli értékelés	3	H34	

Összesítés:

Modul	Hetek sorszáma	Hetek száma	Óraszám/tanulási egység	Óraszám összesen
1. modul	H1-H6	6 hét	3+3+3+9	18
2. modul	H7-H13	7 hét	12+9	21
3. modul	H14-H20	7 hét	6+9+6	21
4. modul	H21-H27	7 hét	12+3+6	21
5. modul	H28-H34	7 hét	6+9+3+3	21
				102

II. Tevékenységpéldák

Ajánlott módszerek, tanulási technikák

- Az előzetes tudás előhívását és a motiválást szolgáló módszerek és tevékenységek: ötletbörze, egyperces, fürtábra, fogalmi térkép
- Kooperatív tanulási tevékenységek: olvasás és tartalom összegzése párban, interjú, „kérdezzük a szerzőt”, kockák
- Érvelés: T-tábla, érvek-ellenérvek
- Megbeszélés, vita: véleményvonalak, vitaháló
- Problémamegoldás: ötletbörze, piramis, hólabda, gondolkodó kalapok
- Grafikai szervezők az információk rendszerezésére: Venn-diagram, jellemtérkép, történetpiramis, poszter
- Reflektálást szolgáló módszerek: kérdések, kvintett, ötperces esszé, kiállítás, portfólió Játékos tevékenységek: szerepjáték, irodalmi törvényszék, puzzle stb.

Módszerek a szóbeli szövegértéshez:

- A szöveg meghallgatását megelőzően: ötletbörze a témával kapcsolatban, hívó szavak, képek társítása, szópárok, kiegészítéssel feladatok, mozgásos gyakorlatok
- A szöveg meghallgatással párhuzamosan: táblázatkitöltés, vázlat
- A szöveg meghallgatását követő módszerek és gyakorlatok: szerepjátékok, mesélés, leírás, poszter, plakát stb.

Módszerek az írott szövegek megértéséhez:

- A szöveg olvasását megelőzően: szerepjáték, asszociációs grafikai szervezők
- Olvasás: bekezdések szerinti elrendezés, címadás bekezdésekhez, alternatív, kiegészítéssel, feleletválasztásos feladatok, szerkesztési feladatok, újraírás, javítás stb.

A szóbeli és írásbeli szövegalkotás módszerei: eseménytérkép, képleírás, elmesélés, összehasonlító, érvelő feladatok; az írás folyamatközpontú módszere; reflektív és kreatív írásgyakorlatok stb.

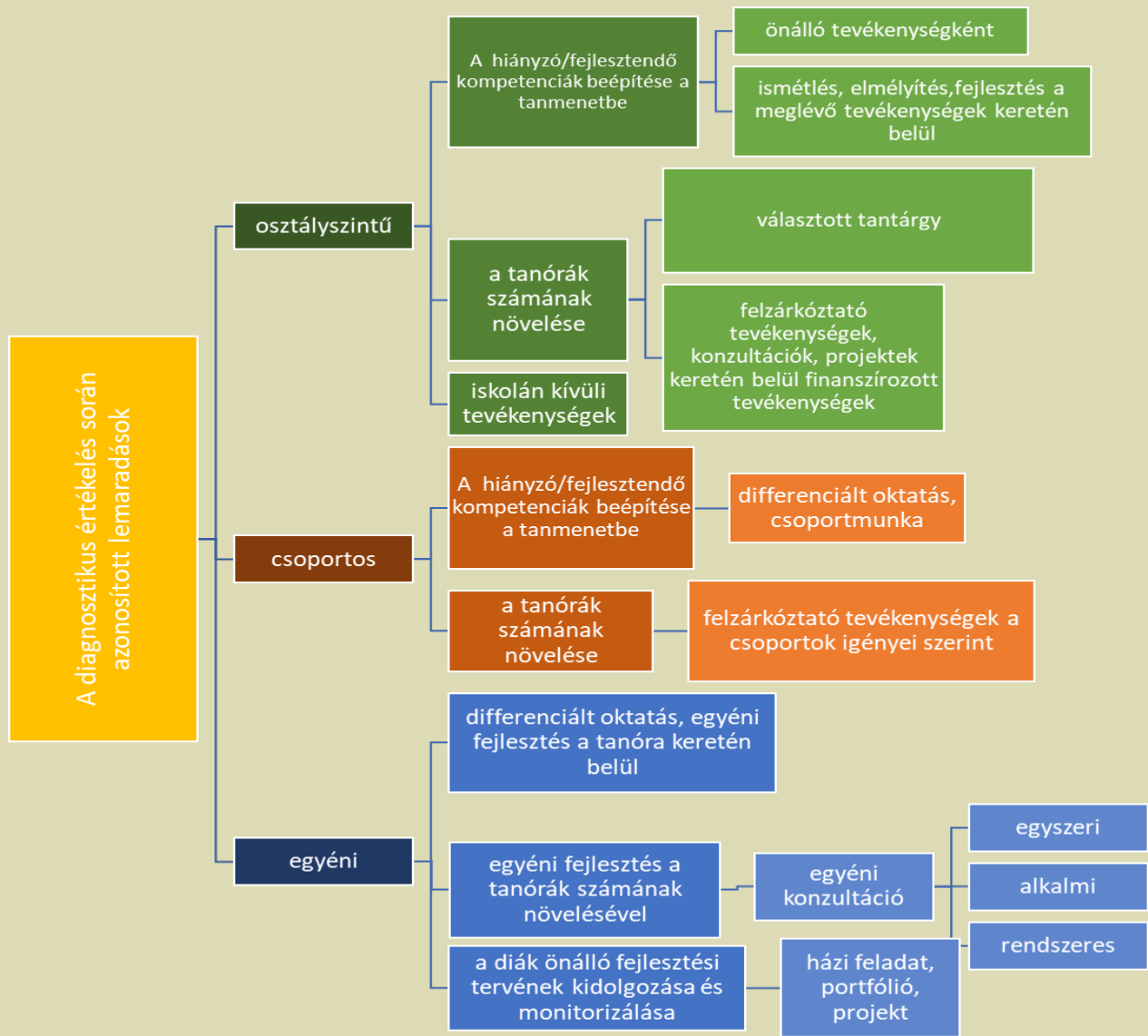
(Forrás:http://programe.ise.ro/Portals/1/Curriculum/2017-progr/10-Lb_magh_mat_versiunea-magh.pdf)

A felzárkóztatás lehetőségei

A lemaradás természete:

- Nyelvi nehézségek (nyelvileg hátrányos helyzetű diákok)
- Szövegértési nehézségek, helyesírási hibák
- Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdő gyermekek lemaradása
- Az online oktatás/hiányzások okozta lemaradás
- Szociális problémák, a korai iskolaelhagyás veszélye
- Speciális nevelési igényű diákok lemaradásai
- Halmozottan hátrányos helyzetű diákok lemaradása

Tantárgyszintű beavatkozási lehetőségek:

Komplex beavatkozási lehetőségek

Milyen szinten tudunk beavatkozni?

- ✓ a diák fejlődését támogató beavatkozás
- ✓ pedagógustámogató tevékenység
- ✓ intézményvezetést támogató tevékenység
- ✓ intézményi fejlesztés

A tevékenység célja:

- ✓ tanulmányi eredmény javítása
- ✓ igazolatlan hiányzás csökkentése
- ✓ tanulói motiváció növelése
- ✓ szociális hátránykompenzálás
- ✓ testi, lelki, mentális fejlesztés

Komplex beavatkozási lehetőségek:

- ✓ Egyéni készség- és képességfejlesztés
- ✓ Digitális tananyagok elérhetőségének népszerűsítése tanárok, diákok számára
- ✓ Gyermekjóléti szolgálat, nevelési tanácsadó, szakszolgálat stb.) felé irányítás
- ✓ Tantárgyi előrehaladás támogatása személyre szabott pedagógiai módszerekkel
- ✓ Kapcsolat erősítése a törvényes képviselőt ellátó személlyel (szülő/gyám)
- ✓ Egyéni készség- és képességfejlesztés egyéni fejlesztési terv kidolgozásával
- ✓ Fejlesztő pedagógus, gyógypedagógus bevonása
- ✓ Bevont szervezetekkel támogatás nyújtása a veszélyeztetett tanuló részére
- ✓ Kulcskompetenciákat fejlesztő tanórai tevékenységek
- ✓ Mentálhigiénés tevékenységek, foglalkozások biztosítása
- ✓ Tanulásmódszertani támogatás tanórai foglalkozásba ágyazottan
- ✓ Esetkonferencia szervezése a tanuló előrehaladásának támogatása érdekében
- ✓ A hiányzó alapkompenciákat pótló, fejlesztő programok
- ✓ Szabadidős, közösségfejlesztő foglalkozások szervezése
- ✓ Pályaorientációs tevékenységek
- ✓ Egyéni tanácsadás biztosítása (pl. iskolapszichológus, szociális munkás)
- ✓ Krízis csökkentésére irányuló tevékenység, krízistanácsadás
- ✓ Önismereti, szociális készségeket fejlesztő foglalkozás biztosítása
- ✓ A mindennapi életben való eligazodást segítő tevékenységek (life skills)
- ✓ Mentorálás, patronálás biztosítása
- ✓ Bűnmegelőzési előadás szervezése
- ✓ Szenvedélybetegség kialakulásának megelőzésére irányuló tevékenységek
- ✓ Konfliktuskezelési módszerek megismertetése
- ✓ Egészségügyi előadások szervezése
- ✓ Kommunikációs technikák fejlesztése
- ✓ Integrációs felkészítés megszervezése
- ✓ Kortárssegítői támogatás/társaktól való tanulás (peer learning) biztosítása
- ✓ Szociális támogatás, segítség biztosítása, intézése
- ✓ A munkavállaláshoz szükséges kompetenciákat fejlesztő tevékenységek
- ✓ Képességkibontakoztató felkészítés megszervezése

A tematikus terv egységei⁴

A kalendarisztikus terv szerkezete:

Tanulási egységek	Specifikus kompetenciák	Tartalmak	Óraszám	Hét	Megjegyzések
címek, témák	a tantervben szereplő specifikus kompetenciák száma	a tantervben szereplő tartalmak alapján	a tanár döntése alapján	hét/hetek száma	pl. módosítások, amelyeket az osztályban megvalósított tevékenységek tesznek szükségessé

Ajánlott szempontok:

- a **tanulási egységeket** a megcélzott specifikus kompetenciák kialakítása érdekében kiegyensúlyozottan kell megtervezni;
- a **specifikus kompetenciák** számát össze kell hangolni a kialakításukra szánt órakerettel; kialakítani, gyakorolni, fejleszteni, értékelni kell őket; ki kell alakítani a fontossági sorrendet, nagyobb hangsúlyt kell, hogy kapjanak a fontosabb specifikus kompetenciák;
- az **óraszámot** tanítási egységenként állapítjuk meg, nem a tartalmak szerint;
- el kell kerülni az időbeli megszakításokat a tanulási egységekben;
- a kalendarisztikus terv a tanév új szerkezete alapján kell, hogy íródjon.

⁴ Az Országos Oktatáspolitikai és Értékelési Központ keretén belül működő Oktatókutatási Egység ajánlásai alapján

A tanulási egység tervezése⁵

A tanulási egység tervének szerkezete:

Tartalom	Specifikus kompetenciák	Tanulási tevékenységek	Források, eszközök	Értékelés
a tanulási egység konkrét tartalmainak részletezése	a tantervben szereplő specifikus kompetenciák száma	az adott kompetenciák fejlesztésére szolgáló tevékenységek, módszerek, munkaformák a tanterv ajánlásai alapján	idő, helyszín, taneszköz, munkaforma	értékelési módszerek, eljárások, eszközök

Ajánlott szempontok:

- megvalósítani:

a tanulási egység terve meg kell, hogy feleljen a kalendarisztikus tervnek (a tanulási egységenkénti időbeosztás, a megcélzott konkrét kompetenciák, a tartalom tekintetében);

- megfeleltetni:

a specifikus kompetenciákat össze kell hangolni a fejlesztésükre alkalmas tanulási tevékenységekkel (kompetenciánként legalább egy tevékenység);

- biztosítani:

valós összefüggés kell, hogy legyen az egyes kompetenciák és a tanulási tevékenységek, az egyes tevékenységekhez rendelt erőforrások - adott esetben, értékelési módszerek/eszközök – között.

- javasolni:

a tanulók számára releváns tanulási tevékenységeket kell tervezni, amelyek megfelelnek a tanulók érdeklődésének, tanulási igényeiknek.

A tanulási egység tervezése **értékeléssel** fejeződik be.

⁵ Az Országos Oktatáspolitikai és Értékelési Központ keretén belül működő Oktatáskutatói Egység ajánlásai alapján

Egy tanulási egység terve

Az alábbiakban egy olyan **tanulási egység** tervét példázunk, amely:

- követi az érvényben levő tantervet;
- beilleszthető az általunk javasolt kalendárisztikus tervbe;
- a III-IV. modul témáit bontja ki;
- a javasolt szerkezeti modellt követi;
- 15 órából áll;
- olyan **aktív linkeket** tartalmaz, amelyek a tevékenység során felhasználhatóak.

Téma: A századvég irodalma

Műfajok: líra, drámai költemény, novella

Fejlesztendő alapkompentenciák:

1. Anyanyelvhasználat és tudatos nyelvi viselkedés különböző élethelyzetekben; kommunikáció szóban és írásban
2. Szövegolvasás; az olvasói szerep, esztétikai magatartás gyakorlása
3. Történelmi látásmód, kulturális viszonyulások gyakorlása

Kibővített tartalom	Kompetenciák	Tanulási tevékenységek	Források	Értékelés
Az egyes órák témái, fogalmak	Specifikus kompetenciák	Az egyes tartalmak feldolgozásának lépései	Módszerek, munkaformák; Feldolgozott szövegek; Bibliográfia;	Szóbeli, írásbeli, alternatív (project, portfolio stb)
1. óra Bevezető a századvég ember- és világképebe -a századvég történelmi, kulturális változásai -esztörténelmi háttérkép -fokozatos szemléletmódváltás, a lírában, epikában, drámában megjelenő, érvényesülő tendenciák	2.5. 3.5. 3.6.	-megbeszélés -tanári magyarázat és szemléltetés -szövegrészletek olvasása, összehasonlítása megadott szempontok szerint	-tanári kalauz -jóslás -prezentáció -zanzatévé -tankönyv	Megfigyelés, szóbeli értékelés

<p>2. óra Vajda János költészete, tájlírája <i>A vaáli erdőben</i> <i>Borongás</i></p> <p>-újszerű tájlíra -személyes beszéd -hangulatlíra -lírai én és a világ -halál motívuma</p>	<p>2.5. 3.5.</p>	<p>-vershallgatás -Youtube-videók megnézése -versolvasás -verselemzés szempontok alapján -a tájlíra változásának nyomon követése -vázlatkészítés</p>	<p>-írás saját magunknak -ötsoros -Venn-diagram -tanári kalauz -képek, illusztrációk -címmeditáció -pókhálóábra -nyitott mondatok -Youtube-videók Sutori: https://www.sutori.com/en/story/vajda-janos-a-vaali-erdoben--7gV8zExYZYjbnCx9n1KBV2Pw</p>	<p>Megfigyelés Szóbeli értékelés</p>
<p>3. óra Vajda szerelmi lírája <i>Húsz év múlva</i> <i>Harminc év után</i> -Gina-vers -szerelemfelfogás -léthelyzet -versszerkezet</p>	<p>2.5. 3.5.</p>	<p>-vershallgatás -Youtube-videók megnézése -versolvasás -verselemzés szempontok alapján --újfajta szerelmi költészet változásának nyomon követése -vázlatkészítés</p>	<p>-eszmecsere -ötsoros -Venn-diagram -tanári kalauz -képek, illusztrációk -címmeditáció -gondolkodástérkép -nyitott mondatok -Youtube-videók</p>	<p>Szóbeli értékelés</p>
<p>4. óra A kozmikus magány érzése Vajda lírájában <i>Az üstökös</i> -üstökös, létállapot -személyes beszéd -romantikus elátkozottság, modern idegenség -felnövesztett én, költő idegensége</p>	<p>2.5. 3.5.</p>	<p>-vershallgatás -Youtube-videók megnézése -versolvasás -verselemzés szempontok alapján -a magány lírai megjelenítése</p>	<p>-eszmecsere -ötsoros -Venn-diagram -képek, illusztrációk -címmeditáció -pókhálóábra -nyitott mondatok -miniesszé</p>	<p>Megfigyelés, szóbeli értékelés</p>
<p>5. óra Összefoglalás, ismétlés</p>	<p>2.5. 3.5.</p>	<p>-vázlatkészítés - gyakorlatok, feladatok megoldása egyénileg, csoportban -önálló verselemzés szempontok alapján - Word Art készítése</p>	<p>-fürtábra -kulcsszavak (Word Art) -belső monológ -nyitott mondatok -kreatív írás</p>	<p>Egyéni értékelés Feladatlap itemjeinek objektív értékelése</p>

<p>6. óra Bevezető Madách Imre: <i>Az ember tragédiája</i> Madách munkássága -a drámai költemény keletkezése; -a <i>Biblia</i> második teremtéstörténete -drámai költemény -kétszintes dráma -keretes szerkezet: -teológiai színek</p>	<p>1.3. 2.6.</p>	<p>-szövegolvasás -szövegértelmezés megadott szempontok alapján -nyitott mondatok kiegészítése -játékos és kreatív feladatok megoldása -ellentétek felfedezése a kezdő keretszínekben (anyag, űr, tér, idő)</p>	<p>-Biblia -Madách műve -Zanza tévé -eszmecsere -nyitott mondatok -ördög-angyal - Kahoot (tartalomra vonatkozó kérdések): https://create.kahoot.it/share/madach-imre-az-ember-tragediaja/16e01c0a-4310-4c63-98d5-9fc98541e7ee</p>	<p>Megfigyelés, szóbeli értékelés</p>
<p>7, 8 óra Történelmi színek -tézis-antitézis-szintézis -álom az álomban -normaadó szféra -normakövető szféra -eszmék (liberalizmus, pozitívizmus, determinizmus) -filozófiai hatások -erkölcsi elv</p>	<p>2.6. 3.6.</p>	<p>-a történelem nagy korszakainak felvázolása -meghatározó eszmék társítása a korszakokhoz -szövegolvasás -irányított szövegértelmezés -gondolkodástérkép összeállítása</p>	<p>-kronológiai térkép -gondolattérkép -korszakok, szereplők, eszmék rendszererezése a történelmi színekben -LearningApps – párosító (idézetek és helyszínek): https://learningapps.org/watch?v=pnjreebak22 - LearningApps – igaz/hamis: https://learningapps.org/watch?v=pf0epz81v23</p>	<p>Egyéni értékelés</p>
<p>9. óra Szereplők viszonyrendszere, nyelviség -egyen és tömeg viszonya; -nő és férfi viszonya -kiábrándultság</p>	<p>2.6. 3.6.</p>	<p>-szövegolvasás - szövegértelmezés megadott szempontok alapján -nyitott mondatok kiegészítés kiegészítése -jellemterkép alkotása -jelmezkészítés -játékos és kreatív feladatok megoldása</p>	<p>-szereplőháló -jellemterkép -belső monológ -nyitott mondatok -irodalmi forrászék -idézetkártya -Genially – Ki mondta? (idézetek és szereplők): https://view.genial.ly/64d673e36541a8001218da05/interactive-content-madach-imre-az-</p>	<p>Szóbeli értékelés Feladat értékelése pontszámmal</p>

			<u>ember-tragediaja</u>	
10. óra A mű szerkezete, műfaja	2.6.	-tájékozódás a szövegben -keretszínnek, történelmi színek összefüggéseinek megállapítása -szövegértelmezés megadott szempontok alapján -műfaji sajátosságok megállapítása (drámai költemény/emberiségkölte mény)	-kreatív írás -társasjáték -plakát	Egyéni értékelés Egymás munkájának kölsönös értékelése (csoporton belüli értékelés)
11. óra Összefoglalás, ismétlés, intertextualitás (Goethe. Faust, Vörösmarty Mihály: Csongor és Tünde, Karinthy Frigyes: Az emberke tragédiája)	2.6. 3.6.	-vázlatkészítés - gyakorlatok, feladatok megoldása egyénileg, csoportban	-fürtábra -történetpiramis -belső monológ -nyitott mondatok -kreatív írás -társasjáték -irodalmi források - LearningApps – keresztrejtvény: https://learningapps.org/watch?v=pix9bif1n22	Egyéni értékelés Szóbeli értékelés Feladatlap itemjeinek objektív értékelése
12. óra Értékelés; Feladatlap, portfólió	2.6. 3.6.	-feladatlap megoldása A portfólió bemutatása (gondolkodási térkép, kronológiai háló, szereplőháló, jellemterkép, idézetek, plakát)	- Genially – játékosított feladatok: https://view.genial.ly/635d5d39ba042d0019dbdb07/interactive-content-az-ember-tragediaja-feladatok	Egyéni értékelés Csoportmunka értékelése
13. óra Mikszáth Kálmán: <i>Az a fekete folt</i> -metonimikus, metaforikus történetalakítás -konfliktus- rendszer	1.1. 2.2. 2.3. 3.1. 3.4.	-szövegolvasás -szövegértelmezés szempontok alapján -játékos és kreatív feladatok megoldása	-címmeditáció -történetpiramis -belső monológ -szereplőháló -jellemterkép -ördög-angyal -WordArt	Egyéni értékelés
14. óra A mikszáthi novella sajátosságai -természet-ember viszonya -különc alakja	2.4. 3.2. 3.3. 3.4.	-szövegrészletek olvasása -szövegértelmezés szempontok alapján -játékos és kreatív feladatok megoldása -vázlatkészítés (ld. Canva)	-pókhálóábra -eszmecsere -nyitott mondatok -idézetkártya -Canva: https://www.canva.com/design/DAD7	Egyéni értékelés Szóbeli értékelés

-romantikus parasztábrázolás -műfaji emlékek			CTvNGvk/G7nZgyixdYfsJiZd-GLUBg/view?utm_content=DAD7CTvNGvk&utm_campaign=designshare&utm_medium=link&utm_source=publshsharelink#9 -kreatív írás	
15. óra Összefoglalás líra, dráma, epika a IX. század második felében; értékelés	1.1. 2.1. 2.2. 2.5. 2.6. 3.1. 3.4. 3.5. 3.6.	-műnemi sajátosságok átisméltése -a tanult fogalmak működtetése, alkalmazása -feladatlap megoldása: https://forms.gle/EySxVxpdNCZ8iD8L7	Feladatlap itemjeinek objektív értékelése	Feladatlap értékelése

Egy tanulási egység terve lebontott óravázlatokkal

Az alábbiakban egy olyan **tanulási egység** tervét példázunk, amely:

- követi az érvényben levő tantervet;
- beilleszthető az általunk javasolt kalendarisztikus tervbe;
- a IV. modul témáit bontja ki **kooperatív tanulással**;
- 12 órából áll, ezeknek lebontott óravázlataival;

Téma: *Epikus művek olvasása Móricz Zsigmond művei alapján*

Műfajok: *novella; Tragédia; regény; Sárarany*

Fejlesztendő alapkompenciák:

1. Anyanyelvhasználat és tudatos nyelvi viselkedés különböző élethelyzetekben; kommunikáció szóban és írásban
2. Szövegolvasás; az olvasói szerep, esztétikai magatartás gyakorlása
3. Történeti látásmód, kulturális viszonyulások gyakorlása

A TÉMA ELŐTT

KOMPETENCIÁK/ KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	SZÖVEGÉRTÉSI és POÉTIKAI FÓKUSZ:
	<p>2. A szövegolvasás képességének elmélyítése, az olvasói szerep gyakoroltatása. Az esztétikai magatartás gyakoroltatása</p> <p>2.1. Elbeszélés és történet megkülönböztetése, viszonyuk megragadása epikus művekben; a történet elrendezésének megfigyelése és értelmezése; a cselekményépítés jellegének felismerése</p> <p>2.2. Az elbeszélői és a szereplői szólamok megkülönböztetése; szerepüknek a megállapítása</p> <ul style="list-style-type: none"> – a narrációs eljárások bonyolultabb elbeszélésformákban – elbeszélés és alakteremtés <p>3. A történeti látásmód működtetése, kulturális viszonyulások gyakorlása</p> <p>3.1. Metonimikus, metaforikus történetalakítás és a kulturális összefüggések közti kapcsolat megállapítása; a folytonosság és a megszakítottság alakzatainak felismerése különböző szövegváltozatokban</p> <p>3.2. Az elbeszélői és a szereplői szólamok viszonyának nyomon követése a történeti szövegváltozatokban</p> <ul style="list-style-type: none"> – történetalakítás a realista, klasszikus modern művekben – a szereplőt létrehozó narrációs eljárások és a szereplőben kifejeződő személyiségkép
	TEMATIKUS FÓKUSZ:

	<ul style="list-style-type: none"> - család-/házasságtörténet, - az asszony szerepe a történetekben - a magányos ember magatartása - a rendkívüli és a hétköznapi ellentétének problematikája - közösség és egyén viszonya - paraszti életmód, a paraszt ábrázolása - tragikus sorsok - szegénység - az önmegvalósítás lehetőségei - a küzdés formái - eltérő kultúrák, normák, világlátások, nyelvek ütközése - evés szerepe - az ember tudattalan vágyainak, lelki folyamatainak megjelenítése - büntény tárgyú történetek
	<p>SZÖVEGALKOTÁSI FÓKUSZ:</p> <p><i>Olvasói reflexivitás: értekezés, érvelés, összehasonlítás, **kreatív írás.</i></p> <p>I. A kommunikációs képességek fejlesztése: a tudatos nyelvi viselkedés alakítása</p> <p>1.2. Értekező szövegek megértése és alkotása; az idézés és hivatkozás alkalmazása az értekező szövegben; a különböző művészeti ágakhoz tartozó műalkotások összehasonlítása, a közös jegyek kiemelése, értelmezése értekező szövegben</p> <p>– értekező szöveg: a tárgyhoz való viszony; beszédmód, szókinccs (terminológia); szövegszervező eljárások; idézés, hivatkozás – értekező szövegtípusok</p>
MÓDSZERTANI CÉLOK	<ul style="list-style-type: none"> - egy tanulási egység feldolgozása a kooperatív tanulással; - a Móricz-művek értő, elmélyült olvasásának segítése, közös olvasói élmények megélése; - interaktív-reflektív tanulási technikák alkalmazása kooperatív tanulás keretében; - a szociális és együttműködési készség fejlesztése, gondolkodásfejlesztés; - a nyelvi intelligenciához tartozó valamennyi terület (beszéd, írás, olvasás, hallgatás) fejlesztése; - a tanulási folyamat értékelésének, egymás értékelése és az önértékelés képességének alakítása
MŰVELETESÍTETT KÖVETELMÉNYEK	<p>A tanuló</p> <p>→ azonosítsa és értelmezze a klasszikus modern – realista, naturalista – prózai szövegek esztétikai-poétikai jellemzőit, különös tekintettel a nyelvi megalkotottságra (a szöveg jellemző szerveződése, műfaja, az elbeszélői helyzet és nézőpont, a szereplői tudat ábrázolásának prózapoétikai eszközei, időiség, kifejezőmód, szövegforma);</p> <p>→ ismerje fel a szöveg metaforikus jelentéseit, vegye észre és tudatosítsa a több olvasat, több értelmezés egyidejű lehetőségét;</p> <p>→ ismerje és alkalmazza a prózaértelmezés tanult közelítési szempontjait, tudjon kiválasztani néhány, az adott szöveghez adekvát szempontot;</p> <p>→ tegyen fel az olvasott szövegekkel kapcsolatban kérdéseket;</p>

		<p>→ ismerje fel és értelmezze a műben megfogalmazott értékeket, motivációkat, magatartásformákat;</p> <p>→ formáljon véleményt, udvarias kritikát, érveljen, vitatkozzék, tegyen összehasonlító észrevételeket;</p> <p>→ fedezze fel a tanult művek közti kapcsolatokat, motivikus hálót;</p> <p>→ hozza kapcsolatba személyes és családtörténetét, szociokulturális tapasztalatait és ismereteit az olvasott művek világával.</p>
	TANULÁSI TECHNIKÁK	Címjósítás. Eszmecsere. Fürtábra. Háromperces. Jellemterkép. Kettéosztott napló. Kilépőkártya. Mozaik. Ötsoros. Szemponttáblázat. Szókartya. Történetpiramis. Vita.
	AJÁNLOTT/ FELHASZNÁLT SZAKIRODALOM	<ul style="list-style-type: none"> • Bara Katalin–Csutak Judit: Magyar nyelv és irodalom tankönyv a XI. osztály számára. • Cséve Anna: Móricz Zsigmond indulásai. In: A magyar irodalom története 1800-tól 1919-ig. Gondolat K., Bp. 2007. 754–761. • Cséve Anna: Az autorizált hang keresése. A móríci tragédia prózapoétikai megalkotottsága. Tiszatáj. 2006. • Márai Sándor: Szeretetkönyv. • Orbán Gyöngyi: Olvasókönyv 11. osztályosoknak. 202–222. • Papp Ágnes Klára: Az „emberfölötti ember” dilemmája Móricznál Dosztojevszkij és Nietzsche-hatások a Sáraranyban. Iskolakultúra, 31. évfolyam, 2021/04. szám. • Pethőné Nagy Csilla: Irodalom 11. II. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp. 2012. 172–198. • Pethőné Nagy Csilla: Módszertani kézikönyv. Korona K. Bp., 2007. 158–166. • Szilágyi Zsófia: Móricz Zsigmond. Kalligram, Pozsony, 2013. • Szövegértés, szövegalkotás. 10. osztály. SuliNova. 98–169. • Szövegértés, szövegalkotás. 12. osztály. SuliNova. 9–64.
A TÉMA ALATT (TANANYAGFELDOLGOZÁS)		
RÁHANGOLÓDÁS	JELENTÉSTEREMTÉS	REFLEKTÁLÁS
<p>1–2. óra: Tematikus fókusz: Létproblémák az irodalomban</p> <p>Olvasási utak felkínálása a Móricz-művek megismeréséhez</p> <p><i>Előnyös, ha egymás után van a két óra. E két órán mindhárom művel dolgozunk.</i></p>	<p>Tematikus fókusz: a szegénység, a parasztsors, a magányos, tragikus, groteszk hős, sorsdeterminizmus, hasonmások</p> <p>Szövegértési és poétikai fókusz: Elbeszélés és alakteremtés. A szereplőt létrehozó narrációs eljárások és a szereplőben kifejeződő személyiségkép. A realista-naturalista ábrázolásmód.</p> <p>3–5. óra: Móricz Zsigmond: Tragédia</p> <p>Tematikus fókusz: házasságtörténetek, önmegvalósító ember sorsa</p> <p>Szövegértési és poétikai fókusz: Az elbeszélői és a szereplői szólamok megkülönböztetése; szerepüknek a megállapítása</p> <p>6–9. óra: Sárarany</p>	<p>Szövegértési és poétikai fókusz: A művek párbeszéde, hagyományba ágyazottsága Értékelés</p> <p>10–11. óra:</p> <p>Szövegalkotási fókusz: Összefoglaló értekezés</p> <p>12. óra:</p>

RÁHANGOLÓDÁS

I. A kooperatív tanulási folyamat előkészítése

- A tanár ismerteti a téma céljait és követelményeit, felhívja a figyelmet az együttműködésen alapuló tanulás legfontosabb tényezőire
- A tanár ismerteti az óra témáját, céljait
- A tanár útmutatása szerint megalakulnak a téma teljes idejére (12 órára) az együttműködő tanulócsoportok – 6 csoport – kb. 4 fős csoportok

II. Létproblémák az irodalomban

Minden csoport húz egy témát a következők közül:

SZEGÉNYSÉG, ÖNMEGVALÓSÍTÁS, KÜZDÉS, MAGÁNYOSSÁG, HÁZASSÁG, SZERELEM

A témákkal kapcsolatos feladatokat közösen oldják meg:

1) Írjatok egy **ÖTSOROST** a témával kapcsolatosan!

2) Néhány perces eszmecsere követően töltsétek ki az alábbi táblázat 1-2 oszlopát, válaszolva tömören a kérdésekre:

Mi a csoport témája?	SZEGÉNYSÉG		
Melyik (eddig tanult) mű(vek)ben találkoztál a kapott témával?	Pl. <i>Margit- legenda</i>	Pl. <i>Katona József: Bánk bán</i>	MÓRICZ ZSIGMOND: TRAGÉDIA
Ki (volt) szegény a műben?	Margit, főszereplő.	Tiborc.	Kis János.
Mi volt az oka szegénységének?	Apácaként lemondott királyleányi kiváltságáról.	Paraszti származása, Gertrudis, a hatalom által való elnyomás.	Paraszti származása. Tehetetlensége. Kisszerűsége. Lelki/nyelvi szegénysége.
Hogyan próbált küzdeni ellene?	Nem küzdött ellene, sőt önként vállalta, a krisztusi példát követve.	Lopni próbált, de képtelen volt rá.	Irreális célok kitűzésével. Evéssel.
Nevez meg egy rá jellemző tulajdonságot!	ALÁZATOS	TISZTESSÉGES	ÖNPUSZTÍTÓ

A csoportok választott szószólói közzéteszik, bemutatják az eredményt.

JELENTÉSTEREMTÉS

Olvasási utak felkínálása a Móricz-művek megismeréséhez. Az előhívott tudás alkalmazása az új műre vonatkoztatva. A feladat megoldása feltételezi, hogy újra olvassák/lapozzák az órán a művet.

Minden csoport az általuk olvasott Móricz-műben megvizsgálja a kapott témát, s kitölti a táblázat 3. oszlopát, most a saját Móricz-művére vonatkoztatva. Mivel két-két csoport dolgozik egy művel, két témán gondolkoznak el.

A bemutatás során mindhárom mű kapcsán 6 olvasási, értelmezési szempontra reflektálnak.

REFLEKTÁLÁS

Keressetek legalább egy érvet az mellett, hogy az eddig tanult művek másképp, eltérő stílusban ábrázolták a témát!

Házi feladat:

1. az eddig tanult művek stílusának átisméltése, kiemelten a romantika stílusjegyeire figyelve (hiszen a realizmus a romantika ellentétéként fogalmazódik meg)! Számonkérés: 3 jellemző ismerete.

2. mindenkinek el kell olvasnia a következő órára a *Tragédia* című novellát!

*Választható, egyéni házi feladatok:

Válassz ki legalább még egy témát a tanultak közül, s értelmezd az általad olvasott Móricz-műben!

3–5. óra:

Tematikus fókusz: A SZEGÉNYSÉG, PARASZTSORS, A MAGÁNYOS, TRAGIKUS, GROTESZK HŐS

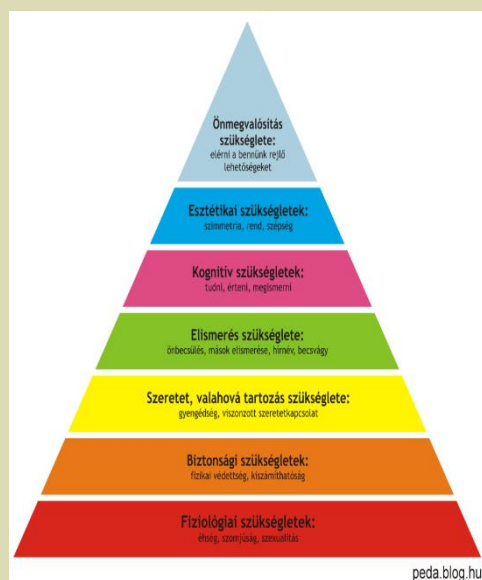
Szövegértési és poétikai fókusz: ELBESZÉLÉS ÉS ALAKTEREMTÉS. A SZEREPLŐT LÉTREHOZÓ NARRÁCIÓS ELJÁRÁSOK ÉS A SZEREPLŐBEN KIFEJEZŐDŐ SZEMÉLYISÉGKÉP

Móricz Zsigmond: *Tragédia*

RÁHANGOLÓDÁS

1. Írjatok egyénekenként egy HÁROMPERCEST, melyben fejtsétek ki, melyek az ÖNMEGVALÓSÍTÁS feltételei! Saját csoportjokban mutatják be, majd a későbbiekben reflektálhatnak rá.

2. Tanulmányozzátok az alábbi Maslow-piramist az emberi szükségletek rangsoráról! Hogyan hat a személyiségre, ha alapvető szükségletei hiányt szenvednek? (*Feladatötlet: Pethőné Nagy Csilla: Irodalom 11. 172.*)

3. Tanulmányozzátok a realizmus és a naturalizmus jellemzőit az alábbi SZEMPONTTÁBLÁZATBAN. Beszéljétek meg a csoportotokban a hasonlóságokat, különbségeket! Majd töltsétek ki a romantika jellemzőivel a szempontokat, figyelve az ellentétekre! (a házi feladat számonkérése is) L. 1.

MELLÉKLET

JELENTÉSTEREMTÉS

A mai órán Móricz Zsigmond *Tragédia* című novelláját fogjuk együtt értelmezni, a szereplőt létrehozó narrációs eljárásokra, a jellemábrázolás technikájára figyelve.

Minden csoport kidolgoz egy SZEMPONTTÁBLÁZATOT, kérdések segítségével; majd MOZAIK-módszerrel ellátogatnak mindenik csoporthoz, s megfigyelik, hogyan gazdagodik egy szereplő személyiségképe különböző nézőpontból figyelve.

I. CSOPORT: KIS JÁNOS FALUJA, KÖRNYEZETE

1. Milyen életképek, falusi események jelennek meg a novellában? Pl. aratás – déli pihenő – lakodalom
2. Kik jelennek meg a falubeliek közül? Kinek van neve, kinek nincs? Milyen következtetést tudtok ebből levonni?
3. Hogyan viszonyul a falubeliekhez/Sarudyhoz? Hogyan viszonyulnak a falubeliek/Sarudy hozzá?
4. Hogyan viselkedik aratás/déli pihenő/lakodalom alatt?
5. Mikor hogyan dolgozik?

6. Milyen stílusalakzat által jellemzi a főszereplőt az elbeszélő?
7. Vonjátok le a következtetést: nevezetek meg három tulajdonságot róla!

II. CSOPORT: KIS JÁNOS NEVE, CSALÁDTÖRTÉNETE

1. Ki értelmezi a nevét a novellában?
2. Soroljátok fel, kit említ a családjából!
3. Hogyan viszonyul családtagjaihoz? Hogyan viszonyulnak hozzá? Vegyétek sorra, s idézetekkel támasszátok alá válaszaitok!
4. Milyen Kis János otthona? Írjátok ki a berendezéseket, tárgyakat is!
5. Hogyan viselkedik otthon?
6. Milyen stílusalakzat által jellemzi a főszereplőt az elbeszélő?
7. Vonjátok le a következtetést: nevezetek meg három tulajdonságot róla!

III. CSOPORT: KIS JÁNOS GONDOLATAI, ÁLMAI, EMLÉKEI, CÉLJAI

1. Milyen esemény billenti ki a cselekményt a nyugalmi helyzetből? Mi indítja el Kis János gondolatait is?
2. Hányszor és mit álmodik a főszereplő?
3. Mi az álom és a valóság, felébredés közötti viszony?
4. Írjátok ki, mire emlékszik!
5. Milyen feladatot, célt tűz ki maga elé? Hogyan készül rá?
6. Gondolatai milyen narrációs eljárásokkal tárulnak az olvasó elé?
7. Milyen stílusalakzat által jellemzi a főszereplőt az elbeszélő?
8. Vonjátok le a következtetést: nevezetek meg három tulajdonságot róla!

IV. CSOPORT: KIS JÁNOS ÉTELEI, EVÉSE, ÉHSÉGE

1. Soroljátok fel, milyen ételek jelennek meg a novellában!
2. Mikor, hol, hogyan és mit eszik Kis János?
3. Milyen nézőpontból láttatja az elbeszélő Kis János evésének mozzanatait?
4. Ki viszi/adja neki az ételt? Hogyan viszonyul hozzá?
5. Értelmezzétek Cséve Anna gondolatát: „Kis János evésre vonatkozó mértéktelensége pogány rituálé képét ölti.”
6. Hányszor és hogyan jelenik meg az éhség motívum a novellában? Milyen jelentései lehetnek?
7. Milyen stílusalakzat által jellemzi a főszereplőt az elbeszélő?
8. Vonjátok le a következtetést: nevezetek meg három tulajdonságot róla!

V. CSOPORT: KIS JÁNOS MOZGÁSA, GESZTUSAI

1. Írjátok ki, hogyan változik mozgása a novella különböző mozzanataiban!
2. Milyen testi (kéz, láb) mozdulatai vannak?
3. Milyen érzésekről, indulatokról árulkodnak ezek a gesztusai?
4. Hogyan metaforizálódnak gesztusai?
5. Milyen stílusalakzat által jellemzi a főszereplőt az elbeszélő?
6. Vonjátok le a következtetést: nevezetek meg három tulajdonságot róla!

VI. CSOPORT: KIS JÁNOS ÉS A NOVELLA NYELVHASZNÁLATA

1. Mikor szólal meg, kinek és hogyan Kis János?
2. Mikor beszél szabad függő beszédben az elbeszélő helyette? Ez mit jelent?
3. Milyen beszédmód jellemző rá?
4. Kinek szólhat a végkifejletben Kis János gondolata: „Dögölj meg, kutya!”
5. Milyen stílusalakzat által jellemzi a főszereplőt az elbeszélő?
6. Vonjátok le a következtetést: nevezetek meg három tulajdonságot róla!

A közös megbeszélés során JELLEMTÉRKÉP készül Kis Jánosról a táblán.

REFLEKTÁLÁS

1. Érveljétek: Realista vagy naturalista hős Kis János?

2. Kapcsoljátok a Maslow-piramis tanulságához Móricz novelláját! Magyarazzátok meg, milyen tényezők hogyan formálták Kis János személyiségét!

3. Értelmezzétek a novella címét: TRAGÉDIA. Tragikus, komikus vagy groteszk hős Kis János? Miért nem éri el célját? Melyek önmegvalósításának gátjai?

4. Olvassátok el Cséve Anna alábbi értelmezését, s húzzátok alá, ami számotokra eddig nem felfedezett, új olvasási szempont:

„Az ébredés után Kiss János megnyalja száját, ezzel a narrátor az átéltség fokát és az álom jelentőségét érzékelteti a főhős önkifejezésének korlátjaival együtt. „Elfelejtett mindent”, „...nem volt múltja...”, csak teste emlékszik, reagál az álomra. Szabad függő beszédben hangsúlyozottan a narrátor szól helyette („Legalább ne ébredt vón fel.”). Elbeszél, sőt értelmez: hozzá volt szokva. Az álomban való jóllakás elszalasztása – az álom mint vágykép felszabadító ereje – hozza a gondolatot: „Hadd laknék jól eccer.”

Kis János felemeli a hüvelykujját. A hüvelykujj a férfi princípium, az erő, a kreativitás, Hüvelyk Matyi meséjében az energikusság és aktivitás kifejezője. A hüvelyk (a „felemel”, „mereven állott”, „kinyújtotta” igékkel) a férfi potenciális erejét jelzi. A számolásnak induló kéz megállapodik az egynél. A gondolkodás és a testmozdulat egymást előhívó pszichológia

jelensége a századforduló irodalmában közismert prózapoétikai mozzanat. (...) A gondolat rátelepszik a mozdulatra,

a Tragédiában a húsleves a ráirányulást, az akarást kelti fel benne; ez az összekapcsolódás az első előrejelző mozzanat a totális birtoklás megfogalmazása felé: „...kieszem a vagyonából” Elég csak a húsleves szót kiejtenie, marokszámra csúszik le a nyeldekklőjén a csigatészta.

A novellában szinte minden elem relációban él, előre- és visszautalások erősítik helyi jelentését. A lakodalom állításként már a kezdőmondatban bennfoglaltatik, de még mindig csak lehetőségénél tartunk Kis János történetében. A hős típusának alaptulajdonsága az örök kívülmaradás, nem képes a jelenlétre ott, ahol történik valami (álmban sem tudott jóllakni).

A cselekmény aprólékossá zsugorodik. A főszereplő gesztusokra tördelt eseménytelen történetében a cselekvés a testrészek mozgástöredékeire („Körülnézett”, „helyben dőlt el”, „felemelte a hüvelykujját”, „megrúgta az edényt” stb.) korlátozódik. A közönséges mozdulatokból összeálló metaforikus jelentésadás a Móricz-prózában jellegzetese vonása már a korai novellákban is.” (Cséve 2004.)

5. Foglald össze egy oldalas értekezésben, milyen narrációs eljárások hozták létre a főszereplőt!

Választható, egyéni házi:

- Állítsd össze Kis János életének recepteskönyvét!
- KREATÍV ÍRÁS: Írd át a novella befejezését romantikus stílusúvá!

6–9. óra

Tematikus fókusz: HÁZASSÁGTÖRTÉNETEK, ÖNMEGVALÓSÍTÓ EMBER SORSA

Szövegértési és poétikai fókusz: AZ ELBESZÉLŐI ÉS A SZEREPLŐI SZÓLAMOK

MEGKÜLÖNBÖZTETÉSE; SZEREPLŐKNEK A MEGÁLLAPÍTÁSA

Móricz Zsigmond: Sárarany

RÁHANGOLÓDÁS

1. Fejtsétek ki a véleményetek az alábbi idézettel kapcsolatban: „A fiatalok szerelmében azonban még a nemek drámája zajlik. Ez két világ szüntelen összeszikkasztása. Itt tényleg igaz, amit Karinthy Frigyes mond: »Férfi és nő hogyan érthetnék meg egymást, hiszen mindegyik mást akar: a nő a férfit, a férfi a nőt?« Ez nem is olyan vicces, ahogy az első pillanatban tűnik. A megértés ugyanis csakis az Ember szintjén lehetséges. A nemek szintjén soha. Ott dráma van, feszültség, ellentét. Egy férfi és egy nő, bár egymást akarja, mégis más nyelvet beszél.” (Márai)

2. Narrátori fogalmak tisztázása:

Minden csoport kap egy SZÓKÁRTYA-csomagot.

A feladat az, hogy: a) társítsák a narrátori fogalmakat a meghatározásukkal:

Pl. EGYENES BESZÉD – a narrátori és szereplői beszéd közötti váltás grammatikailag és legtöbb esetben formálisan is jelölt (idézőjel, kötőjel, kettőspont). Grammatikai jelöltségen azt értjük, hogy az idézet megőrzi „eredeti” alakját, narrátori kijelentés és megidézett szereplői beszéd között nincs idő-, szám- és

személybeli egyeztetés. Ez legtöbb esetben azzal jár együtt, hogy a szereplői beszéd felidézését az jelzi, hogy a narráció jelen idő, egyes szám első személyre vált.

FÜGGŐ BESZÉD – a szereplő beszéde beépül a narrátoréba; ebben az esetben nem következtethetünk tulajdonképpen grammatikai megvalósulására, mert – legalábbis formálisan – egyeztetve van a narratori kijelentéssel („A gróf [...] azt mondta, hogy igen rövidre fogja a mondandóját.”). Az idézésnek ez az integratív formája őriz meg a legkevesebbet a szereplői beszédből. Nemcsak a személy- és időbeli egyeztetés, valamint a kötőszavak jelenléte miatt, hanem mert nem következtethetünk a szereplői beszéd frazeológiájára (szófordulataira, szóválasztásaira, kifejezőmódjára).

SZABAD FÜGGŐ BESZÉD – A felidézésnek ez a különös formája egyben a legbonyolultabb, mivel átmenetet képez a korábban említettek között. Egyrészt a szabad függő beszéd esetében is megtörténik az idő- és számbeli egyeztetés, ugyanakkor nem kötelező érvényű a kötőszavak használata, továbbá a megidézésnek ez a formája megőrzi az idézett beszéd frazeológiai jegyeit.

b) Milyen szólamok különülnek el a Márai szövegében? Hogyan idéződik fel a szereplői szólam a Márai-idézetben?

Tisztázásra érdemes fogalmak: **ELBESZÉLŐI SZÓLAM**, **SZEREPLŐI SZÓLAM**, **MINDENTUDÓ NARRÁTOR**, **KORLÁTOZOTT TUDÁSÚ NARRÁTOR**, **NÉZŐPONT** stb.

JELENTÉSTEREMTÉS

(csupán néhány ötletet villantok fel, amely két szempontra irányítja a figyelmet, melyet érdemes részletesen kidolgozni)

HÁZASSÁGTÖRTÉNETEK A REGÉNYBEN

- közös megbeszélés:

KÖNYVISMERTETÉS 10 percben: Kik a fő- és mellékszereplők? Hány család van a regényben? Pl. 7 – felsorolni, s tisztázni a főszereplőkhöz való kapcsolódásukat;

TÖRTÉNETPIRAMIS – 2-2 csoport, a 3 család nézőpontjából;

JELLEMTÉRKÉP: 6 csoport – 6 szereplő: Turi Dani, Takács Erzsi, Tövigszár, „aranyos Takácsné,” öreg Turi, Borcsa néni

- a regény szervezőelve az ellentét: a családtagok közt milyen társadalmi, vallási, foglalkozásbeli, térbeli, nyelvhasználatbeli, értékellentétek körvonalazódnak

Tankönyvbeli feladatok beépítése, amelyek körvonalazzák a két főszereplő **DANI ÉS ERZSI KÖZTI HÁZASTÁRSI VISZONYT** (*Bara-Csutak*):

1. Figyeljétek meg, hogy az első rész 9. és 19. fejezetében hogyan látszanak a szereplők egymás nézőpontjából? Milyen a tekintetek iránya és viszonya? Az egymásról alkotott kép hogyan fejeződik ki: egyenes beszédben, szabad függő beszédben?
2. Figyeljétek meg a második rész 4. és 5. fejezetében, hogyan vélekedik Dani a családról, mit vár el az asszonytól!
3. Mi jellemző a *Turi Dani* nyelvhasználatára? Figyeljétek meg, hogyan beszél a feleségével, a grófnéval, a gróffal, az ügyvédnél?
4. Milyen szerepet tölt be a beszéd *Erzsi* esetében? Milyen fajta nyelvi megnyilatkozások jellemzőek rá?
5. Mi a házastársak közti konfliktus oka Márai szerint? Hasonlítsátok össze az alábbi idézettel:

„Mind a ketten, Dani is, Erzsi is ugyanarról gondolkoztak, a maguk régi, szomorú, unalmas és egy percre is feledhetlen dologáról: mért nem teszi őket boldoggá családi életük. Dani elfeledkezett Boráról, el minden más asszonyról, folyvást a feleségével foglalkozott.

- Én nem vagyok az oka! - mondta félhangosan. - Az isten az oka!

Még egyszer össze akart szedni magában minden érzést, ami az asszonyhoz húzza; hátha jóvá lehetne tenni mindent.

- Az igaz - gondolta el -, egy asszony se örülne, ha az ura más asszonyokat is megfogdos... Kissé elmosolyodott, az ő férfi érzése nem bírta ezt úgy venni, asszonyszívvel. Valahonnan az gyökerezett belé, hogy a férfinak szabad! Minden szabad! S ha az asszony olyan volna, milyennek ő szeretné, vele nevetne úgy szemérmesen, félszájjal, félbosszúsággal, még meg is pofozná érte őt, az urát, mert ez meg az asszonynak szabad. De ilyen halálisan venni! Így elidegenülni! Ezt nem szabad! Az asszony esze úgy járjon, hogy mindig az ura kedvére forduljon. Azt tegye a szerelemben, amit a parancsolója akar, kíván. Az asszony valami élő melegágya legyen a férje minden képességének, amelyben megpihen az ember, s új erőre kap. Ha ilyen volna! Akkor mit nem tenne meg érte!

Hiszen tudja is ő, mit kíván, csak annyit érez, hogy az asszony *nem olyan, amilyennek ő szeretné*. Ő az asszonyi természetet oly türelmes, lágy, béketermő valaminek szerette volna elképzelni, amely mindig olyan, amilyennek az ura kívánja el. Mikor legelőször hallotta tőle azt a szót, hogy "bizony nem szakítom meg magamat érte", nem akart hinni a fülének. Mikor legelőször észrevette, hogy az asszony rá akarja kényszeríteni az akarátát őreá, olyan hihetetlennek tűnt fel neki, amire nem számított soha. Mikor tisztán belátta, hogy az asszony és ő két külön akarátú, önálló lény, amely csak akkor tud megélni, ha kölcsönösen, szinte alkudozva egyezik meg valamiben, oly utálatosnak és kitérhetetlennek érezte az egész világot, hogy szeretett volna szétrobbanni, világgá szaladni belőle.

Ez már nem neki való sors. Ő elég embernek tudta magát ahhoz, hogy gondot viseljen egy asszonnyra s akár egy tucat gyerekre. Egészen fel volt háborodva, s kifordulva magából, eszeveszett módjára dühöngött eleinte, s naponként újabb csalódással gazdagodott, mikor látta, hogy az asszony éppoly konokul őrzi a maga akarátát, amilyen dühödötten akarja rádiktálni ő a sajátját." (II. 5.)

6. Milyen új összefüggésre világít rá Papp Ágnes értelmezése? Olvasd el, s INSERT-technikával jelöld az új információkat:

„Turi és felesége konfliktusa mögött is vannak Nietzsche-befolyást sejtető vonások. Egyrészt a férfival szembeállított női szerep mint a magányos emberfölötti ember és a család eredendő ellentéte jelenik meg: „Ahányszor családja meleg körét megérezte, mindig valami sajátságos lankadság vett erőt rajta. Örökös harcot, lappangó, titkos küzdelmet érzett maga és a családi élet között. [...] Úgy rémlett neki, hogy a család a hinárnak ezernyi szálával igyekszik őt körülfogni, lehúzni az iszapba, a lány, meleg latyakba...” (Móricz, 2008. 135.) Ezt az ellentétet, Nietzschéhez hasonlóan, Móricz is a kötöttségek zárt világában élő nő és a szabad férfi ellentétével alapozza meg: „A gyerek az asszonyé, ahhoz neki semmi köze; ha még a két gyerekével se volna szabad az asszony, akkor itt hagyná a házat.” (Móricz, 2008. 7.), „neki a változatos, forgalmas élet közepett egynek tetszett a sok közül, de idehaza az asszonynak egyetlen volt: az egész élet volt” (Móricz, 2008. 53.); „Az asszony várból célzott rá, a fiának bátyája mögül, s ő védtelenül kapta a nyilatkat.” (Móricz, 2008. 59.); „Valahonnan az gyökerezett belé, hogy a férfinak szabad! Minden szabad!” (Móricz, 2008. 137.). De Nietzsche nő-képének egyes momentumai más nőalakok megrajzolásában is visszaköszönnek: „mosolygott Dani, azzal a közvetlen felsőbbiséggel, amire a férfierő emeli az okos embert a nővel szemben, s amely játékká teszi előtte a vitát” (Móricz, 2008. 43.).” (Papp 2021, 46.)

Összefoglaló

AZ ÖNMEGVALÓSÍTÓ EMBER TÍPUSA

„Elébb-utóbb mindent elérünk, ha élünk. És mért ne élnénk, mikor élni jó, élni szép, élni mégis érdemes!” (Móricz 2008, 120)

KÖZÖS MEGBESZÉLÉS:

- visszautalás a Maslow-piramisra

- Kapcsoljátok a Maslow-piramis tanulságához Móricz regényét! Magyarazzátok meg, milyen tényezők hogyan formálták Turi Dani személyiségét!

KETTÉOSZTOTT NAPLÓ: a SÁR ÉS ARANYMOTÍVUM értelmezése szövegrészletek alapján (1. 2. MELLÉKLET)

„A Sárarany hősének konfliktusa ennek következtében egyrészt a korlátokat nem tűrő, a közösségből kiemelkedő és magára maradó alkotó életerő és az azt legyőző, gúzsba kötő tényezők külső ellentéte lesz, másrészt az ebből fakadó belső konfliktus: az életerő, tehetség, energia undorra posványosodása, pusztító természeti erővé válása. Ebből adódóan az ellentét nem a hős intellektusában tükröződik, hanem a hősben dülő erők ábrázolása segítségével, a regény nagyobbik részében a hőst kívülről látó, „lezáró” elbeszélő szintjén, a cselekmény szerkezetében megragadható ellentétben jelenik meg, a narrátor szólamában összegződik. Jellemző módon akkor is, amikor a hősben fogalmazódik meg, a hős szólama összeolvad az elbeszélőével: ezek a részek a hős gondolatait idézik, ugyanakkor jelen van bennük egy a szereplőn kívüli, azt lezáró nézőpont, amely lehetővé teszi, hogy ezen gondolatok az egész mű tanulságát sommázzák. Lásd akár a sokat idézett záró sorokat, akár a korábbi, hasonló részeket, mint az Első könyv befejezését: „Mi maradt itt neki? / Ez a rongy falu, rongy nép, rongy élet. / Még azt is utálta, hogy leköpjé. / Mi ez? Ez az élet! / Sár!” (Móricz, 2008. 116.)” (Papp 2021, 42.)

IDÉZETKERESŐ:

(Módszertani ajánló: érdemes előzetesen kijelölni minden diáknak 2 fejezetet, melyet nagyon alaposan kell ismernie; így könnyebb lesz megtalálniuk a válaszokat, megoldásokat. Ideális esetben eddig már elolvassák teljes egészében a regényt.)

- Keressetek idézeteket a regényből, amelyek a nietzschei EMBERFÖLÖTTI EMBERKÉNT mutatják meg Turi Danit!

Segítségtekre lehet Papp Ágnes Klára *Az „emberfölötti ember” dilemmája Móricznál. Dosztojevszkij és Nietzsche-hatások a Sáraranyban című tanulmánya* (Iskolakultúra, 31. évfolyam, 2021/04. szám), mely elektronikus formában is megtalálható.

Összefoglaló

REFLEKTÁLÁS

„Túl sok a feszültség az emberi szívekben, túl sok az indulat, a bosszú. Nézzünk szívünkbe, s mit találunk benne? Indulatot, melyet az idő csak halványabbra párolt, de paraszát eloltani nem tudta.” (Márai Sándor) Vitaéma: Le lehet-e, le kell-e győzni az indulatokat!

Házi feladat:

Fogalmazzátok meg véleményeteket írásban úgy, hogy használjátok az egyenes és a függő beszédet is! Érvelésetekben utaljatok legalább egy tanult irodalmi példára is!

10–11. óra

MŰVEK PÁRBESZÉDE/ HAGYOMÁNYBA ÁGYAZOTTSÁGA

RÁHANGOLÓDÁS

Vitatéma, problémafelvetés:

1. Ki mit olvas annak érdekében, hogy értse a szépirodalmi szövegeket?
2. Helyettesíthetik-e az eredeti szöveget a róla szóló írások, tartalmi kivonatok?
3. Mi a szerepe a szakirodalom olvasásának?

JELENTÉSTEREMTÉS

I-II. CSOPORT:

Olvassátok el az alábbi szövegrészletet:

Fogalmazzátok meg véleményeteket, érveitek Cséve Anna gondolatával kapcsolatosan: „A TRAGIKUS HŐSÉNEK MINTAJÁT Móricz a Bánk bánból választja. 1937-ben Kálmán Kata fotógyűjteményéhez írt előszavában újra megfogalmazza a Kis János-i hőstípus lényegét: >egész életemben Tiborcot kerestem... Tiborc olyan szegény ember, hogy nem is tud s nem is mer magáról beszélni...csak hatszáz év után jut el oda, hogy kifejezést tud adni érzéseiről. De ezt a kifejezést sem az ő Tiborc jobbágyivadéka adja ki, hanem az irodalom, mely szót kölcsönöz...(Móricz 1938, 9.)<” (Cséve 2007, 760.)

1. HALMAZÁBRA formájában hasonlítsátok össze, hogyan fogalmazza meg Katona József Bánk bán című tragédiájában, s hogyan Móricz Zsigmond a Tragédia című novellájában a hiányt, a szegénység sorsát!
2. Milyen stílusirányzat sajátosságaira ismertek az alábbi szövegrészletekben? Nevezetek meg két-két jellemzőt!

„Ők játszanak, zabálnak szüntelen,
 Úgy, mintha mindenik tagocska benne
 Egy-egy gyomorral volna áldva: nekünk
 Kéményeinkről elpusztúlnak a
 Gólyák, mivel magunk emésztyük el
 A hulladékot is. Szép földeinkből
 Vadászni berkeket csinálnak, a-
 Hová nekünk belépni nem szabad.
 S ha egy beteg feleség, vagy egy szegény
 Himlős gyerek megkívánván, lesújtunk
 Egy rossz galambfiat, tüstént kikötnek,
 És aki száz meg százezert rabol,
 Bírāja lészen annak, akit a
 Szükség garast rabolni kényszerített.”

„Tűrj békességgel, ezt papolta az
 Apáturunk is sokszor: boldogok
 A békességese, mert isten fiainak
 Hívatnak, - úgy de tömve volt magának
 A gyomra. Istenem! mi haszna! ha
 Szorongat a szegénység: a pokolt
 Nem féljük - a mennyország sem jön oly
 Szép színben a szemünk elébe.”

„oh a magyar se gondol
 Már oly sokat velünk, ha zsebe
 Tele van - hisz' a természet a szegényt
 Maga arra szánta, *hogy szülessen, éljen.*
Dolgozzon, éhezzen, sanyarogjon és -
Meghaljon. Úgy van, úgy! ismérni kell
 Az élehetetlenek sorsát, minek-
 Előtte megtudhassuk szánni is.”

„Mikor Kis János felébredt, első dolga volt
 megnyalni a száját. Álmában lakodalomban volt s
 nagyon jól teleette magát. Kedvetlenül gondolt rá,
 hogy elfelejtett mindent, azt is hol volt, azt is mit
 evett. Legalább ne ébredt volna fel.

Hozzá volt szokva, hogy neki egész életében
 mindenről le kell mondani, hát nem soká
 sajnálkozott. Másik oldalra fordult és újra el akart
 aludni. Nem sikerült. Az arca olyan vörösre vált a
 kalap alatt, mint a főtt rák. Lelőkte a megfeketült
 szalmakalapot s jól esett, hogy a mezei szellő
 hűvösen érte a bőrét.

- Egye meg a fene ezt a vén Sarudyt, - gondolta
 magában - eleget dolgoztam neki életemben,
 meghívhatna a lánya lakodalmára. Hadd laknék
 jól egyszer.”

„Ő is feltápáskodott. Éhesnek érezte magát.
 Odanézett a fekete falu cserépedényre. Üres...
 Úgyse volna benne, csak valami lötyty.

Megrúgta az edényt; megvetően és dühösen.
 Annak beszakadt az oldala. Különben is drótozva
 volt már s egy drótszál a bocskorához akadt:

- Üssön meg a guta! - káromkodott Kis János és
 lerugdosta a lábáról a kölöncöt. - Már míg élek,
 mindig ebbe a szegénységbe kell szuszogni. Az a
 vén bitang nem fog elhívni.

Egész nap rosszkedvű volt. Észre sem vette
 senki.”

III. CSOPORT: Hogyan ábrázolja Mikszáth Kálmán és hogyan Móricz Zsigmond a PARASZTSÁGOT ÉS A PARASZTI VILÁG ÉRTÉKRENDJÉT, GONDOLKODÁSMÓDJÁT? Keresetek novelláiban 3-3 hasonlóságot és különbséget!

IV. CSOPORT: Hasonlítsátok össze az ARANY-MOTÍVUM JELENTÉSEIT Jókai Mór Az arany ember és Móricz Zsigmond Sárarany című regénye alapján!

V. CSOPORT: Miben különbözik Kis János alakja Túri Daniétól a részlet alapján:

„A *Tragédia* aratási jelenete a *Sárarany* c. regényben is hasonló – a népnemzeti hagyományokban gyökerező, biblikus vagy mesei – „lefoglalt” jelentést hajtogat: „Az aratók, akik most értek a maguk rendjének végére nagy ujjongással kurjongattak az égi madarak után, majd legények, lányok csintalanul egymásba csíptek, s nyáréji viháncolás csatározott.” Mégis, mindkét műben az a terep, melyen a főhős erőpróbája először lezajlik. Kis János „úgy ment eléje, mint valami emberi léten felüli feladatnak”. Túri Dani „kijárhhatja magát az isten szabad földjén”. Emberi léten felüli, isteni terep metaforája a mező. Kis

János „képes lett volna vállalkozni arra, hogy a kévét úgy eregesse le magába, mint cséplőgépet a dobba”. Túri Daniból „csak úgy süvöltött... a kieresztett energia, mint a gépből a gőz, szinte füttyült.” Csak e köztes térben aktivizálódó (gépies) energia teszi az aratást a potenciális erő „beérésének” jelképévé. Az életigenlés és derű a természeti törvényekkel harmóniában élő „többieké”; a célok vállalásának pillanatnyi szépsége Kis Jánosé: „amint szikrázó szemmel belenézett a világba”, mintha saját léte mögé tekintene. Farkasszemet néz vele, leválva róla, látóvá válik. A novella ezért a pillanatért, a létbe pillantásért íródott. A Móricz-főhősök az író egész életművében visszatérő tekintete ez, mely e novellában jelenik meg először.” (Cséve 2004, 25.)

VI. CSOPORT:

„A *Sárarany* ma már az olvasók számára egy művekből kirajzolódó tradíció része: bekapcsolódik azoknak a regényeknek a sorába, amelyek a parasztságról bennünk élő képet alakítják ki. Úgy, hogy lassan kijelenthető, a paraszti világról alkotott képünk mára sokszor kizárólag az irodalmon keresztül képződik meg...” (Szilágyi Zsófia, 83.)

Igazold és/vagy cáfold a fenti állítást:

- 1) emelj ki 3 olyan jellemzőt a műből, amely a mai paraszti világra is érvényes;
- 2) emelj ki 3 olyan jellemzőt, amely csak az irodalmi szövegre érvényes sajátossága a paraszti életmódnak;
- 3) emelj ki 3 olyan jellemzőt, amely általános sorshelyzeteket mutat meg a műben!

A csoportmunkák bemutatása egy szószóló által.

Visszatérés az indító kérdésekre!

REFLEKTÁLÁS

A tanulási folyamat értékelése.

1. KILÉPŐKARTYA:

Folytasd a megkezdett mondatokat:

- a) Az irodalom órák egyik szerepe, hogy az olvasás képességét fejlessze. A művek párbeszédét figyelve, rájöttem arra, hogy....
- b) Az volt élmény számomra, hogy....

2. CSOPORTOS ÉRTÉKELŐLAP (1. 3. MELLÉKLET)

12. óra

Szövegalkotási fókusz: Összefoglaló értekezés

Feltételezi az értekező szöveg sajátosságainak megfigyelését: ez is lehet a szerepük az idézett szakirodalmi szövegrészek olvasásának. Ezt követően szükségszerű a közös gyakorlása, arra való lehetőség, hogy újrírja többször is a javítási útmutató észrevételeket figyelembe véve.

MELLÉKLETEK

1. MELLÉKLET

SZEMPONTTÁBLÁZAT: STÍLUSIRÁNYZATOK JELLEMZŐINEK ÖSSZEHASONLÍTÁSA

SZEMPONT	ROMANTIKA	REALIZMUS	NATURALIZMUS
VALÓSÁGÁB RÁZOLÁS	a társadalmi kérdésektől elfordulás, menekülés a valóságtól az álom, képzelet, eszmények világába; túlzások, a különös, az egzotikum kedvelése; általános emberi kérdések: pl. hűség–hűtlenség;	a társadalmi kérdések felé fokozott érdeklődés pl. szegény-gazdag ellentét; az életet olyannak ábrázolni, amilyen – gazdag társadalomrajz; a társadalom visszásságaival szemben erős kritikai magatartás	fényképszerűen tükrözi vissza a valóságot anélkül, hogy a tényleg jellemző vonásokat domborítaná ki – torz kép a valóságról, periféria (külváros, falu), hétköznapi pl. nyomor ábrázolása;

TÉMA	az emberi élet bemutatása, melyet a véletlenek, isteni erők irányítanak	az emberi élet bemutatása, melyet a társadalmi és természeti törvények irányítanak	tabunak számító témák (bűnözés, az ember mint biológiai lény, szexualitás, lélektani torzulások) bemutatása; a külső és belső nyomorúságok és meghatározottságok között kényszerűen cselekvő ember
TÉR	irreális, szimbolikus, mitikus tér, belső tér	reális, konkrét tér; gazdag környezetrajz, külső és belső terek, helyi sajátosságok, szokások	periféria
IDŐSZEMLÉLET	mitikus, ciklikus idő	reális, lineáris idő: múlt-jelen-jövő; szubjektív idő	reális, konkrét idő
SZEMÉLYISÉGGKÉP	kiábrándult, válságban levő, menekülő vagy az eszmékért küzdő ember, nincsenek határai; érzelmek, szenvedélyek által meghatározott, erkölcsi nagyságok, eszmék képviselői	az ember gazdag és összetett JELLEM: szabadság szülte személyiség, a maga értékrendje, múltja és személyisége szerint döntő szabad individuum; <i>az értelem, akarat, érzelem, erkölcsi érzék által meghatározott; gondolkodó, vívódó, önreflektív ember</i>	naturalista ember: TEMPERAMENTUM (<i>nem jellem</i>), biológiailag meghatározott (<i>nem</i>): testi szükségletek (éhség, szomjúság, szexualitás); az indulatok által vezérelt ember
EMBERKÉP	vagy pozitív/angyali vagy negatív/démoni szereplők sorsuk meghatározott	TÍPUSOK teremtése és bemutatása, akikben egy-egy egész társadalmi osztály v. réteg (pozitív és negatív egyaránt) tulajdonságai öltenek testet; a típusokat TIPIKUS HELYZETEKBE ábrázolja	szenvedő alany: a családja, környezete, biológiai adottságai és történelmi körülményei által meghatározott egyént; a durva, kegyetlen, undorító, alantas cselekedetek bemutatása; az egyén mellett a tömeg ábrázolása is jellemzi
JELLEMÁBRÁZOLÁS	szenvedélyek ábrázolása	hiteles lélekábrázolás	öszönvilág, idegállapotok, szervi elváltozások, patológikus esetek ábrázolása (<i>nem lelkiállapot</i>) ábrázolása
SZEMLÉLET	optimista szemlélet	racionalista szemlélet; az ok-okozati összefüggések feltárása	pesszimista szemlélet
NYELVHASZNÁLAT	erős szubjektivitás, pátosz	objektív, személytelen beszédmód	vulgáris nyelvhasználat
ELBESZÉLÉSMÓD	részletezés, túlzások, felnagyítások, fokozások kedvelése	részletezés, tömörítés	aprólékos, részletező, lefokozó környezetrajz
ELBESZÉLŐ	mindentudó+szubjektív elbeszélő	mindentudó+korlátozott tudású narrátor	mindentudó elbeszélő

2. MELLÉKLET

FELADATLAP – KETTÉOSZTOTT NAPLÓ

Módszertani megjegyzés:

A szövegrészletek a regény lineáris, metonimikus történetalakítását követve összefüggésben láttatják e motívum jelentésrétegének gazdagságát, a regény szerkezetét meghatározó szerepét, valamint az elbeszélői és szereplői szövegek megfigyelését, a szereplőt létrehozó narratív eljárásokat.

SZÖVEGRÉSZLET	ÉRTELMEZÉS: KI MONDJA, KINEK, MILYEN JELENTÉSBEN?
A SÁR ÉS ARANY MOTÍVUMA A REALISTA-NATURALISTA REGÉNYBEN (Móricz Zsigmond: <i>Sárarany</i>)	
1. „- Látod, látod - mondta csendesén a férj -, olyan vagy, mint a sár. Mit kezdjek veled. Ha egy ujjal hozzád nyúlok, véged. Affenébe, száz asszony is kicsi vón nekem...” (1. fejj. 11. o.)	
2. „- Óh, én megátkozott! - hörögte a férfi, hogy majd belecsattant a torka. - Óh, én átokalatti! De én vagyok az oka! Nem vagyok férfi, nem vagyok ember. Ha az volnék, nem kellene asszonybeszéddel kínlódnom, akkor egy szó nélkül is tisztelne mindenki. Legjobban a feleségem. De rongy vagyok, sár vagyok.” (12. fejj. 54. o.)	
3. „Kiment a szobából. Tovább nem bírta a tető alatt maradni. Azt hitte, rászakad. A szabadban fellélegzett. - Haj, Uramisten - mondta -, be sárrá nyomorítottál! Ettől kezdve szakadatlanul, szinte önkívületben volt. Minden kínozta, mint az eleven sebet. S úgy érezte, mintha börtönben volna, ahonnan többé nincs menekülés...” (15. fejj. 67. o.)	
4. „A meleg délutáni napon lomhán, piszkosan nyüzsögtek a munkások a falon. Sár és mézszag szállt a forró levegőben, és az izzadság szúró szaga, a gróf fölöttük álldogálva, szivarja mellett rájött, hogy minden kastélyba emberélet van beleépítve. Sok-sok ember életének egy-egy töredéke.” (19. fejj. 78. o.)	
5. „Tompa rémület ütött a fejébe, szívébe. És utánabámult az elrobogó hintónak. S amint az eltűnt szeme elől, fanyar nyál futott össze ínye közt. Mi maradt itt neki? Ez a rongy falu, rongy nép, rongy élet. Még azt is utálta, hogy leköpje. Mi ez? Ez az élet! Sár. És megint összekapta a szemét, ökölbe rándította öklét, s vadul megdagadt érzéssel lihegett körül. - Legyen sár! Sár! De még legalább szétgázolok benne!	

<p>S veszettül nézett a falura, a házára, s fenyegetően utána az eltűnt úri népnek.” (21. fej. 109.o.)</p>	
<p>6. „És más egyéb is jutott eszébe, mind csupa olyan dolog, s mind csupán azért, hogy lenézhesse érte Gyurit, aki semmiember, rongyember, sár: egy Turi Dani mellett!” (II. 1. fej. 116.o.)</p>	
<p>7. „Nagy akarások és fölgerjedt érzések háborogtak benne; restellte magát, s a szívét szorította valami megalázottság; érezte férfiatlanságát, s jóvá akarta tenni. Dühödött volt, Borára dühöngött, utálta, leköpte, legyúrni, sárba taposni kívánta. S forrott, mint a megbomlott föld mélye, és tüzet vágyott okádni.” (II. 1. fej. 121.o.)</p>	
<p>8. „A szoba túlságosan meleg volt. A bölcső mellett állott a másik kislány; egészen pucér volt a gyerek, s hátra volt kötve az inge, úgy csúszkált a szoba földjén. Sáros volt, maszatos a füléig.” (II. 4. fej. 125. o.)</p>	
<p>9. „- Mi a bank? - Az apai jussom! Dani megtorpadt s ránézett. - Ne bolondozz, Gyuri - mondta neki. - Gyáva paraszt, pfi, leköplek! Meghátrálsz, te sár, te sár!” (II. 11. fej. 154.o.)</p>	
<p>10. És erről eszébe jutnak szülei meg az asszonya szülei; az egész zavaros lóp, mely az életük mögött terjengett. (II. 15. fej. 171.o.)</p>	
<p>11. „Dani belevágott a vasárnapló faluba, mintha a Tiszába vágatott volna bele a lovával. Szinte hallotta, hogy csapódik szerteszt a kíváncsiság vize, s az arcába freccsen a szemek éles sugara. De ő olyan keményen és kevélyen haladt előre, senkire sem nézve, semmire sem ügyelve, mintha pocsolyában gázolna. Az arca hideg volt, elszánt és lelkesült, nagy eltökélés lett úrrá benne. Egyformán kész volt arra, hogy teljes erővel evezzen, s arra is, hogy vitesse magát az árral.” (II. 16.fej. 176.o.)</p>	
<p>12. „Megállott a lépcső felső fokán s körülnézett a kápráztatóan fehér világon. Nem is hunyorított, inkább kitágult a szeme a déli napsütéses fehér fehérségtől. Vakuljon meg, aki nem akar többet látni. Megrázta a fejét, s ökölbe szorítva kivágta a karját. Hogy mint egy isten roskassza meg ezt a világot. Aztán megindult s lement a lépcsőn. Ment, nem maradhatott. Mennie kellett. De hová? Miért? Miért? Olyan semminek látszott előtte az élet, olyan üresnek. Mit csináljon ő már ezután? Egyszerre kicsi</p>	

lett előtte a falu, hóbefűlt szemétdomb. És ő maga olyan nagy lett, hatalmas, erős, szerencsés, kevély. Úgy ment előre, a hersegő havon, mintha most vágna neki istenigazában a vak sorsnak. S bizony a Végzet roppant elébe.” (II. 20. fej. 186. o.)

13. Átment a legfelsőbb emberi izzáson: Gyilkolt. És százszorosan érezte azt az emberin felüli lelkiállapotot, amely már ott a lépcső csúcsán elfogta. Mi keresnivalója van még ezen a földön? S agyában oly tisztán szikrázott ki a gondolat, mint az isteni kijelentés a Sinai hegyen. Faltam, öleltem, öltem. S azzal a göggel mosolygott, amivel a földön csak neki volt joga elnézni az élet és az emberek és önmaga fölött. Csak neki, aki annyit rabolt az élettől, amennyit embereknek ezrei nem is álmodnak meg. (II. 20. fej. 190. o.)

14. „Mi az élet?
Sár.
És az ember benne?
Arany a sárban.
Ki hát a bűnös, ha ebből az aranyból semmi sem lett?
- Ki?
Az Isten, aki nem csinált belőle semmit.” (II. 21. fej. 203.o.)

3. MELLÉKLET

MINTA A KOOPERATÍV TANULÁS CSOPORTOS ÉRTÉKELŐLAPJÁRA (Pethóné Nagy Csilla 2005.195.)

NÉV: .....

Ma.....dolgozott leghatékonyabban a csoport jó teljesítményéért.

Ma.....volt a legeggyüttműködőbb.

Ma.....működött csoportvezetőként.

Ma..... nagyon jó hozzászólásai voltak.

Ma..... magyarázata volt a legvilágosabb, legkövethetőbb.

Csoportunk jól csinálta: .....

A csoport munkájában problémát okozott: .....

Hogy jobban dolgozzunk, jobban kell figyelünk: .....

Értékelési lehetőségek

A témát megelőző és a témazáró értékelés lehetőségei

Az alábbiakban 2 értékelési lehetőséget ajánlunk

- egy tanév közbeni **diagnosztikus** értékelést (amelyet a témát megelőző órára tervezünk)
- egy **szummatív**, témazáró értékelést

1. Diagnosztikus értékelés

az előzetes tudás és a tanulási alkalmasság megállapítása abból a célból, hogy a következő folyamat irányításához a szükséges döntéseket meg lehessen hozni

Célja:

a diák jelzést kap arról, hogy mely területen, milyen szintű és mértékű elmaradása van a követelményhez és a tanulótársaihoz viszonyítva;

a pedagógus megszervezheti az oktatási folyamatot, kijelölheti a tanuló vagy a tanulócsoport számára a tartalmi elemeket, a programokat, a módszereket és az eszközöket.

Eredménye olyan információk együttese, amely meghatározza a tartalom, a módszerek, az eszközök, a szervezési módok és formák megválasztását.

A mérőeszköz tervezésében felmerülő kérdések:

- **Mit mérünk?** Melyek azok az V-VIII. osztályban és IX. és X. osztályban fejlesztett alap- és specifikus kompetenciák, amelyekre szükség van a téma feldolgozásához?
- **Milyen ismeretekre alapozhatunk?** Fontos felmérni, melyek azok az ismeretek, amelyekre építeni lehet, hogyan tudunk új nézőpontból közelíteni a szövegekhez, hogyan tudjuk a téma iránti érdeklődést fenntartani.
- **Miért mérünk?** A mérés eredményeinek feldolgozása után milyen korrekciós lehetőségeket tudunk azonosítani a tervezésben, a tartalom megválasztásában, az egyéni fejlesztésben/felzárkóztatásban?
- **Mivel mérünk?** Melyek azok az itemtípusok, amelyek alkalmasak a kiválasztott kompetenciák mérésére?
- **Hogyan mérünk?** Milyen értékelési rács lenne hatékonyabb a tervezett méréshez? (pontozás/kódolás/szöveges értékelés)?

Tételterv készítése (javasolt szerkezet)

Alapkompetencia	Specifikus kompetencia	Tanulási tevékenység	Itemtípus	Pontozás

A téma feldolgozásához szükséges kompetenciák, tartalmak:

Osztály	Kompetenciák, tartalmak (az érvényben levő tantervek alapján)
V.	<p>3.2. Különböző típusú rövid szövegek alkotása különböző beszédhelyzetekben</p> <ul style="list-style-type: none"> - kronológiai beszámoló, élménybeszámoló személyes vagy fiktív élmény alapján (pl. egy szereplő helyzetében) - leíró fogalmazás előkészítését szolgáló gyakorlatok (megfigyelés, azonosságok-különbségek összevetése; lényeges és lényegtelen vonások elkülönítése) - helyleírás valóságos vagy elképzelt helyszínről, lakókörnyezetről különféle szerkezeti megoldásokkal (egész-rész, közel-távol, részletező-egybenlátó) - különböző témájú leíró szövegek szerkesztése a szövegtípus rendezőelvének kiválasztásával (pl. térbeli/időrendi linearitás, vertikális/horizontális/körkörös, lényeges jegyek) <p>Tartalmak: A leíró szöveg rendezőelve: általános és egyedi jegyek; lényeges és kevésbé lényeges jellemzők; egész-rész, fentről le–lentől fel, körkörös szerveződés A magánlevél</p>
VI.	<p>3.2. Különböző típusú szövegek alkotása a kommunikációs funkciók működtetésével</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok hagyományos magánlevél és e-mail írására ugyanarról a témáról ugyanannak/eltérő címzettnek <p>3.3. A kommunikációs helyzetnek megfelelő regiszter alkalmazása</p> <ul style="list-style-type: none"> - megszólítások gyakoroltatása különböző címzethez szóló szövegtípusokban (pl. magánlevelekben, hirdetésekben stb.)
IX.	<p>3.1. Adott szövegtípus, irodalmi forma történeti változatai közötti különbségek felfedezése; az irodalmi és kulturális hagyomány összefüggéseinek megragadása - a műfajok történeti változatai közti különbségek - az értelmezett szövegek és történelmi, művelődéstörténeti háttérük kapcsolata</p>

A következő itemek irányadó, gondolatébresztő céllal íródtak, szóbeli és írásbeli (fel)mérésekhez adhatnak ötleteket. A pedagógus szabadon választhat közülük, csoportosíthatja, továbbgondolhatja őket, mérőeszközeit kiegészítheti saját feladataival.

Az itemsor célja az, hogy felmérje a X. osztályban kialakított kompetenciák fejlettségi szintjét, és rámutasson arra, hogyan épülhetnek be a történelmi elbeszélések tanulmányozása során szerzett szövegértési kompetenciák, ismeretek, olvasói tapasztalatok egy olyan regény értelmezésébe, amelyet többnyire nem történelmi regényként szoktunk számontartani.

Az itemsor szubjektív itemeket tartalmaz.

A következő két szöveg részlet Kosztolányi Dezső *Édes Anna* című regényéből, melyet XI. osztályban tanulmányozunk:

szóban

Olvasd el figyelmesen a következő szöveget, majd válaszolj a kérdésekre/oldd meg a feladatokat!

KUN BÉLA ELREPÜL

Kun Béla repülőgépen menekült az országból.

Délután - úgy öt óra felé - a Hungária-szállóban székelő szovjetház körül fölrebbent egy repülőgép, átrepült a Dunán, a Várhegyen, s merész kanyarodással a Vérmező felé tartott.

A gépet maga a népbiztos vezette.

Alacsonyan szállt, alig húsz méter magasságban, úgy hogy arcát is látni lehetett.

Sápadt volt, borotvátlan, mint rendesen. Vigyorgott az, alant álló polgárookra, s vásott kajánsággal, csúfondárosan még búcsút is intett egyeseknek.

Zserbókat vitt, melyekkel teletömte puffadozó zsebeit, aztán ékszereket, grófnék, bárónék, kegyes, jótékony hölgyek drágaköveit, templomi kelyheket, sok más egyéb kincseket.

Karjairól vastag aranyláncok lógtak.

Egyik ilyen aranylánc, mikor az aeroplán magasba lendült, s eltűnt az ég messzeségében, le is pottyant a Vérmező kellős közepére, és ott egy öreges úr, régi krisztinai polgár, adóhivatalnok a Várban, a Szentháromság téren, valami Patz nevezetű - Patz Károly József - meg is találta.

Legalább a Krisztinában ezt beszéltek.

1. Mutasd be Kun Bélát a szöveg alapján!
2. Milyen történelmi háttérrel teremt meg a fenti részletben leírt esemény egy regényben?
3. Fejtsd ki véleményedet 5–10 mondatban a jelenet történelmi hitelességéről!

4. Vizsgáld meg a történet hitelességét!

- Emelj ki a szövegből egy objektív és egy szubjektív kijelentést!
- Azonosíts egy olyan kijelentést, ami valószerű és egy olyat, ami nem valószerű!
- Melyek azok a nyelvi elemek, amelyek a hitelességet/fikciót biztosítják?
- Mi a szerepe a zárómondatnak a történet hitelessége szempontjából?

multimédiás
eszközökkel

A regény alapján Fábry Zoltán nagysikerű filmet rendezett. Nézd meg a film bevezető jelenetét (4'50")!

<https://ok.ru/video/1686908766872>

1. Hasonlítsd össze a két jelenetet! Milyen jelentést ad hozzá a regény történetéhez a jelenet elbeszélőjének megváltoztatása?
2. Fejtsd ki véleményedet a rendezői meglátásról!
3. Készíts kisfilmet/fotósorozatot/prezít, melyben bemutatsz egy hatalomátvétel jeleneteit! Próbáld ki a patetikus és a groteszk megfogalmazásokat is! Élj a szubjektivitás lehetőségeivel szövegszinten és a képi, zenei világban is.

(Értékelési szempontok: témátartás, a beszédhelyzethez való alkalmazkodás, a bemutatás rendjének betartása, logikus szerkesztés, a képi és zenei világ összehangolása a szöveggel, nyelvi igényesség)

írásban

Olvasd el figyelmesen a következő szöveget, majd válaszolj a kérdésekre/oldd meg a feladatokat!

Mikor a lakás minden ablaka be volt csukva, Viza odalépett Katicához, és valami hideglelős, édeskés mosolykával ezt suttogetta:

– Megbuktak.

A cselédet nem érdekelte a dolog, vagy nem mutatta. De a gazdája eléje állott. Miután felesége még nem jött haza, valakit keresett, hogy kiöntse szívét.

– Katica – ismételte –, megbuktak a vörösök.

A cseléd csak egy csodálkozó tekintettel felelt, hogy az úr ennyi bizalomra érdemesíti.

– A gazemberek – tette hozzá Viza tárguló orrcimpával, a bosszú édes mámorával.

Alighogy kiejtette ezt, dörömböltek a külső ajtón. Viza elsápadt. A levegőbe nézett, mintha a szót keresné, melyet az előbb kimondott, és hogy eltüntesse nyomát, utánanyúlt, mint mikor cigarettafüstöt hessegetünk.

– Majd én – szólta, s hirtelen elhatározással az előszobába ment ajtót nyitni, mintegy a veszedelem elé sietve. Mindenre elszántan lépkedett.

Ez járt fejében: túszedés, házkutatás, véstörvényesség! És az, amit védelmére hoz föl: húszéves közpálya, szociális lelkiismeret, marxizmus, melyet elvben helyesel, csak túlzó kinövésait nem! Már más ember volt. Nem érezte magát a bolsevizmus mártírjának, talán inkább a régi rend áldozatának, mely bizony sokszor háládatlanul mellőzte. Kabátja zsebében megtapogatta szakszervezeti igazolványát. Szerencsére még nem tépte szét, amint délután akarta. Egy emberke

állott előtte a folyosón, vöröshajtokás postáskabátban, melynek gallérja otthonosan ki volt gombolva.

– Méltóságos uram – harsogta az emberke, hangosan, hogy az egész ház lakói meghallhatták –, méltóságos uram.

– Elvtárs – üdvözölte Vized –, hát maga az, elvtárs?

– Alázatos szolgálója, méltóságos uram.

– Jöjjön be, Ficsor elvtárs.

Így társalogtak igazi világtörténelmi udvariassággal, mindketten bizonytalanul, kölcsönösen előnyt adva egymásnak.

Vized Kornél miniszteri tanácsos négy hónap múltán most hallotta először régi címét. Egy kis örömet érzett, de egy kis csalódást is, hogy nem azok érkeztek, akiknek jöttére már elkészült. Ficsor pedig, az Attila utca 238. számú ház házmestere le volt forrázva, hogy a ház tulajdonosa még most is elvtársnak titulálja.

A házmester belépett az előszobába, kezét nyújtott a méltóságos úrnak. Vized megszorította a kezét.

A kezelést a proletárdiktatúra idején Vized kezdte, aztán mindig Ficsor ajánlotta fel, előzékenységből.

– Megbuktak – lelkesedett Ficsor, még mindig hangosan. – Megbuktak a zsványok. Már szedik a sátorfájukat.

– Hm – hümmögött Vized, mintha újságot hallana.

– Igen, méltóságos uram, a Váron már künn leng a nemzetiszín zászló. A sógorom tűzte ki.

– Az a fontos – válaszolt kitérően Vized –, hogy végre béke legyen és nyugalom.

– A szép piros-fehér-zöld – bólongott Ficsor, folytatva a hazafias álmodozását, s oldalt kémlelte Vized mozdulatlan arcát. – Lesz itt tánc, méltóságos uram, lesz most itt tánc.

Vized figyelte ennek a szerencsétlennek a vergődését, de elzárkózott, nem felelt. Ficsor zavarba jött.

– Tudniillik – hebegte – a csengettyű. Most volna egy kis időm. Gondoltam, megcsinálom a méltóságos úréknak.

(Kosztolányi Dezső: *Édes Anna*. Részlet.)

1. Mutasd be részletben megjelenő szereplők közötti viszonyt!
2. Mutasd be a jelenet beszédhelyzetét!
3. Milyen hatással van a történelmi háttér a szereplők közötti viszonyra?
4. Milyen jelképes jelentéssel bírnak a kinti és benti terek a szereplők viszonyainak alakításában a részletben?
5. Értelmezd a *világtörténelmi udvariasság* kifejezést a szövegrészlet alapján!
6. Érvelj a következő kijelentés mellett/ellen: A fenti részlet egy történelmi regény bevezető jelenete.

(Térj vissza az érvelésre a teljes regény ismeretében!)

Értékelés: a szóbeli érettségi szempontjainak, pontozási módszereinek alkalmazását javasoljuk.

2. Szummatív értékelés

Fő funkciója a minősítés, kategorizálás, lezárás. Egy-egy nevelési-oktatási szakasz záróaktusa lehet. Fontos, hogy hiteles, megbízható és lehetőség szerint objektív legyen.

A mérőeszköz tervezésében felmerülő kérdések:

- **Mit mérünk?** A mérendő kompetenciáknak összhangban kell lenniük a kalendarisztikus terv és a tanmenet tervezésekor választott specifikus kompetenciákkal.
- **Miért mérünk?** A szummatív értékelés célja nem csupán a minősítés, jegyadás. Érdeemes a további tervezésben felhasználni a mérés értékeit, következtetéseit. Javaslat: az értékelési rács adatainak kiértékelése kompetenciánként.
- **Mivel mérünk?** Melyek azok az itemtípusok, amelyek alkalmasak a kiválasztott kompetenciák mérésére?

Tételterv készítése (javasolt szerkezet)

Alapkompetencia	Specifikus kompetencia	Tanulási tevékenység	Itemtípus	Pontozás

A következő itemek irányadó, gondolatébresztő céllal íródtak, írásbeli (fel)mérésekhez adhatnak ötleteket. A pedagógus szabadon választhat közülük, csoportosíthatja, továbbgondolhatja őket, kiegészítheti saját feladataival.

írásban

Kulcskompetenciák:

1. Anyanyelvi kommunikáció

Személyközi és állampolgári kompetenciák (pl. a különböző társadalmakban általánosan elfogadott vagy támogatott viselkedési szabályok és viselkedésmódok ismerete; konstruktív kommunikáció különféle társadalmi helyzetekben, tolerancia mások nézeteivel és viselkedésével szemben; az egyéni és a kollektív felelősség tudatosítása; a személyes elégedetlenség konstruktív módon történő kifejezése – az agresszió, az erőszak és az önpusztító viselkedésminták féken tartása; a személyes és a szakmai szféra különválasztása, tartózkodás a szakmai konfliktusok személyes szintre vitelétől.)

Specifikus kompetenciák:

1.2. Értekező szövegek megértése és alkotása; az idézés és hivatkozás alkalmazása az értekező szövegben; a különböző művészeti ágakhoz tartozó műalkotások összehasonlítása, a közös jegyek

kiemelése, értelmezése értekező szövegben

2.2. Az elbeszélői és a szereplői szövegek megkülönböztetése; szerepüknek a megállapítása

3.2. Az elbeszélői és a szereplői szövegek viszonyának nyomon követése a történeti szövegváltozatokban

Időkeret: 3 óra

Tételszerkezet/itemtípusok:

- Szövegértés (objektív és félobjektív itemek) nem irodalmi (metaszöveg, filmkritika) alapján: 70 pont
- Szövegalkotás (értekezés írása – szubjektív item): 30 pont
- Megjelenés: 10 pont

Olvasd el figyelmesen a következő szöveget, majd válaszolj a kérdésekre/oldd meg a feladatokat!

Kránicz Bence: Boldogtalan, aki egy ilyen nő helyett a tengert vá

Enyedi Ildikó kamaszkora kedvenc olvasmányá harminc éven át dédelgetett terve alapján rendezte meg új Milán regényét feldolgozó A feleségem története egy olyan alkatilag képtelen a boldogságra, és a gyönyörű századelős el róla a figyelmünket, hogy Störr kapitányé nagyon is. Kritika a cannes-i filmfesztiválon bemutatott, a héten mozikban is vetített filmről.

Füst Milán olvasói jól tudják, hogy A feleségem története. A feleség, Lizzy mellékszereplő, szinte már statár életében és képzelgéseiben, kelléke annak a mániának, ahajóskapitány hosszú éveken át dédelget. Störr megszállott felesége megcsalja, Füst pedig ennek a megszállottságnak egy gyanakvással töltött élet kinyitait mutatja be.

Nem könnyű filmet forgatni egy olyan regényből, amoldalon keresztül egyetlen központi hős csapongó gondolatérben is folyton összegabalyodó emlékeit és anekdotáit. Ildikó viszont régóta készül rá, hogy megfeleljen ennek a regényére kamaszkorában talált rá, a nagyjátékfilm-főváltozatát több mint harminc évvel ezelőtt írta meg belőle. Aközbe pályaindító nagyjátékfilmjét, Az én XX. századomat, am feleségem története előtt, a századforduló körül játszódik, deországot érintő, a modern európai kultúrába izig-vérig beágyazott történet.

Úgy tűnik, Enyedit kitartóan érdekli ez a tizenkettő kellemet és eleganciát őrző, ám már a modern élet mindegyik történelmi viharát magában hordozó miliő. [...]

A feleségem története közel háromórás, és időnként történet egyhelyben topog: Störr még mindig nem boldog Lizzy mellett, mindig csendesesen sorvadozik mellette, és a külvilág még mindig izgalmasnak és kalandosnak tűnő, valójában banális eseményekkel, machinációkkal, fruskák rajongásával – tereli el a kapiról, vagyis a feleségéről.

Innen nézve A feleségem története Enyedihez illő alapanyag. Egy olyan alkatilag képtelen a boldogságra, és hiába próbálja meg rendszeresen elemezni és érzelmait, valójában nem tud valódi közelséget kialakítani a feleségével, nem tud párbeszédbe lépni vele. Eleve azért nősül meg, mert unatkozik, és mert a társadalmat ezt kívánja. Enyedi filmváltozatában Störr játékból az első nőnek tesz házassági ajánlatot egy étterem ajtaján. Ezzel A feleségem története máris fontosabb szereplővé teszi Lizzyt a regényben, ahol meg sem tudjuk, pontosan, hogy ismerkedtek meg Störr-rel, és Lizzy a nőnek a fejében.

Enyedi Lizzyje sokkal elevenebb, gazdagabb karakter, Léa Seydoux pedig a mondható femme fatale-os vibrálás mellett a nő rejtettebb, igazibb személyiségét is nyitja. Kibontani már nem, mert a férje egyáltalán nem akarja megismerni Lizzyt. Störr nemcsak hogy birtokolja őt és kedvét töltse rajta, mikor hazatér több hónapon át ta

Mindeközben tényleg megszereti, de erre csak akkor jön rá, amikor már elvesztette – amíg e
vannak, a szerelmet, amitől talán megijed, a férfi inkább mérgező féltékenységbe foraitja.

A terjedelmes játékidő próbára teszi a türelmünket, de alkotói szempontból érthető,
Enyedi többet is meg akar mutatni Störr és Lizzy egymáshoz meglehetősen hasonló és fo
félrecsúszó találkozásaiából, mert ezek az ismétlődő, kis kudarcok örlik fel a kapcsolatukat.

Mindez egy kicsit fájdalmasabb is, mint Füstnél, mert a film főhőse sokkal rokonszenve
figura, mint a regényé. Störr kapitány a férfiasságról alkotott tévképzetei foglya, de amíg a regény
agressziója és érzelmi hidegsége teszi őt már-már visszataszító figurává, addig a film főszerepé
utolsó pillanatban kiválasztott Gijs Naber bumfordisága közelebb hozza a karaktert. Störr ké
fickó is lehetne, ha nem lenne megveszekedett idióta – ezt érezzük Naber evickélését jigyelve, örö
nyugtázva azokat a pillanatok, amikor Störr félszégességét őszinte, bár többnyire ugyan
elügyetlenkedett gesztusok váltják fel.

A feleségem története lassan, apránként formálódó párkapcsolati drámáján Störr gyö
tájakra vezető utazásainak és a házaspár párizsi, majd hamburgi társasági életének jelenetei t
képileg is gazdag, új felfedezésekre hívó moziélménnyé. Féltő, hogy ezeket a gondosan berendez
figurák jellemrajzát is árnyaló tereket megüli a művesen elkészített kosztümös filmek unalma, de
Marcell operatőr szinte mindig talál valamilyen formai megoldást – váratlan látószöveket, bony
koreográfiát, különleges szín- és fényjátékokat –, amivel frissességet visz a korhű díszletekbe. I
jelenléte visszafogottabb is, A feleségem történetéből sem hiányzik teljesen az a formai játéko
ami Az én XX. századomat olyan egyedi filmélménnyé tette a nyolcvanas évek végén.

Több mint harmincévnyi tervezetés után filmadaptációt készíteni kamaszkorunk rajong
szeretett regényéből kockázatos vállalkozás, mert benne van a túlhordott filmtervek mi
ballasztjának, a saját elképzelését dédelgető alkotó öncélú ötleteinek veszélye. Ehhez képe
feleségem története, ha helyenként vontatott is, nem tartozik a totálisan korszerűlen és idején
kosztümös melodrámák közé, amelyekhez az amerikai és az európai filmgyártások is a mai n
vonzódnak.

A Füst Milán-regénytől meglehetősen különböző, éppen ezért érvényes feldolgozás
boldogtalanságra szánt kisember egyetemes történetének, és újabb bizonyítéka annak, hogy En
Ildikó továbbra is a legnehezebben beskatulyázható rendezőink közé tartozik.

(<https://24.hu/kultura/2021/09/23/a-felesegem-tortenete-kritika-enyedi-ildik>)

1. Írj ki a kritikából 2 pozitív és 2 negatív kijelentést!
4 pont

Értékelési szempontok: Explicit információk azonosítása a szövegben.
Minden helyesen azonosított kijelentés 1 pontot ér.

2. Mi jellemzi a két főhős viszonyát? Válaszolj 5–6 mondatban a szöveg
alapján! 5 pont

Értékelési szempontok: Rövid válasz megfogalmazása a szöveg információi
alapján. Utalás a következőkre: házastársi viszony, különös megismerkedés, a
két szereplő szándéka egymással, a női/férfi szerepekről való gondolkodásuk,
Störr foglalkozásának és magánéletének viszonya, az agresszivitás és
félszégesség kettőssége, a boldogtalanságra szánt kisember típusa.

3. Milyen különbségeket említ meg a szöveg a regény és a film
cselekménye között?

3 pont

Értékelési szempontok: Rövid válasz megfogalmazása a következő
részletek információi alapján:

Enyedi filmváltozatában Störr játékából az első nőnek tesz házassági ajánlatot,
aki belép egy étterem ajtáján. Ezzel A feleségem története máris fontosabb
szereplővé teszi Lizzyt, mint amilyen a regényben, ahol meg sem tudjuk, pontosan,
hogy ismerkedtek meg Störr-rel, és mi járhat ennek a nőnek a fejében.

Mindez egy kicsit fájdalmasabb is, mint Füstnél, mert a film főhőse sokkal

rokonszenvesebb figura, mint a regényé. Störr kapitány a férfiasságról alkotott tévképzetei foglya, de amíg a regényben agressziója és érzelmi hidegsége teszi őt már-már visszataszító figurává, addig a film főszerepére az utolsó pillanatban kiválasztott Gijs Naber bumfordisága közelebb hozza a karaktert. Störr kedves fickó is lehetne, ha nem lenne megveszekedett idióta – ezt érezzük Naber evickélését figyelve, örömmel nyugtázva azokat a pillanatok, amikor Störr félszégét őszinte, bár többnyire ugyancsak elügyetlenkedett gesztusok váltják fel.

4. Társítsd a neveket a rájuk vonatkozó információkkal a szöveg alapján!
7 pont

• Füst Milán	• a regény/film főhőse
• Enyedi Ildikó	• a film operatőre
• Gijs Naber	• a regény írója
• Léa Seydoux	• a film rendezője
• Rév Marcell	• a női főszereplőt alakító
• Kránicz Bence	• a férfi főszereplőt alakító
• Jakob Störr	• a kritika szerzője

Értékelési szempontok: Helyes válasz: Füst Milán – a regény írója; Enyedi Ildikó – a film rendezője; Gijs Naber – a férfi főszereplőt alakító színész; Léa Seydoux – a női főszereplőt alakító színész; Rév Marcell – a film operatőre; Kránicz Bence – a film operatőre; Jakob Störr – a regény/film főhőse. Minden helyes társítás 1 pontot ér.

5. Értelmezd a következő kijelentésekben aláhúzott szavakat:
A feleség, Lizzy mellékszereplő, szinte már statiszta Jakob Störr életében.
Störr még mindig nem boldog Lizzyvel, a nő még mindig csendesen sorvadozik mellette.
A film főszerepére az utolsó pillanatban kiválasztott Gijs Naber bumfordisága közelebb hozza a karaktert.
3 pont

Értékelési szempontok: Nyelvi elemek értelmezése a szöveggörnyezet alapján. Minden helyes értelmezés 1 pontot ér.

6. Helyezd el az időtengelyen a következő eseményeket a szöveg alapján!

- 1) Enyedi Ildikó megrendezte új filmjét.
- 2) Enyedi Ildikó kamaszkorában talált rá Füst Milán regényére.
- 3) Bemutatták Az én XX. századomat.
- 4) A feleségem történetét bemutatják a magyar moziban.
- 5) Enyedi Ildikó megírja A feleségem története első forgatókönyvét.
- 6) A feleségem történetét bemutatják a cannes-i filmfesztiválon.
- 7) Gijs Nabert kiválasztják a film főszerepére.

BESZÉDIDŐ
↓

7 pont

Értékelési szempontok: Helyes sorrend: 2), 5) és 3) egységben, 1) és 7)

egyidőben, 6), 4) a beszédidő hetében. Minden helyesen elhelyezett esemény 1 pontot ér.

7. Fogalmazd meg a szöveg alapján, mire utalnak a következő (tag)mondatokban aláhúzott nyelvi elemek!

- *a gyönyörű századelős miliő sem tereli el róla a figyelmünket*
  - *Akkoriban mutatták be pályaindító nagyjátékfilmjét*
  - *...ahol meg sem tudjuk, pontosan, hogy ismerkedtek meg Störr-rel*
  - *a tőle szokásosnak mondható femme fatale-os vibrálás mellett*
  - *Störr megelégszik azzal, hogy birtokolja őt*
- 5 pont

Értékelési szempontok: Explicit információk visszakeresése a szövegből. Minden aláhúzott nyelvi elemet helyesen értelmező kifejezés/mondat 1 pontot ér. Helyes válaszok: *róla* – arról, hogy Störr kapitány problémája nagyon is mai; *akkoriban* – 30 évvel ezelőtt; *ahol* – a regényben; *tőle* – Léa Seydoux-tól; *őt* – Lizzyt.

8. Írj ki a szövegből egy kijelentést,

- ami a beszédidővel egyidőben történő eseménnyel kapcsolatos;
  - ami általánosan, a beszédidőtől függetlenül érvényes;
  - ami tényt közöl;
  - ami a kritika írójának véleménye;
  - ami a mű (regény/film) világában történő eseményre vonatkozik
  - ami a való világban történő eseményre vonatkozik
- 6 pont

Értékelési szempontok: minden helyesen kiírt kijelentés 1 pontot ér.

9. Vizsgáld meg az általad ismert irodalmi alkotások házasságtörténeteit! Említs legalább 5 olyan irodalmi művet, amelynek a hűség és hűtlenség kérdésköre a központi témája! Megfigyeléseidet rögzítsd a következő táblázatban:

A mű címe	Szereplők	A viszony jellemzői, a női és férfiszerepek értelmezése a házasságban

20 pont

Értékelési szempontok:

- Legalább 5 irodalmi mű említése a megadott témában (5 pont)
- A szereplők azonosítása (5 pont)
- A viszonyok vázlatos bemutatása (2x5 pont)

10. Írj értekezést körülbelül két oldal terjedelemben *Házasságtörténetek az irodalomban* címmel egy általad választott magyar szépirodalmi mű alapján! Értekezésedet egy irodalmi alkotás alapján írd meg, figyelembe véve az alábbi feladatsorban javasolt értelmezési szempontokat, de kiegészítheted ezeket más szempontokkal is!

- a. az elbeszélt idő társadalmi viszonyainak bemutatása (női és férfiszerepek, társadalmi elvárások) – 5 pont

- b. a szereplők viszonyrendszerének bemutatása – 5 pont
- c. a szereplők viszonyulása saját koruk társadalmi elvárásához – 5 pont
- d. a szereplői és elbeszélői szólamok viszonya, az elbeszélői értékítélet megjelenítése – 5 pont

Az értekezés megfogalmazási módja külön elbírálásban részesül, melynek szempontjai a logikus gondolatmenet, szövegkohézió, helyes fogalom- és nyelvhasználat, helyes írás, valamint az értekezés tartalmi és formai jegyeinek betartása. – 10 pont

Megjegyzés: A szövegalkotásban nem kell figyelembe venni a szempontok sorrendjét, a terjedelem nem befolyásolja a pontozást.

Értékelési szempontok

- az elbeszélő társadalmi viszonyainak bemutatása (női és férfiszerepek, társadalmi elvárások) – 5 pont
- a szereplők viszonyrendszerének bemutatása – 5 pont
- a szereplők viszonyulása saját koruk társadalmi elvárásához – 5 pont
- a szereplői és elbeszélői szólamok viszonya, az elbeszélői értékítélet megjelenítése – 5 pont
- logikus gondolatmenet, szövegkohézió, helyes fogalom- és nyelvhasználat, helyesírás, valamint az értekezés tartalmi és formai jegyeinek betartása. – 10 pont

Megjelenés

10 pont

Összesen

100 pont

IV. Ismétlés, rendszerezés a kimeneti követelmények alapján

Az érettségi vizsgára javasolt művek/szerzők listája (a jelenleg érvényben levő vizsgaprogram ajánlott szerzőinek listája és az érvényben levő középiskolás tantervek műajánlásai alapján):

Líra (I. tétel): Ady Endre, Áprily Lajos, Arany János, Babits Mihály, Balassi Bálint, Berzsenyi Dániel, Csokonai Vitéz Mihály, Dsida Jenő, József Attila, Kányádi Sándor, Kosztolányi Dezső, Kovács András Ferenc, Kölcsey Ferenc, Janus Pannonius, Petőfi Sándor, Pilinszky János, Radnóti Mikós, Szabó Lőrinc, Tóth Árpád, Szilágyi Domokos, Vajda János, Vörösmarty Mihály, Weöres Sándor költészete

Epika, dráma (II. tétel):

Arany János: *Szondi két apródja*, *V. László*
 Esterházy Péter: *Pápai vizeken ne kalózkodj!*
 Jókai Mór: *Sárga rózsza*, *Az aranyember*, egy történelmi regénye
 Kármán József: *Fanni hagyományai*
 Katona József: *Bánk bán*
 Kazinczy Ferenc: *Fogságom naplója*
 Kós Károly: *Az országépítő*, *Varju nemzetség*
 Kosztolányi Dezső: *A kulcs*, *Pacsirta*, *Aranysárkány*
 Krúdy Gyula: *A hídon*
 Kuncz Aladár: *Fekete kolostor*
 Madách Imre: *Az ember tragédiája*
 Mikes Kelemen: *Törökországi levelek*
 Mikszáth Kálmán: *A fekete város*, *Az a fekete folt*, *A bágyi csoda*
 Móricz Zsigmond: *Erdély*, *Sárarany*, *Az Isten háta mögött*, *Tragédia*, *Barbárok*
 Németh László: *Iszony*
 Ottlik Géza: *Iskola a határon*
 Örkény István: *Tóték*
 Tamási Áron: *Himnusz egy számárral*, *Ábel a rengetegben*, *Rendes feltámadás*, *Kivirágzott kecskeszarvak*, *Jégtörő Mátyás*
 Székely János: *Caligula helytartója*
 Szilágyi István: *Kő hull apadó kútba*
 Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem*
Szent Gellért, *Szent Margit legendája*

Fontos tudni:

- Minden tanév elején megjelenik az érettségi tételmodell, aminek tartalma, szerkezete több információval fog segíteni.
- Az érettségi tétel szerkezete idén sem változik a korábbiakhoz (2020 óta érvényben levőkhöz) képest.
- Az I. tétel szövegértelmezés első látásra, tehát olyan versszöveget kap a vizsgázó, amivel elvileg nem találkozott a tantervi ajánlások vagy a tankönyvi tartalmak alapján. Persze előfordulhat, hogy ismeri a verset. A reálosok a megadott kérdésekre 3–4 mondatban válaszolnak (de természetesen nem jár pontlevonás akkor sem, ha összefüggő szövegben válaszolnak a kérdésekre – ezt fontos figyelembe venni nemcsak felkészítéskor, de javításkor is.), a humánosok összefüggő szövegben dolgozzák ki a versértelmezést a megadott szempontok alapján.
- A II. tétel szintén szövegértés első látásra, nem irodalmi szöveg (általában ismeretterjesztő/információközlő szövegek, interjúk, különböző metaszövegek) alapján, ahol csak a humán osztályosok kapnak ismerteken alapuló (stílusréteg, kommunikációs funkció, tételmondat, kulcsszavak) kérdést.
- A III. tétel műajánlása tájékoztató jellegű, a vizsgázó választhat bármilyen művet, ami alkalmas a megadott téma kifejtésére. Az ajánlásban (zárójel) 3 mű szerepel, mindháromnak a válaszlehetőségei szerepelnek a javítókulcsban, ez nagyban meghatározza, miért nincs több műajánlás. Mivel a műajánlások a tantervben is csupán ajánlások (gyakran utalnak egy szerző „epikájá”-ra pl. konkrét műajánlás helyett), s a szabad műválasztás jogával sok kolléga él, a vizsgaprogramokban pedig csupán a szerzők névsora szerepel, a tételekben lehetnek eltérések a fenti műlista tartalmától. (Pl. ezzel magyarázható, hogy évek óta szerepel a tételekben a méltán népszerű *Édes Anna*, s évek óta nem találkoztunk a *Fogságom naplójával*).
- A III. tételben szereplő témák, értékek, rendezési szempontok nem kötöttek, ebben a

kérdésben a magyartanárok sokszor tesznek ajánlásokat, támpontot jelenthetnek a korábbi gyakorlótételek, a korábbi évek (próbavizsga)tételei.

Néhány téma, ami az eddigi vizsgatételek, tételmodellek, próbavizsgák, gyakorlótételek III. tételeiben szerepelt:

- Női szerepek az irodalomban/A szereplehetőségeinek korlátai közé kényszerített nő típusa az irodalmi alkotásokban
- A szerelem változatai az irodalomban/A szerelem megjelenítése az irodalomban
- Házasságtörténetek a regényben/Családi viszonyok megjelenítése az epikában
- A szülő–gyermek viszony az epikában
- Apakép(ek) az irodalomban
- A hűség és hűtlenség motívuma az epikában
- A bűnhődés lélektani ábrázolása az irodalmi alkotásokban/ Bűn és büntudat az irodalomban
- Egyén és hatalom konfliktusa az irodalomban
- A sorsát elfogadó/el nem fogadó ember típusa az irodalomban
- Tragikus sorsú hősök a történelmi tárgyú alkotásokban
- Az önértelmezés lehetőségei az irodalmi alkotásokban
- A boldogságkeresés lehetőségei az irodalomban
- Az élet értelme a drámai művekben
- Értékrendek találkozása az irodalomban
- Utazástörténetek az irodalomban
- Múltidézés, emlékezés az epikus művekben

IV. A nyílt forrású tananyagok felhasználási lehetőség

A következő fejezet olyan nyílt forrású tananyagokat ajánl, melyek felhasználhatóak osztályban. A tananyagokat a tantervben szereplő kompetenciák és tartalmak szerint rendszereztük.

Kompetencia →	1.	A szöveg és szövegszerűség felismerése
Tartalom →	1.	<p>a szöveg; a szöveg fogalma, a szöveg jelentése, szövegtípusok <i>**verbális és multimediális szövegek, a szövegfonetikai eszközök szerepe a szöveg jelentésében</i></p> <p>Részletezett tartalmak: A szöveg szerkezete és szintaktikai szintje. Szövegmondat, rendszermondat. A szöveg felépítése, a szövegegységek. A szövegösszefüggés grammatikai kapcsolóelemei. A logikai kapcsolat, a hiány összetartó ereje. A mondat szórendjének összefüggése a szövegbe ágyazottsággal, az aktuális tagolása.</p>

	<p>A szöveg jelentése. A szemantikai és a pragmatikai szint, a szöveg és a kommunikációs folyamat összefüggése. Szótári és lexikális jelentés. Témahálózat, tételmondat, kulcsszavak.</p> <p>Elbeszélés, leírás, levél műfaji jellemzőinek összefoglalása és rendszerezése. A hallgató igénye, a beszélő lehetőségei a különféle szövegfajtákban. Definíció, magyarázat, osztályozás jellemzői.</p> <p>Hivatalos írásművek: elismervény, jegyzőkönyv, szakmai önéletrajz, hivatalos levél.</p>
--	--

Nyílt forrású tananyagok↓

Felkészülés, források:

A szöveg fogalma, általános jellemzői: [Magyar nyelv | Sulinet Tudásbázis](#)

Szövegsemantika: [Magyar nyelv | Sulinet Tudásbázis](#)

A szöveg fonetikai síkja: [Magyar nyelv | Sulinet Tudásbázis](#)

Tátrai Szilárd, Tolcsvai Nagy Gábor (szerk.): *Szöveg, szövegtípus, nyelvtan* – [Szöveg, szövegtípus, nyelvtan \(tankonyvtar.hu\)](#)

Digitális tananyag:

Komplex tananyag:

[Magyar nyelv 10. \(NAT2020\) - I. SZÖVEGTAN - 2. Mi a szöveg? \(nkp.hu\)](#)

[Magyar nyelv 10. \(NAT2020\) - I. SZÖVEGTAN - 5. A nyelvtani kapcsolóelemek a szövegben \(nkp.hu\)](#)

[Magyar nyelv 10. \(NAT2020\) - I. SZÖVEGTAN - 3. Kapcsolódás a beszédhelyzethez \(nkp.hu\)](#)

[Magyar nyelv 10. \(NAT2020\) - I. SZÖVEGTAN - 4. A jelentésbeli kapcsolóelemek a szövegben \(nkp.hu\)](#)

[Magyar nyelv 10. \(NAT2020\) - I. SZÖVEGTAN - 7. Szövegtípusok a megjelenési formák szerint \(nkp.hu\)](#)

[Magyar nyelv 10. \(NAT2020\) - I. SZÖVEGTAN - 8. Szövegtípusok és műfajok a nyelvhasználati szinterek szerint \(nkp.hu\)](#)

[Magyar nyelv 10. \(NAT2020\) - I. SZÖVEGTAN - 9. Internetes szövegtípusok és műfajok \(nkp.hu\)](#)

[Magyar nyelv 10. \(NAT2020\) - I. SZÖVEGTAN - 10. A szöveg szerkezete és létrehozásának módja \(nkp.hu\)](#)

[Magyar nyelv 12. - III. Készüljünk az érettségire! - 22. A szöveg \(nkp.hu\)](#)

[Magyar nyelv 10. \(NAT2020\) - II. STILISZTIKA - 17. A hivatalos ügyintézés \(nkp.hu\)](#)

[Magyar nyelv 10. \(NAT2020\) - II. STILISZTIKA - 18. Az álláskeresés \(nkp.hu\)](#)

[Digitális kultúra 10. Két évfolyamos szakiskolai képzés 🌿 - I. Munka a dokumentumokkal - 1. A hivatalos levél formátuma \(nkp.hu\)](#)

[Digitális kultúra 10. Két évfolyamos szakiskolai képzés 🌿 - I. Munka a dokumentumokkal - 2. A hivatalos levél tartalma \(nkp.hu\)](#)

[Digitális kultúra 10. Két évfolyamos szakiskolai képzés 🌿 - I. Munka a dokumentumokkal - 3. Írjunk önéletrajzot! \(nkp.hu\)](#)

[Digitális kultúra 10. Két évfolyamos szakiskolai képzés 🌿 - I. Munka a dokumentumokkal - 4. Írjunk szép önéletrajzot! \(nkp.hu\)](#)

Prezentáció, videó:

[A szöveg jelentése | zanza.tv](#)

[Jelentésbeli kapcsolóelemek \(Kohézió I.\) | zanza.tv](#)

[Grammatikai kapcsolóelemek \(Kohézió II.\) | zanza.tv](#)

[A munka világának szövegtípusai | zanza.tv](#)

[Érettségi 2017 - Magyar: Nyelvtan: szövegtan - YouTube](#)
[Magyar nyelv és irodalom, I. osztály, 127. óra, A szöveg fogalma | Távoktatás magyar nyelven | \(mnt.org.rs\)](#)
[Magyar nyelv és irodalom, I. osztály, 129. óra, A szöveg jelentése és témája | Távoktatás magyar nyelven | \(mnt.org.rs\)](#)
[Magyar nyelv és irodalom, I. osztály, 130. óra, Kapcsolóelemek a szövegben | Távoktatás magyar nyelven | \(mnt.org.rs\)](#)
[Magyar nyelv és irodalom, II. osztály, 82. óra, Kérvény, levél, jegyzőkönyv | Távoktatás magyar nyelven | \(mnt.org.rs\)](#)
[Magyar nyelv és irodalom, II. osztály, 83. óra, Önéletrajz, motivációs levél \(és elektronikus változatai\) | Távoktatás magyar nyelven | \(mnt.org.rs\)](#)
[Magyar nyelv és irodalom, II. osztály, 113. óra, Blog és vlog | Távoktatás magyar nyelven | \(mnt.org.rs\)](#)
[Szövegtan by Noémi Tóth \(prezi.com\)](#)
[A szöveg by Alexandra Rálik \(prezi.com\)](#)
[A szöveg - régi by Gábor Lövey \(prezi.com\)](#)
[A szöveg jelentésbeli kapcsolóelemei by Fanni Eszenyi \(prezi.com\)](#)
[Nyelvtan gyakorlatok by Emőke Pinter-Andor \(prezi.com\)](#)
[Munka világában szükséges szövegtípusok by Szilvia Cs. \(prezi.com\)](#)
[Stílusrétegek és szövegtípusok by Noémi Tóth \(prezi.com\)](#)
Gyakorlatok, játékos feladatok:
[A szövegtan fogalmai \(learningapps.org\)](#)
[Szövegtan - Kvíz \(wordwall.net\)](#)
[Anaforák, kataforák, deixisek \(learningapps.org\)](#)
[Szövegtan \(learningapps.org\)](#)
[A bennfoglalás \(learningapps.org\)](#)
[Kulcsszó \(learningapps.org\)](#)
[Címtípusok \(learningapps.org\)](#)
[Okos Doboz digitális feladatgyűjtemény - 9. osztály; Magyar nyelv; Szövegértés, szövegalkotás](#)
[Kérvény \(learningapps.org\)](#)
[Szövegfajták \(learningapps.org\)](#)
[Téma-réma \(learningapps.org\)](#)

Értékelés:

[Szövegtan | Quizizz](#)
[Nyelvtan-Szövegtan | 60 plays | Quizizz](#)
[10. osztály - szövegtan témazáró - Redmenta - Feladatlap kitöltése](#)

Kompetencia→	1.2. Értekező szövegek megértése és alkotása; az idézés és hivatkozás alkalmazása az értekező szövegben; a különböző művészeti ágakhoz tartozó műalkotások összehasonlítása, a közös jegyek kiemelése, értelmezése értekező szövegben
Tartalom→	értekező szöveg: a tárgyhoz való viszony; beszédmód, szókincs (terminológia); szövegszervező eljárások; idézés, hivatkozás – értekező szövegtípusok

**kötött és kommunikatív szörend, aktuális tagolás: ismert és újságoló rész (téma, réma)

Részletezett tartalom: Az értekezés, tanulmány, pályázat kidolgozásának stílári követelményei.

Nyílt forrású tananyagok↓

Felkészülés, források:

[Hibátlan esszé írása a gyakorlatban - Tippek és trükkök | MeRSZ.hu blog](#)

Bognár László, Forrai Gábor (szerk.): *Esszéírás és Informális logika* [Esszéírás \(uni-miskolc.hu\)](#)

Körtvélyesi Zsolt: *Bevezetés a tudományos szöveg írásába:*

[Kortvelyesi Bevezetes a dolgozatirasba.pdf \(elte.hu\)](#)

[HIVATKOZZ HELYESEN \(ubbcluj.ro\)](#)

Arany János tanulmányai: [Arany János hátrahagyott iratai és levelezése \(oszk.hu\)](#), [Magyar remekírók: a magyar irodalom fő művei \(oszk.hu\)](#)

Németh László tanulmányai: [Németh László: Németh László tanulmányok \[Magyar Elektronikus Könyvtár - MEK-01013\] \(oszk.hu\)](#)

Horváth János tanulmányai: [Horváth János: A magyar irodalmi műveltség kezdetei Szent](#)

[Istvántól Mohácsig \[Magyar Elektronikus Könyvtár - MEK-16843\] \(oszk.hu\)](#), [Horváth János:](#)

[Az irodalmi műveltség megoszlása \[Magyar Elektronikus Könyvtár - MEK-16849\] \(oszk.hu\)](#),

[Horváth János: A magyar irodalom fejlődéstörténete \[Magyar Elektronikus Könyvtár - MEK-](#)

[16985\] \(oszk.hu\)](#), [Horváth János: A reformáció jegyében \[Magyar Elektronikus Könyvtár -](#)

[MEK-16877\] \(oszk.hu\)](#), [Horváth János: Petőfi Sándor \[Magyar Elektronikus Könyvtár - MEK-](#)

[07137\] \(oszk.hu\)](#)

Ignotus írásai a Nyugatban: [Nyugat összevont tartalomjegyzék \(oszk.hu\)](#)

Kosztolányi Dezső: [Kortársak \(oszk.hu\)](#)

Szerb Antal: [Szerb Antal: Magyar irodalomtörténet \[Magyar Elektronikus Könyvtár - MEK-](#)

[14871\] \(oszk.hu\)](#), [Szerb Antal: A világirodalom története \[Magyar Elektronikus Könyvtár -](#)

[MEK-14872\] \(oszk.hu\)](#)

Nemes Nagy Ágnes: [Szó és szótlanság, A magasság vágya](#)

Digitális tananyag:

Komplex tananyag:

[Magyar nyelv 10. \(NAT2020\) - II. STILISZTIKA - 14. Az értekezés, a tanulmány és az esszé \(nkp.hu\)](#)

Prezentáció, videó:

[Írjunk esszét! | zanza.tv](#)

[Az esszé - YouTube](#)

[Magyar nyelv és irodalom, II. osztály, 85. óra, Esszé, kísértékezés | Távoktatás magyar nyelven | \(mnt.org.rs\)](#)

[Az esszé fogalma és formai követelményei - YouTube](#)

Gyakorlatok, játékos feladatok:

[A tudományos stílus \(A tanulmány\) \(learningapps.org\)](#)

[A tanulmány részei \(learningapps.org\)](#)

[Az esszé típusai \(learningapps.org\)](#)

[Okos Doboz digitális feladatgyűjtemény - 12. osztály; Magyar nyelv; Szövegalkotás – esszé és stílus](#)

[Okos Doboz digitális feladatgyűjtemény - 12. osztály; Magyar nyelv; Szövegalkotás – esszétípusok](#)

[Okos Doboz digitális feladatgyűjtemény - 11. osztály; Magyar nyelv; Szövegalkotás – variációk egy műfajra](#)

Értékelés:

[A tanulmány, értekezés, az esszé | 58 plays | Quizizz](#)

Kompetencia→	1. 3.	A bibliográfia használata a tájékozódásban, az önálló szövegalkotásban
Tartalom→		könyv- és könyvtárhasználat; a forráshasználat etikai normái és formai kötöttségei Részletezett tartalmak: Könyv- és könyvtárhasználat. Könyvtári katalógusok, számítógépes adatbázisok, internet szerepe az információszerzésben. A forráshasználat etikai és formai kötöttségei.

Nyílt forrású tananyagok↓

Felkészülés, források:

Dömsödy Andrea, Tóth Viktória (szerk.): *Könyvtárhasználati óravázlatok* [KisKTE8.pdf \(ktep.hu\)](#)

[Dömsödy Andrea \(szerk.\): Információzz! De miért? Kérdések és válaszok az információ- és a könyvtárhasználatra való felkészítésről - Módszertani kézikönyv - A kézikönyv használatáról - Adatok \(uni-eszterhazy.hu\)](#)

[HIVATKOZZ HELYESEN \(ubbcluj.ro\)](#)

Digitális tananyag:

Komplex tananyag:

[Magyar nyelv 5. \(NAT2020\) - Könyvtárhasználat \(nkp.hu\)](#)

[Magyar nyelv 7. \(NAT2020\) - Könyvtárhasználat. Hagyományos és digitális szöveg \(nkp.hu\)](#)

[Magyar nyelv 6. \(NAT2020\) - Tájékozódás – papíron és online \(nkp.hu\)](#)

[Irodalom 8. - Kutass a könyvtárban és a világhálón! - Kutass a könyvtárban és a világhálón! \(nkp.hu\)](#)

Prezentáció, videó:

[Könyvtárhasználat by Marek Eszter \(prezi.com\)](#)

[Könyv- és könyvtárhasználat by Attila Veress \(prezi.com\)](#)

[Információkeresés a könyvtárban, könyvtári katalógusok - YouTube](#)

Gyakorlatok, játékos feladatok:

[Kézikönyvek csoportosítása szerkesztésmód szerint - Csoportosító \(wordwall.net\)](#)

[Dokumentumismeret - Szótárhasználat - Párosító \(wordwall.net\)](#)

[Melyik könyvtárba menjek, ha... \(könyvtártípusok\) - Csoportosító \(wordwall.net\)](#)

[Könyvtártípusok - Egyezés \(wordwall.net\)](#)

[Elektronikus vagy hagyományos könyvtár - Csoportosító \(wordwall.net\)](#)

[Katalóguscédula - adatok - Diagram \(wordwall.net\)](#)

[Keresd meg a fogalmak pontos meghatározását! - Egyezés \(wordwall.net\)](#)

[Készítsd el a könyv bibliográfiai hivatkozását! - Helyezés \(wordwall.net\) – konkrét](#)

[Készítsd el a könyv bibliográfiai hivatkozását! - Helyezés \(wordwall.net\) – általános](#)

[Könyvtárhasználat 1 - Egyezés \(wordwall.net\)](#)

[Mikor használjuk? - Csoportosító \(wordwall.net\)](#)

[Bibliográfia - Párosító \(wordwall.net\)](#)

[Katalógus tartalma - Csoportosító \(wordwall.net\)](#)

Értékelés:

Kompetencia→	1. 4.	A helyesírási készség működtetése: a központosítás szabályainak alkalmazása
Tartalom→	a szöveg központosítása **a körmondat központosítása Részletezett tartalmak: A szöveg központosítása, az idézőjel használata; **a körmondat központosítása. Eltérések a magyar és román központosításban.	

Nyílt forrású tananyagok↓

Felkészülés, források:

[A magyar helyesírás szabályai \(AkH.\) – helyesiras.mta.hu](http://helyesiras.mta.hu)

Digitális tananyag:

Komplex tananyag:

[Magyar nyelv 9. \(NAT2020\) - II. A NYELVI RENDSZER - 24. Az írásjelek használata \(nkp.hu\)](http://nkp.hu)

[Magyar nyelv 10. \(NAT2020\) - III. HELYESÍRÁSUNK - 29. Az írásjelek és az elválasztás \(nkp.hu\)](http://nkp.hu)

Prezentáció, videó:

[Az írásjelek használata | Sutori](#)

Gyakorlatok, játékos feladatok:

[Írj helyesen! - Online helyesírás-fejlesztés játékosan \(irjhelyesen.hu\)](http://irjhelyesen.hu)

[Központosítás \(learningapps.org\)](http://learningapps.org)

[Írásjelek, központosítás \(learningapps.org\)](http://learningapps.org)

Értékelés:

[Az írásjelek használata | Quizizz](#)

Kompetencia→	2. 1.	Elbeszélés és történet megkülönböztetése, viszonyuk megragadása epikus művekben; a történet elrendezésének megfigyelése és értelmezése; a cselekményépítés jellegének felismerése
---------------------	------------------------	---

Tartalom→	a narrációs eljárások bonyolultabb elbeszélésformákban Részletezett tartalmak: Elbeszélés, történet; Metonimikus, metaforikus történet-elrendezés; A folytonosság alakzatai: ok-okozatiság, időbeli folytonosság; A megszakítottság alakzatai: elhallgatás, kihagyás, nézőpontváltás	
------------------	--	--

Nyílt forrású tananyagok↓

Felkészülés, források:

Mikszáth Kálmán: [A bányi csoda](#), [Szegény Gélyi János lovai](#)

Digitális tananyag:

Komplex tananyag:

[Irodalom 11. \(NAT2020\) - III. A 19. század második felének magyar irodalmából - 33. A jó palócok I. \(nkp.hu\)](#)

[Irodalom 11. \(NAT2020\) - III. A 19. század második felének magyar irodalmából - 34. A jó palócok II. \(nkp.hu\)](#)

Prezentáció, videó:

[ELBESZÉLÉS ÉS TÖRTÉNET](#) - ppt letölteni (slideplayer.hu)

[A jó palócok by Vivien Hamar \(prezi.com\)](#)

[A bányi csoda by johanna szijjártó \(prezi.com\)](#) – elemzési szempontok

[Mikszáth Kálmán: A bányi csoda | Sutori](#) – kérdéssor az elemzéshez

Gyakorlatok, játékos feladatok:

[A bányi csoda \(learningapps.org\)](#)

[A bányi csoda szereplői \(learningapps.org\)](#)

Értékelés:

[Mikszáth: A bányi csoda | Quizizz](#)

[A bányi csoda és Szegény Gélyi János - Redmenta - Feladatlap kitöltése](#)

Kompetencia →	2. 2.	Az elbeszélői és a szereplői szövegek megkülönböztetése; szerepüknek a megállapítása
Tartalom →		elbeszélés és alakteremtés Részletezett tartalmak: Elbeszélői és szereplői szövegek; mindentudó elbeszélő, korlátozott tudású elbeszélő, szereplői elbeszélő; függő beszéd, szabad függő beszéd, monológ

Nyílt forrású tananyagok↓

Felkészülés, források:

Jókai Mór: [Sárga rózsza](#)

Mikszáth Kálmán: [Az a fekete folt](#)

Móricz Zsigmond: [Az Isten háta mögött](#)

[Az átélt beszéd / szabad függő beszéd az irodalomban \(verselemzes.hu\)](#)

Herczeg Gyula: *Móricz Zsigmond mondatszerkezetei* [Irodalomtörténet - 14/64. évf. 1. sz. \(1982.\) \(oszk.hu\)](#)

Benyovszky Krisztián: *Nézőpontok keresztüztüében. Megjegyzések Móricz Zsigmond Az Isten háta mögött című regényéhez* [Irodalomtörténet - 34/84. évf. 3. sz. \(2003.\) \(oszk.hu\)](#)

A SuliNova *Szövegértés – Szövegalkotás* programcsomag anyagaiból: 12.8. Modern és késő modern magyar regények: [Tanulói munkafüzet](#), [Tanári útmutató](#)

Digitális tananyag:

Komplex tananyag:

[Irodalom 11. \(NAT2020\) - III. A 19. század második felének magyar irodalmából - 32. A tót atyafiak \(nkp.hu\)](#)

Prezentáció, videó:

[Magyar nyelv és irodalom, III. osztály, 34. óra, Az idézés, a függő beszéd és a szabad függő](#)

[beszéd | Távoktatás magyar nyelven | \(mnt.org.rs\)](#)
[Jókai Mór: Sárga rózsa by Dorottya Fülöp \(prezi.com\)](#)
[Mikszáth Kálmán: Az a fekete folt by Márta Bacskó on Prezi Next](#)
[Magyar nyelv és irodalom, III. osztály, 116. óra, Móricz Zsigmond pályaképe. Az Isten háta mögött \(a magyar Bovaryné\) | Távoktatás magyar nyelven | \(mnt.org.rs\)](#)
[Az Isten háta mögött by Gábor Lövey \(prezi.com\)](#)
Gyakorlatok, játékos feladatok:
[Mikszáth: Az a fekete folt - - Kvíz \(wordwall.net\)](#)
[Az a fekete folt \(szereplők jellemzése\) \(learningapps.org\)](#)
[Az a fekete folt \(learningapps.org\)](#)
[Függő beszéd \(learningapps.org\)](#)

Értékelés:

[Az a fekete folt - a novella elolvasásának ellenőrzése - Redmenta - Feladatlap kitöltése](#)
[Az Isten háta mögött - Redmenta - Feladatlap kitöltése](#)
[Az a fekete folt1 | Quizizz](#)
[Móricz Zsigmond: Az Isten háta mögött | Quizizz](#)

Kompetencia→	2. 3.	Az elbeszélés idejének a megkülönböztetése az elbeszélte időtől; az elbeszélte idő változatainak a felismerése
---------------------	----------	--

Tartalom→	elbeszélés és időkezelés Részletezett tartalmak: Elbeszélés és időkezelés; Az elbeszélés ideje; Az elbeszélte idő: lineáris-kronologikus idő, előreutalás-visszaútalás; emlékezés; külső idő, belső idő; mítikus idő
------------------	---

Nyílt forrású tananyagok↓

Felkészülés, források:

Mikszáth Kálmán: [A jó palócok](#)
 Bodor Ádám: [Sinistra körzet](#)

Veress Zsuzsa: Az úr ölében / Az isten balján. Mikszáth Kálmán: A jó palócok (1882) – Bodor Ádám: Sinistra körzet (1992): [Irodalomtanítás a harmadik évezredben \(oszk.hu\)](#)

Digitális tananyag:

Komplex tananyag:

[Irodalom 11. \(NAT2020\) - III. A 19. század második felének magyar irodalmából - 33. A jó palócok I. \(nkp.hu\)](#)
[Irodalom 11. \(NAT2020\) - III. A 19. század második felének magyar irodalmából - 34. A jó palócok II. \(nkp.hu\)](#)
[Irodalom 12. - IV. A KÖZELMŰLT MAGYAR IRODALMÁBÓL - Bodor Ádám \(nkp.hu\)](#)

Prezentáció, videó:

[Mikszáth A jó palócok by Orbán Flóra \(prezi.com\)](#)
[Bodor Ádám: Sinistra körzet by Viki U. \(prezi.com\)](#)

Gyakorlatok, játékos feladatok:

[Mikszáth: A jó palócok \(learningapps.org\)](#)
[Mikszáth Kálmán: Bede Anna tartozása \(learningapps.org\)](#)
[Mikszáth Kálmán- Bede Anna tartozása- szerkezeti egységei \(learningapps.org\)](#)

[Mikszáth Kálmán: A néhai bárány \(learningapps.org\)](#)
[Mikszáth Kálmán: Péri lányok szép hajáról \(learningapps.org\)](#)
[Mikszáth-novellák \(learningapps.org\)](#)
[Mikszáth Kálmán: Tímár Zsófi özvegysége -szerkezet \(learningapps.org\)](#)
[Tímár Zsófi özvegysége - bevezetés \(learningapps.org\)](#)

Értékelés:

[Mikszáth Kálmán. A jó palócok | Quizizz](#)

Kompetencia→	2. 4.	Novella- és regényváltozatok elkülönítése a narrációs eljárások szerint
Tartalom→		novella- és regényváltozatok Részletezett tartalmak: Novellaváltozatok: anekdotikus, lírai, drámai; novellafüzér és regény; fejlődésregény, lélektani regény, tudatregény

Nyílt forrású tananyagok↓

Felkészülés, források:

Mikszáth Kálmán: [Tót atyafiak](#), [A jó palócok](#)
 Ottlik Géza: [Iskola a határon](#)
 Kosztolányi Dezső: [Édes Anna](#)
 Németh László: [Iszony](#), [Gyász](#)

[Iszony](#) (1965) Hintsch György rendezésében. A filmről az NFI honlapján: [Iszony - NFI](#)

A SuliNova *Szövegértés – Szövegalkotás* programcsomag anyagai:

9.6. Anekdotikus epikai hagyományunk: [Tanulói munkafüzet](#), [Tanári útmutató](#)

10.6. Bűnügyi történetek (Édes Anna): [Tanulói munkafüzet](#), [Tanári útmutató](#)

12.8. Modern és késő modern magyar regények: [Tanulói munkafüzet](#), [Tanári útmutató](#)

Digitális tananyag:

Komplex tananyag:

[Irodalom 11. \(NAT2020\) - III. A 19. század második felének magyar irodalmából - 32. A tót atyafiak \(nkp.hu\)](#)

[Irodalom 11. \(NAT2020\) - III. A 19. század második felének magyar irodalmából - 33. A jó palócok I. \(nkp.hu\)](#)

[Irodalom 11. \(NAT2020\) - III. A 19. század második felének magyar irodalmából - 34. A jó palócok II. \(nkp.hu\)](#)

[Irodalom 12. - III. MAGYAR IRODALOM 1945 UTÁN - Iskola a határon I. \(nkp.hu\)](#)

[Irodalom 12. - III. MAGYAR IRODALOM 1945 UTÁN - Iskola a határon II. \(nkp.hu\)](#)

[Irodalom 11. \(NAT2020\) - V. A magyar irodalom a 20. században - 72. A regényíró](#)

[Kosztolányi Dezső: Édes Anna \(nkp.hu\)](#)

[Irodalom 11. - III. ÉLETMŰVEK A 20. SZÁZAD ELSŐ FELÉNEK MAGYAR IRODALMÁBÓL - 16. Édes Anna I. \(nkp.hu\)](#)

[Irodalom 11. - III. ÉLETMŰVEK A 20. SZÁZAD ELSŐ FELÉNEK MAGYAR IRODALMÁBÓL - 17. Édes Anna II. \(nkp.hu\)](#)

[Irodalom 11. - III. ÉLETMŰVEK A 20. SZÁZAD ELSŐ FELÉNEK MAGYAR IRODALMÁBÓL - 17. Édes Anna II. \(nkp.hu\)](#)

[Irodalom 11. - III. ÉLETMŰVEK A 20. SZÁZAD ELSŐ FELÉNEK MAGYAR IRODALMÁBÓL - 17. Édes Anna II. \(nkp.hu\)](#)

[Irodalom 12. - III. MAGYAR IRODALOM 1945 UTÁN - Gyász \(nkp.hu\)](#)

Prezentáció, videó:

[Mikszáth A jó palócok by Orbán Flóra \(prezi.com\)](#)
[Ottlik Géza: Iskola a határon | zanza.tv](#)
[Kosztolányi regényei – Édes Anna | zanza.tv](#)
[Németh László - Iszony by Kincső Szabó-Baczoni \(prezi.com\)](#)
[Ottlik Géza: Iskola a határon - YouTube – Arató László](#)
[Ottlik Géza: Iskola a határon | Sutori](#)
[Ottlik Géza- Iskola a határon by Zsófia Tiszai \(prezi.com\)](#)
[Ottlik Géza: Iskola a határon by Dorina Mazák \(prezi.com\)](#)
[Ottlik Géza - Iskola a határon by Andras Eniko \(prezi.com\)](#)
Gyakorlatok, játékos feladatok:
[Kosztolányi Dezső - Édes Anna \(learningapps.org\) – kvíz](#)
[Édes Anna \(learningapps.org\) – sorba rendezés](#)
[Ottlik Géza: Iskola a határon \(learningapps.org\)](#)

Értékelés:

[Kosztolányi - Édes Anna - röpdolgozat - Redmenta - Feladatlap kitöltése](#)
[Kosztolányi: Édes Anna | Quizizz](#)
[12/6. Ottlik Géza: Iskola a határon - Redmenta - Feladatlap kitöltése](#)

Kompetencia→	2. 5.	A lírai én megjelenítésformáinak a megkülönböztetése a poétikai eljárások szerint
Tartalom→		a lírai én és lírai beszéd változatai Részletezett tartalmak: Lírai én; vershelyzet, beszédhelyzet; személyesség, személytelenség; önmegszólítás; egyszólamúság, többszólamúság; közvetlenség, közvetlenség; belső táj, külső táj; allegorikusság, szimbolikusság, tárgyiasság

Nyílt forrású tananyagok↓

Felkészülés, források:

Vörösmarty Mihály: [Előszó](#)
 Petőfi Sándor: [Az alföld, Minek nevezzelek?](#)
 Vajda János: [Húsz év múlva, Nádas tavon](#)
 Ady Endre: [Lédával a bálban, Kocsi-út az éjszakában, Emlékezés egy nyár-éjszakára](#)
 Tóth Árpád: [Körúti hajnal](#) – Tóth Árpád: [Körúti hajnal /Vers mindegy kinek \(Lutter Imre versfilmje\) - YouTube](#)
 Kosztolányi Dezső: [Őszi reggeli](#)
 József Attila: [Téli éjszaka](#)

[Verstípus és stílustörténet: a magyar tájlíra három változata megtekintése | Studia Litteraria \(unideb.hu\)](#)

Alkotói portrék a magyar irodalomból: [PETŐFI SÁNDOR \(elte.hu\)](#), [ADY ENDRE \(elte.hu\)](#), [JÓZSEF ATTILA \(elte.hu\)](#)

Bolyongó üstökös – a Petőfi Irodalmi Múzeum virtuális kiállítása a Petőfi-kultuszról: [bolyongo.pim.hu](#)

József Attila Szegeden – a Somogyi Károly Könyvtár virtuális kiállítása: [József Attila Szegeden](#)

sk-szeged.hu

A vádlott József Attila – Budapest Főváros Levéltára virtuális kiállítása – [A vádlott József Attila \(archivportal.hu\)](http://archivportal.hu)

A SuliNova *Szövegértés – Szövegalkotás* programcsomag anyagai:

11.6. Eszmék és látomások a romantikus lírában és drámában: [Tanulói munkafüzet](#), [Tanári útmutató](#)

11.7. Petőfi, Arany és a romantika korának szépprózája: [Tanulói munkafüzet](#), [Tanári útmutató](#)

12.3. Ady Endre: [Tanulói munkafüzet](#), [Tanári útmutató](#)

12.9. József Attila: [Tanulói munkafüzet](#), [Tanári útmutató](#)

12.10. Irányok és művek a modern és késő modern magyar lírából: [Tanulói munkafüzet](#), [Tanári útmutató](#)

Digitális tananyag:

Komplex tananyag:

[Irodalom 10. \(NAT2020\) - VII. A MAGYAR ROMANTIKA IRODALMA - 71. Vörösmarty Mihály lírája Világos után: Előszó \(nkp.hu\)](#)

[Irodalom 10. \(NAT2020\) - VII. A MAGYAR ROMANTIKA IRODALMA - 76. Petőfi Sándor: A válságkorszak ciklusai \(nkp.hu\)](#)

[Irodalom 10. \(NAT2020\) - VII. A MAGYAR ROMANTIKA IRODALMA - 77. Petőfi Sándor szerelmi lírájából és hitvesi költészetéből \(nkp.hu\)](#)

[Irodalom 10. \(NAT2020\) - VII. A MAGYAR ROMANTIKA IRODALMA - 80. Petőfi Sándor tájköltészete – A puszta, télen \(nkp.hu\)](#)

[Irodalom 11. \(NAT2020\) - III. A 19. század második felének magyar irodalmából - 39. Vajda János \(nkp.hu\)](#)

[Irodalom 11. \(NAT2020\) - V. A magyar irodalom a 20. században - 52. Ady Endre: Új versek – Léda-versek és magyarságversek \(nkp.hu\)](#)

[Irodalom 11. \(NAT2020\) - V. A magyar irodalom a 20. században - 54. Ady Endre szerelmi költészete \(nkp.hu\)](#)

[Irodalom 11. \(NAT2020\) - V. A magyar irodalom a 20. században - 57. Csonkaságélmény és poétikai fordulat Ady Endre költészetében \(nkp.hu\)](#)

[Irodalom 11. \(NAT2020\) - V. A magyar irodalom a 20. században - 58. Ady Endre háborús költészete \(nkp.hu\)](#)

[Irodalom 11. \(NAT2020\) - V. A magyar irodalom a 20. században - 70. A Számadás kötet verseiből I. \(nkp.hu\)](#)

[Irodalom 12. - II. MAGYAR IRODALOM A MÁSODIK VILÁGHÁBORÚIG - A tájköltészet megújítása \(nkp.hu\)](#)

Prezentáció, videó:

[A romantika jellemzői | zanza.tv](#)

[Vörösmarty Mihály életműve | zanza.tv](#)

[Petőfi Sándor tájleíró költeményei | zanza.tv](#)

[A XIX. század második felének magyar lírája. Vajda János | zanza.tv](#)

[Impresszionizmus, szimbolizmus és a lírai műnem megújulása | zanza.tv](#)

[Ady Endre magyarság versei. Az Ugar-versek | zanza.tv](#)

[Ady Endre szerelmi költészete | zanza.tv](#)

[Ady Endre háborús versei | zanza.tv](#)

[Ady Endre: Az eltévedt lovas - YouTube](#) – Arató László

[Tóth Árpád lírája | zanza.tv](#)

[TÁ Körüti hajnal, Esti sugárkoszorú by Noémi Hepp \(prezi.com\)](#)

[József Attila gondolati költészete | zanza.tv](#)

Gyakorlatok, játékos feladatok:

[Petőfi: Az alföld \(VNJ\) \(learningapps.org\)](#)
[Petőfi Sándor: Az alföld 2.- közeli vagy távoli \(learningapps.org\)](#)
[Ady Endre - Lédával a bálban \(learningapps.org\)](#)
[Ady Endre szerelmi költészete: Lédával a bálban \(learningapps.org\)](#)
[Tóth Árpád: Körüti hajnal \(learningapps.org\) – párosítás](#)
[Tóth Árpád: Körüti hajnal \(learningapps.org\) – képek](#)

Értékelés:

[Ellenőrző dolgozat \(Vörösmarty költészete\) - Redmenta - Feladatlap kitöltése](#)
[Petőfi tájversei | 63 plays | Quizizz](#)
[Vajda János költészete | Quizizz](#)
[Ady Endre költészete | Quizizz](#)
[Tóth Árpád – Körüti hajnal](#)

Kompetencia→	2. 6.	A drámai költemény műfaji sajátosságainak megragadása
Tartalom→		drámai költemény/ emberiségköltemény <i>*cselekmény, szereplő/hős, konfliktus, beszéd átértelmeződése a 20. századi drámákban</i> Részletezett tartalmak: Drámai költemény/emberiségköltemény; a cselekmény, a szereplő/hős, a konfliktus, a beszéd átértelmeződése

Nyílt forrású tananyagok↓

Felkészülés, források:

Goethe: [Faust](#)
 * Beckett: [Godot-ra várva](#)

A SuliNova Szövegértés – Szövegalkotás programcsomag anyagai:
 12.6. Modern világirodalom: [Tanulói munkafüzet](#), [Tanári útmutató](#)

Digitális tananyag:

Komplex tananyag:

[Irodalom 10. \(NAT2020\) - III. A FELVILÁGOSODÁS IRODALMA - 31. A német felvilágosodás irodalmából – Goethe: Faust \(nkp.hu\)](#)
[Irodalom 12. - I. VILÁGIRODALOM A 20. SZÁZADBAN - A modernség drámai irodalmából \(nkp.hu\)](#)
[Irodalom 12. - I. VILÁGIRODALOM A 20. SZÁZADBAN - A század második felének drámai irodalmából \(nkp.hu\)](#)

Prezentáció, videó:

[A XX. századi dráma és színház | zanza.tv](#)

Gyakorlatok, játékos feladatok:

[Okos Doboz digitális feladatgyűjtemény - 12. osztály; Magyar irodalom; Színház- és drámatörténet - a 20. századi és a kortárs drámai irodalom néhány törekvése](#)

Értékelés:

[Goethe: Faust - Redmenta - Feladatlap kitöltése](#)
[Beckett: Godot-ra várva | Quizizz](#)

Kompetencia→	3. 1.	Metonimikus, metaforikus történetalakítás és a kulturális összefüggések közti kapcsolat megállapítása; a folytonosság és a megszakítottság alakzatainak felismerése különböző szövegváltozatokban
Tartalom→		történetalakítás a romantikus, realista, klasszikus, modern művekben

Nyílt forrású tananyagok↓

Felkészülés, források:

Jókai Mór: [Az arany ember](#)

Mikszáth Kálmán: [A fekete város](#)

Móricz Zsigmond: [Barbárok](#)

Kosztolányi Dezső: [Pacsirta](#), [Aranysárkány](#)

A SuliNova *Szövegértés – Szövegalkotás* programcsomag anyagai:

11.7. Petőfi, Arany és a romantika korának szépprózája: [Tanulói munkafüzet](#), [Tanári útmutató](#)

10.4. Mélyfúrás – Kosztolányi, a lírikus és a prózaíró: [Tanulói munkafüzet](#), [Tanári útmutató](#)

Digitális tananyag:

Komplex tananyag:

[Irodalom 10. \(NAT2020\) - VI. A ROMANTIKA IRODALMA - 54. A romantika \(nkp.hu\)](#)

[Irodalom 10. \(NAT2020\) - VII. A MAGYAR ROMANTIKA IRODALMA - 83. Jókai Mór: Az arany ember \(nkp.hu\)](#)

[Irodalom 10. - IV. PETŐFI ÉS JÓKAI MŰVEIBŐL - 14. Romantikus regény, realista elemekkel \(nkp.hu\)](#)

[Irodalom 10. - IV. PETŐFI ÉS JÓKAI MŰVEIBŐL - 15. Az elbeszélő és a szereplők viszonya \(nkp.hu\)](#)

[Irodalom 11. \(NAT2020\) - I. A 19. század első felének világirodalmából - 1. A realizmus \(nkp.hu\)](#)

[Irodalom 11. \(NAT2020\) - II. A 19. század második felének világirodalmából - 6. A klasszikus modernség fogalma... \(nkp.hu\)](#)

[Irodalom 11. \(NAT2020\) - V. A magyar irodalom a 20. században - 76. Móricz Zsigmond \(nkp.hu\)](#)

[Irodalom 11. \(NAT2020\) - V. A magyar irodalom a 20. században - 67. Kosztolányi Dezső pályája \(nkp.hu\)](#)

Prezentáció, videó:

[A romantika jellemzői | zanza.tv](#)

[Jókai Mór: Az arany ember | zanza.tv](#)

[A realista és naturalista epika jellemzői. Balzac és Stendhal | zanza.tv](#)

[Móricz Zsigmond pályaképe, elbeszélőművészete | zanza.tv](#)

[Az arany ember | Sutori](#)

[Jókai Mór: Az arany ember by Adrienn Szilagyi \(prezi.com\)](#)

[PPT - Jókai Mór: Az arany ember PowerPoint Presentation, free download - ID:12424288 \(slideserve.com\)](#)

[A fekete város idővonal | Sutori](#)

<p>Barbárok by Noémi Hepp (prezi.com) Kosztolányi Dezső: Pacsirta by Fanny Timku (prezi.com) KD - Aranyásrkány by Gábor Lövey (prezi.com) Gyakorlatok, játékos feladatok: Az arany ember szereplői: Feladat megtekintés (nkp.hu)   Női szerepkörök Az arany emberben: Feladat megtekintés (nkp.hu)   Szereplők és helyszínek Az arany emberben: Feladat megtekintés (nkp.hu)   Motívumok Az arany emberben: Feladat megtekintés (nkp.hu)   Romantikus és realista elemek Az arany emberben: Feladat megtekintés (nkp.hu)</p>
<p>Értékelés: Jókai: Az arany ember   Quizizz Az arany ember1 - Redmenta - Feladatlap kitöltése Az arany ember2 - Redmenta - Feladatlap kitöltése A fekete város - kvíz - Redmenta - Feladatlap kitöltése Barbárok - Redmenta - Feladatlap kitöltése Kosztolányi Dezső: Pacsirta - Redmenta - Feladatlap kitöltése Kosztolányi: Pacsirta2 - Redmenta - Feladatlap kitöltése Aranyásrkány 12. osztály - Redmenta - Feladatlap kitöltése (csak regisztráció után érhető el)</p>

Kompetencia→	3.2.	Az elbeszélői és a szereplői szövegek viszonyának nyomon követése a történeti szövegváltozatokban
Tartalom→		a szereplőt létrehozó narrációs eljárások és a szereplőben kifejeződő személyiségkép Részletezett tartalmak: A függő beszéd, a szabad függő beszéd, a monológ szerepe és helye az olvasott műalkotásokban; romantikus, realista, naturalista, modern emberkép

Nyílt forrású tananyagok↓

Felkészülés, források:

Mikszáth Kálmán: [Tót atyafiak](#), [A jó palócok](#), [A fekete város](#)
 Móricz Zsigmond: [Tragédia](#), [Barbárok](#), [Sárarany](#)

Digitális tananyag:

Komplex tananyag:

[Irodalom 10. \(NAT2020\) - VI. A ROMANTIKA IRODALMA - 54. A romantika \(nkp.hu\)](#)
[Irodalom 11. \(NAT2020\) - I. A 19. század első felének világirodalmából - 1. A realizmus \(nkp.hu\)](#)
[Irodalom 11. \(NAT2020\) - III. A 19. század második felének magyar irodalmából - 32. A tót atyafiak \(nkp.hu\)](#)
[Irodalom 11. \(NAT2020\) - III. A 19. század második felének magyar irodalmából - 33. A jó palócok I. \(nkp.hu\)](#)
[Irodalom 11. \(NAT2020\) - III. A 19. század második felének magyar irodalmából - 34. A jó palócok II. \(nkp.hu\)](#)
[Irodalom 11. \(NAT2020\) - V. A magyar irodalom a 20. században - 76. Móricz Zsigmond \(nkp.hu\)](#)

Irodalom 11. - IV. PORTRÉK A 20. SZÁZAD ELSŐ ÉVTIZEDEINEK MAGYAR

IRODALMÁBÓL - 5. Barbárok (nkp.hu)

Prezentáció, videó:

[A romantika jellemzői | zanza.tv](#)

[A realista és naturalista epika jellemzői. Balzac és Stendhal | zanza.tv](#)

[Móricz Zsigmond pályaképe, elbeszélőművészete | zanza.tv](#)

[MZS Tragédia by Noémi Hepp \(prezi.com\)](#)

Gyakorlatok, játékos feladatok:

[Romantika-Realizmus \(learningapps.org\)](#)

[Móricz Zsigmond: Tragédia \(learningapps.org\)](#)

[Tragédia vagy Barbárok? \(learningapps.org\)](#)

[Sárarany - 1. kód \(learningapps.org\)](#)

[Sárarany - 7. kód \(learningapps.org\)](#)

[Sárarany - 9. kód \(learningapps.org\)](#)

[Móricz Zsigmond - Sárarany \(learningapps.org\)](#)

Értékelés:

[Móricz Tragédia - Redmenta - Feladatlap kitöltése](#)

[Sárarany - Redmenta - Feladatlap kitöltése](#)

[Móricz Sárarany - Redmenta - Feladatlap kitöltése](#)

[Sárarany | Quizizz](#)

Kompetencia→	3. 3.	A külső idő - belső idő arányának a megállapítása, az emlékezés változatainak megfigyelése epikus művekben
Tartalom→		az időfelfogás változatai, az emlékezés változatai Részletezett tartalmak: Az időfelfogás változatai: lineáris idő, ciklikus idő, mitikus idő; objektív idő, szubjektív idő; tartam, egyidejűség; az emlékezés változatai

Nyílt forrású tananyagok↓

Felkészülés, források:

Krúdy Gyula: [Szindbád útja a halálnál](#)

Szilágyi István: [Kő hull apadó kútba](#)

Szilágyi Zsófia: *Motívumok a pusztulásra.* Szilágyi István: *Kő hull apadó kútba* – [Alföld - EPA \(oszk.hu\)](#)

Vincze Hanna Orsolya: *A Rákóczi-kép.* Szilágyi István: *Kő hull apadó kútba* (251-264. o) [VHO javított:VHO.qxd.qxd \(adatbank.ro\)](#)

Zengő Péter: *A torzult gyász jelei* (Szilágyi István: *Kő hull apadó kútba*) – [Zengő A torzult gyász \(kharon.hu\)](#)

A SuliNova *Szövegértés – Szövegalkotás* programcsomag anyagai:

12.7. A kisepika alakváltozatai: [Tanulói munkafüzet](#), [Tanári útmutató](#)

Digitális tananyag:

Komplex tananyag:

[Irodalom 11. \(NAT2020\) - V. A magyar irodalom a 20. században - 78. Krúdy Gyula \(nkp.hu\)](#)

[Irodalom 12. - IV. A KÖZELMÚLT MAGYAR IRODALMÁBÓL - A közelmúlt magyar irodalmából \(nkp.hu\)](#)

Prezentáció, videó:

[Krúdy Gyula írói világa, egy Szindbád-novella | zanza.tv](#)

[Krúdy Gyula by Noémi Hepp \(prezi.com\)](#)

[Krúdy második út by Noémi Hepp \(prezi.com\)](#)

[Krúdy negyedik út by Noémi Hepp \(prezi.com\)](#)

[Hogyan hull a kő az apadó kútba? Beszélgetés Szilágyi Istvánnal a FISZ Táborban - YouTube](#)

Gyakorlatok, játékos feladatok:

[Krúdy Gyula írói világa \(learningapps.org\)](#)

Értékelés:

[Krúdy világa | Quizizz](#)

[Krúdy Gyula - Redmenta - Feladatlap kitöltése](#)

Kompetencia→	3. 4.	Műfaji változatok (novella, elbeszélés, regény) kulturális összefüggésekben való megragadása
Tartalom→		a novella és regény történeti változatai Részletezett tartalmak: A novella, a regény történeti változatai; romantikus elbeszélés, regény; realista elbeszélés, novella, regény; naturalista novella, regény; a klasszikus modernség (szecesszió, szimbolizmus) a regényben és a novellában

Nyílt forrású tananyagok↓

Felkészülés, források:

Jókai Mór: [Az arany ember](#)

Mikszáth Kálmán: [Tót atyafiak](#), [A jó palócok](#)

Móricz Zsigmond: [Tragédia](#), [Barbárok](#), [Sárarany](#), [Az isten háta mögött](#)

Kosztolányi Dezső: [Pacsirta](#), [Aranysárkány](#)

Tamási Áron: [Rendes feltámadás](#), [Kivirágzott kecskeszarvak](#), [Jégtörő Mátyás](#)

[Irodalom - 12. osztály | Sulinet Tudásbázis](#) – Tamási Áron

Z. Szalai Sándor: *Önarckép – varázslatos háttérrel (Tamási Áron: Jégtörő Mátyás)* == [DIA Mű](#)

==

Balázs Géza: *Folklórból stilizált világkép: Nyelv és stílus Tamási Áron csonka trilógiájában* – [BalazsG_MNy_18-3.pdf \(mtak.hu\)](#)

A SuliNova *Szövegértés – Szövegalkotás* programcsomag anyagai:

11.7. Petőfi, Arany és a romantika korának szépprózája: [Tanulói munkafüzet](#), [Tanári útmutató](#)

12.8. Modern és késő modern magyar regények: [Tanulói munkafüzet](#), [Tanári útmutató](#)

Digitális tananyag:

Komplex tananyag:

[Irodalom 10. \(NAT2020\) - VI. A ROMANTIKA IRODALMA - 54. A romantika \(nkp.hu\)](#)

[Irodalom 10. \(NAT2020\) - VII. A MAGYAR ROMANTIKA IRODALMA - 83. Jókai Mór: Az arany ember \(nkp.hu\)](#)

[Irodalom 11. \(NAT2020\) - III. A 19. század második felének magyar irodalmából - 32. A tót](#)

[atyafiak \(nkp.hu\)](http://nkp.hu)

[Irodalom 11. \(NAT2020\) - III. A 19. század második felének magyar irodalmából - 33. A jó palócok I. \(nkp.hu\)](#)

[Irodalom 11. \(NAT2020\) - III. A 19. század második felének magyar irodalmából - 34. A jó palócok II. \(nkp.hu\)](#)

[Irodalom 11. \(NAT2020\) - I. A 19. század első felének világirodalmából - 1. A realizmus \(nkp.hu\)](#)

[Irodalom 11. \(NAT2020\) - II. A 19. század második felének világirodalmából - 6. A klasszikus modernség fogalma... \(nkp.hu\)](#)

[Irodalom 11. \(NAT2020\) - V. A magyar irodalom a 20. században - 76. Móricz Zsigmond \(nkp.hu\)](#)

Prezentáció, videó:

[A romantika jellemzői | zanza.tv](#)

[Jókai Mór: Az arany ember | zanza.tv](#)

[A realista és naturalista epika jellemzői. Balzac és Stendhal | zanza.tv](#)

[Móricz Zsigmond pályaképe, elbeszélőművészete | zanza.tv](#)

[MZS Tragédia by Noémi Hepp \(prezi.com\)](#)

[Tamási Áron - Jégtörő Mátyás. Dr. Balázs Géza ajánlója - YouTube](#)

Gyakorlatok, játékos feladatok:

[Romantika-Realizmus \(learningapps.org\)](#)

[Romantika, Realizmus, Impresszionizmus \(learningapps.org\)](#)

[Melyik irányzathoz tartozik? \(learningapps.org\)](#)

[Móricz Zsigmond: Tragédia Feladat megtekintés \(nkp.hu\)](#)

[Sárarany - 10. kód \(learningapps.org\)](#)

Értékelés:

[Jókai: Az arany ember | Quizizz](#)

[Az arany ember1 - Redmenta - Feladatlap kitöltése](#)

[Az arany ember2 - Redmenta - Feladatlap kitöltése](#)

[Barbárok - Redmenta - Feladatlap kitöltése](#)

[Móricz Zsigmond: Sárarany | Quizizz](#)

[Kosztolányi Dezső: Pacsirta - Redmenta - Feladatlap kitöltése](#)

[Kosztolányi: Pacsirta2 - Redmenta - Feladatlap kitöltése](#)

[Aranysárkány 12. osztály - Redmenta - Feladatlap kitöltése](#) (csak regisztráció után érhető el)

Kompetencia→	3. 5.	Líra és eredetiség viszonyának, a lírai én változatainak nyomon követése
Tartalom→		líra és eredetiség (lírai én a romantikában, a klasszikus modernségben, a késő modernségben) Részletezett tartalmak: Romantikus lírai én (teremtő zseni, látnok, vatesz, hasonmás); a lírai én a klasszikus modernségben (egyéniségkultusz/az én felnövesztése, az én megsokszorozása, hasonmás; az én háttérbe húzódása); a lírai én a késő modernségben (az én megsokszorozása; önmegértés, önértelmezés)
Nyílt forrású tananyagok↓		
Felkészülés, források:		

Vörösmarty Mihály: *Előszó, A vén cigány* – VÖRÖSMARTY MIHÁLY ÖSSZES KÖLTEMÉNYEI (oszk.hu)

Petőfi Sándor: *A XIX. század költői, Szeptember végén, Szörnyű idő*

Arany János: *Letésem a lantot, Mindvégig*

Ady Endre: *Új vizeken járok, Harc a Nagyúrral*

Tóth Árpád: *Lélektől lélekig* – Tóth Árpád - Lélektől lélekig /Vers mindegy kinek (Lutter Imre versfilmje) - YouTube

Babits Mihály: *Jónás könyve*

József Attila: *Óda, Eszmélet, [Karóval jöttél...]* – József Attila összes költeménye (oszk.hu)

Szabó Lőrinc: *Az Egy álmai*

Pilinszky János: *Apokrif*

Kányádi Sándor: *Fától fáig*

Alkotói portrék a magyar irodalomból: PETŐFI SÁNDOR (elte.hu), ARANY JÁNOS (elte.hu), ADY ENDRE (elte.hu), JÓZSEF ATTILA (elte.hu)

A SuliNova *Szövegértés – Szövegalkotás* programcsomag anyagai:

9.5. Ars poeticák: Tanulói munkafüzet, Tanári útmutató

11.6. Eszmék és látomások a romantikus lírában és drámában: Tanulói munkafüzet, Tanári útmutató

11.7. Petőfi, Arany és a romantika korának szépprózája: Tanulói munkafüzet, Tanári útmutató

12.3. Ady Endre: Tanulói munkafüzet, Tanári útmutató

12.9. József Attila: Tanulói munkafüzet, Tanári útmutató

12.10. Irányok és művek a modern és késő modern magyar lírából: Tanulói munkafüzet, Tanári útmutató

Önarckép álarckokban – a Petőfi Irodalmi Múzeum virtuális kiállítása Arany Jánosról: aranyjanos.pim.hu

Irodalomtanítás a harmadik évezredben: Margócsy István: Petőfi és a romantika, Szabolcsi János: Petőfi-problémák a középiskolában, Nyilasy Balázs: Arany János költészete, Gintli Tibor: Ady Endre, Gintli Tibor: Ady újraolvasásának lehetőségei az oktatásban, Tverdota György: József Attila, N. Horváth Béla: Az analitikus óda – Irodalomtanítás a harmadik évezredben (oszk.hu)

Digitális tananyag:

Komplex tananyag:

Irodalom 10. (NAT2020) - VI. A ROMANTIKA IRODALMA - 54. A romantika (nkp.hu)

Irodalom 10. (NAT2020) - VII. A MAGYAR ROMANTIKA IRODALMA - 71. Vörösmarty Mihály lírája Világos után: Előszó (nkp.hu)

Irodalom 10. (NAT2020) - VII. A MAGYAR ROMANTIKA IRODALMA - 72. Vörösmarty Mihály rapszódiaiból II. – A vén cigány (nkp.hu)

Irodalom 10. (NAT2020) - VII. A MAGYAR ROMANTIKA IRODALMA - 79. Petőfi Sándor forradalmi látomásköltészete II. – A XIX. század költői, Fekete-piros dal (nkp.hu)

Irodalom 10. - IV. PETŐFI ÉS JÓKAI MŰVEIBŐL - 6. A Szeptember végén elemzéseiből (nkp.hu)

Irodalom 10. - IV. PETŐFI ÉS JÓKAI MŰVEIBŐL - 7. A XIX. század költői (nkp.hu)

Irodalom 11. (NAT2020) - III. A 19. század második felének magyar irodalmából - 18. Arany János lírája az ötvenes években (nkp.hu)

Irodalom 11. (NAT2020) - III. A 19. század második felének magyar irodalmából - 25. Az Őszikék lírájából II. (nkp.hu)

Irodalom 11. (NAT2020) - II. A 19. század második felének világirodalmából - 6. A klasszikus

[modernség fogalma... \(nkp.hu\)](#)

[Irodalom 11. \(NAT2020\) - V. A magyar irodalom a 20. században - 51. Ady Endre: Új versek – ars poeticák \(nkp.hu\)](#)

[Irodalom 11. \(NAT2020\) - V. A magyar irodalom a 20. században - 53. Ady Endre: Új versek – Szűz ormok vándora \(nkp.hu\)](#)

[Irodalom 11. \(NAT2020\) - V. A magyar irodalom a 20. században - 80. Tóth Árpád \(nkp.hu\)](#)

[Irodalom 11. \(NAT2020\) - V. A magyar irodalom a 20. században - 66. Jónás könyve \(nkp.hu\)](#)

[Irodalom 12. - II. MAGYAR IRODALOM A MÁSODIK VILÁGHÁBORÚIG - Óda \(nkp.hu\)](#)

[Irodalom 12. - II. MAGYAR IRODALOM A MÁSODIK VILÁGHÁBORÚIG - Eszmélet \(nkp.hu\)](#)

[Irodalom 12. - II. MAGYAR IRODALOM A MÁSODIK VILÁGHÁBORÚIG - A számvetés versei \(nkp.hu\)](#)

[Irodalom 12. - II. MAGYAR IRODALOM A MÁSODIK VILÁGHÁBORÚIG - A te meg a világ verseiből \(nkp.hu\)](#)

[Irodalom 12. - III. MAGYAR IRODALOM 1945 UTÁN - Pilinszky János \(nkp.hu\)](#)

[Irodalom 12. - IV. A KÖZELMÚLT MAGYAR IRODALMÁBÓL - Kányádi Sándor és Rakovszky Zsuzsa \(nkp.hu\)](#)

Prezentáció, videó:

[A romantika jellemzői | zanza.tv](#)

[Vörösmarty Mihály életműve | zanza.tv](#)

[Arany János lírája | zanza.tv](#)

[Ady Endre pályaképe, költői indulása, ars poeticája | zanza.tv](#)

[Impresszionizmus, szimbolizmus és a lírai műnem megújulása | zanza.tv](#)

[Tóth Árpád lírája | zanza.tv](#)

[Babits Mihály: a próféta szerep vállalása | zanza.tv](#)

[József Attila kései versei | zanza.tv](#)

[Pilinszky világlátása | zanza.tv](#)

[Vörösmarty Mihály: A vén cigány - YouTube – Arató László](#)

[Petőfi Sándor ars poeticái - YouTube – Arató László](#)

[József Attila: Óda - YouTube – Arató László](#)

[Digitális tyúk - A vén cigány - Örkény Iram \(orkenyszinhaz.hu\)](#)

[Digitális tyúk - Szeptember végén - Örkény Iram \(orkenyszinhaz.hu\)](#)

[Ady Endre: Harc a nagyúrral - Életben maradnának \(eletbenmaradnanak.hu\) – képregény](#)

Gyakorlatok, játékos feladatok:

[Arany János: Letésem a lantot \(okosdoboz.hu\)](#)

[Ady Endre költészete \(learningapps.org\)](#)

[Stílusirányzatok a 19. század második felében \(szimbolizmus, szecesszió, impresszionizmus\) \(learningapps.org\)](#)

[Adymentőakció \(genial.ly\) – komplex szabadulószoza](#)

[Egy kis séta Ady Endrével \(thinglink.com\) – a PIM által készített interaktív térkép](#)

[József Attila utolsó vershármasa \(learningapps.org\)](#)

Értékelés:

[Petőfi látomásversei | Quizizz](#)

[Ady Endre ars poeticája I. | Quizizz](#)

[Babits: Jónás könyve, Jónás imája | Quizizz](#)

[József Attila utolsó versei | Quizizz](#)

Kompetencia→	3. 6. Eszmetörténeti összefüggések megragadása a drámai költeményben
Tartalom→	eszmék a drámában *ember, világ, nyelv viszonya néhány 20. századi drámában Részletezett tartalmak: Drámai költemény/emberiségköltemény: eszmék a drámában; liberalizmus, pozitívizmus, determinizmus; *tragikomédia, abszurd színház, groteszk
Nyílt forrású tananyagok↓	
<p>Felkészülés, források:</p> <p>Madách Imre: Az ember tragédiája AZ EMBER TRAGÉDIÁJA: MADÁCH IMRE DRÁMÁJA AZ ILLUSZTRÁCIÓK ÉS FORDÍTÁSOK TÜKRÉBEN (oszk.hu) – virtuális kiállítás, gyűjtemény *Örkény István: Tóték</p> <p>A SuliNova <i>Szövegértés – Szövegalkotás</i> programcsomag anyagai: 11.6. Eszmék és látomások a romantikus lírában és drámában: Tanulói munkafüzet, Tanári útmutató 12.11. Örkény István: <i>Tóték</i>: Tanulói munkafüzet, Tanári útmutató</p> <p>Budapest Bábszínház: Oktatási segédanyag Az ember tragédiájához: az-ember-tragediaja-segedlet.pdf (wordpress.com) Hudáky Rita: Háttéranyag és tanítási segédlet pedagógusoknak (Örkény István: <i>Tóték</i>): totek-segedlet-18.09.pdf (orkenyszinhaz.hu) Az ember tragédiája. Jankovics Marcell filmje. - YouTube Isten hozta, őrnagy úr! online teljes film 1969 (vidhome.club)</p>	
<p>Digitális tananyag:</p> <p>Komplex tananyag: Irodalom 11. (NAT2020) - III. A 19. század második felének magyar irodalmából - 26. Madách Imre: Az ember tragédiája (nkp.hu) Irodalom 11. (NAT2020) - III. A 19. század második felének magyar irodalmából - 27. Az ember tragédiája szerkezete (nkp.hu) Irodalom 11. (NAT2020) - III. A 19. század második felének magyar irodalmából - 28. Az ember tragédiája – történelmi színek I. (nkp.hu) Irodalom 11. (NAT2020) - III. A 19. század második felének magyar irodalmából - 29. Az ember tragédiája – történelmi színek II. (nkp.hu) Irodalom 11. (NAT2020) - III. A 19. század második felének magyar irodalmából - 30. A jövőszínek és a zárlat (nkp.hu) Irodalom 12. - III. MAGYAR IRODALOM 1945 UTÁN - Örkény István (nkp.hu)</p> <p>Prezentáció, videó: Madách Imre: Az ember tragédiája I. – Szerkezet zanza.tv Madách Imre: Az ember tragédiája II. – Eszmék és szereplők zanza.tv Örkény István Tóték című műve zanza.tv</p> <p>Gyakorlatok, játékos feladatok: Madách Imre: Az ember tragédiája (learningapps.org) – idővonal Madách Imre: Az ember tragédiája (learningapps.org) – sorba rendezés Madách Imre - Az ember tragédiája (learningapps.org) – sorba rendezés</p>	

[Az ember tragédiája: szerepek és történelmi színek \(learningapps.org\)](#)
[Az ember tragédiája - Színek és idézetek \(learningapps.org\)](#)
[Madách Imre - Belga-szám \(learningapps.org\)](#)
[Madách Imre: Az ember tragédiája \(learningapps.org\)](#) – keresztretjtvény
[Tézis - antitézis \(learningapps.org\)](#)
[Az ember tragédiája \(learningapps.org\)](#) – Legyen Ön is milliomos!
[Okos Doboz digitális feladatgyűjtemény - 11. osztály; Magyar irodalom; Színház- és drámatörténet - Madách Imre: Az ember tragédiája – értelmezés](#)
[Okos Doboz digitális feladatgyűjtemény - 11. osztály; Magyar irodalom; Színház- és drámatörténet - Madách Imre: Az ember tragédiája – idézetek besorolása](#)
Fogalmak Az ember tragédiájában: [Feladat megtekintés \(nkp.hu\)](#)
Színek és eszmék: [Feladat megtekintés \(nkp.hu\)](#)
[Okos Doboz digitális feladatgyűjtemény - 12. osztály; Magyar irodalom; Látásmód - Illyés Gyula, Németh László, Örkény István, Nagy László](#)
[Örkény István: Tóték \(learningapps.org\)](#)
[Örkény István: Tóték \(learningapps.org\)](#)

Értékelés:

[Madách: Az ember tragédiája | 67 plays | Quizizz](#)
[Örkény István: Tóték | 56 plays | Quizizz](#)

Az A típusú differenciált tartalmak (* jellel) az elméleti humán szakirány filológia szakjára vonatkoznak, a B típusú differenciált tartalmak pedig (** jellel) az óvodapedagógus és tanítóképző szakra.

VI. Szerzői munkacsoport

Bóné Éva – Református Wesselényi Kollégium, Zilah
Deák Magdolna – Bod Péter Tanítóképző, Kézdivásárhely
Demeter Emőke – Ady Endre Elméleti Líceum, Nagyvárad
Fazakas Emese – Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Kolozsvár
Fazekas Katalin – Kölcsey Ferenc Főgimnázium, Szatmárnémeti
Farmati Anna – Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Kolozsvár
Gál Gyöngyi – Szatmár Megyei Tanfelügyelőség
Siklódi Beáta – Bolyai Farkas Elméleti Líceum, Marosvásárhely
Váradai Izabella – Országos Oktatáspolitikai és Értékelési Központ, Bukarest
Zsemlyei Borbála – Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Kolozsvár